

DIGITALES ARCHIV

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft
ZBW – Leibniz Information Centre for Economics

Østby, Lars; Gulbrandsen, Fredrik Berger

Book

Innvandring og innvandrere i Norden, 2016-2020 : oppdatering og en komparativ analyse

Provided in Cooperation with:

Statistics Norway, Oslo

Reference: Østby, Lars/Gulbrandsen, Fredrik Berger (2022). Innvandring og innvandrere i Norden, 2016-2020 : oppdatering og en komparativ analyse. [Oslo] : Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/befolkning/flytting/artikler/innvandring-og-innvandrere-i-norden-2016-2020/_/attachment/inline/d691d233-c109-43ed-98d4-bcdded2c6963e:7311dcab5dace412d370dca3d4e4dce4d52f8839/RAPP2022-11.pdf.

This Version is available at:
<http://hdl.handle.net/11159/7640>

Kontakt/Contact

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft/Leibniz Information Centre for Economics
Düsternbrooker Weg 120
24105 Kiel (Germany)
E-Mail: [rights\[at\]zbw.eu](mailto:rights[at]zbw.eu)
<https://www.zbw.eu/econis-archiv/>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Dieses Dokument darf zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen. Sofern für das Dokument eine Open-Content-Lizenz verwendet wurde, so gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

<https://zbw.eu/econis-archiv/termsfuse>

Terms of use:

This document may be saved and copied for your personal and scholarly purposes. You are not to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public. If the document is made available under a Creative Commons Licence you may exercise further usage rights as specified in the licence.

Innvandring og innvandrere i Norden, 2016-2020

Oppdatering og en komparativ analyse

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2022/1

Lars Østby og Fredrik Berger Gulbrandsen

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 28. februar 2022

ISBN 978-82-587-1486-3 (trykt)

ISBN 978-82-587-1487-0 (elektronisk)

ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten er i en deskriptiv analyse av innvandringen til Norden og innvandrerne som bor her. Den tar også opp integreringen av innvandrerne, operasjonalisert ved deres deltaking i utdanning og arbeid i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Data er hentet fra Nordisk Ministerråds (NMR) database (<https://www.nordicstatistics.org/>). Ministerrådet finansierte i 2017 og 2018 et større arbeid med så langt som mulig å harmonisere data for innvandrere og integrering i de nordiske landene for året 2016. Oppdatering til 2018 ble finansiert i 2020. Den foreliggende rapporten er den andre beskrivelsen basert på disse data. Den benytter også migrasjonsstatistikk hentet fra den statistikkdatabasen som NMR har vedlikeholdt som en del av Nordisk Statistisk Årbok helt siden 1960-tallet.

Datagrunnlaget er svært godt egnet til komparative analyser av flytterne og flyttingene. Det er noen mangler i beskrivelse av deltakingen i utdanning og arbeid. Data for innvandringsgrunn finnes bare for Danmark, Norge og Sverige, og de er fortsatt for lite samordnet til at de kan brukes til komparative analyser.

Vi takker Nordisk Ministerråd for et interessant oppdrag og godt samarbeid, og håper at dette arbeidet viser behovet for en fortsatt utvidelse og oppdatering av basen. Arbeidet med denne rapporten er finansiert av Kunnskapsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 15. februar 2022

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Dette prosjektet er en beskrivelse og analyse av migrasjon og integrasjon basert på nordiske komparative data lagt inn i Nordisk Ministerråds tabelldatabase <https://www.nordicstatistics.org/>,

Norden hadde 1.1. 2019 om lag 3,6 mill. innvandrere og 1,0 mill. etterkommere, i alt 4,6 mill. med innvandrerbakgrunn. Nordens innbyggertall var 27,2 mill., så innvandrerne utgjorde 13,3 prosent av folketallet, og etterkommerne 3,7 prosent. Sverige hadde 51 prosent av Nordens innvandrere, og 38 prosent av befolkningen.

Ser vi på enkeltland, er det flere innvandrere fra Syria (260 000) enn fra noe annet land, så vidt flere enn fra Polen. Syria er største innvandringsland i Sverige, og betydelig også i Danmark og Norge. Polen er største innvandringsland i Danmark, Island og Norge, og betydelig også i Sverige. Estland er største innvandringsland i Finland.

Det største antallet innvandringer er til Sverige. I forhold til folketallet er det i hele perioden Island som har hatt størst innvandring, i 2007 og 2017 utgjorde innvandringene fire prosent av folketallet. De nordiske landene har stort sett hatt nettoinnvandring hvert år siden 1990, som oftest størst til Sverige. Samlet nettoinnvandring 1990-2020 var nesten 2,9 mill., to tredeler av den samlede befolkningsveksten i Norden.

Vi operasjonaliserer integrering ved å måle deltaking i utdanning og arbeid. Sammenhengen mellom deltaking i utdanning og integrering er nok mer entydig blant etterkommerne enn blant innvandrerne. I de fire store nordiske landene er 30-40 prosent av innvandrerne i alder 16-29 år under utdanning, i Island med så stor arbeidsinnvandring bare 20 prosent.

Innvandrere fra Thailand og Somalia har gjennomgående høye andeler i videregående skole. Relativt lave andeler i videregående utdanning har innvandrere fra Tyrkia, India og Kina, men India og Kina har høye andeler i høyere utdanning. Thailand og Somalia har, sammen med Syria (med kort botid), de laveste andelene som er under høyere utdanning.

Sysselsettingen under ett er høyere i Sverige enn i Norge og Danmark, og mye høyere enn i Finland. Innvandrerne har gjennomgående mye lavere sysselsetting enn den øvrige befolkningen, fra 13 prosentpoeng i Norge til 22 prosentpoeng i Sverige. Dette er en nedgang fra 2016 til 2018. Finland har lavest sysselsetting for innvandrere fra de fleste land og regioner, fulgt av Danmark. Norge har høyere sysselsetting enn Sverige for dem fra arbeidsinnvandringsland, mens Sverige har klart høyest sysselsetting for dem som kommer fra flyktingeland.

Etterkommerne har gjennomgående høyere sysselsetting i Sverige og lavere i Finland enn i de andre landene. Etterkommerne har høyere sysselsetting enn innvandrerne i mange grupper, til tross for at relativt mange er så unge at de fortsatt er under utdanning. Det er klart mindre forskjeller i sysselsettingen etter landbakgrunn for etterkommere enn det er for innvandrere.

For Sverige og Finland øker sysselsettingen hele tiden med botid, slik at de med mer enn 15 års botid har høyere sysselsetting enn alle med kortere botid. I Danmark og Norge øker sysselsettingen fram til 8-15 års botid, men så blir det tydelig nedgang for dem med mer enn 15 års botid, 8 prosentpoeng i Danmark og 5 prosentpoeng i Norge.

Abstract

This project is a descriptive analysis of migration and integration based on Nordic comparative data for migration and integration, in the Nordic Council of Ministers table data base:

<https://www.nordicstatistics.org/>.

The Nordic countries (Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden) had 1 January 2019 about 3,6 million immigrants and 1 million descendants, all together 4,6 million persons with immigrant background. The total population of Norden was 27,2 million, immigrants were 13,3 per cent of the population, descendants 3,7 per cent. Sweden had 51 per cent of the immigrants in Norden, and 38 per cent of the total population.

Considering single countries, there are more immigrants from Syria (260 000) than from any other country, slightly more than from Poland. Syria is the largest immigration country for Sweden, and important also for Denmark and Norway. Poland is the largest immigration country for Denmark, Iceland and Norway, and important also for Sweden. Estonia is largest in Finland.

The largest number of immigrants goes to Sweden. Relative to the population size, Iceland has had more immigrants than the rest every year since 1990, in 2007 and 2017 the number of immigrants was 4 per cent of the population. Every Nordic country have had net immigration almost every year since 1990, most of the years with Sweden on the top. Total net immigration to Norden 1990-2018 was almost 2,9 million, two thirds of the total population growth in Norden in the period.

Participation in education and work is our operationalisation of integration. The connection between participation in education and integration is more clearly among descendants than among immigrants. In the four major Nordic countries, 30-40 per cent of immigrants aged 16-29 years were in education. In Iceland with dominating labor migration, only 20 per cent.

Generally, immigrants from Thailand and Somalia has large proportions in secondary school. Immigrants from Turkey, India and China have relatively moderate participation on that level. Both India and China have high proportions in higher education. Immigrants from Thailand and Somalia have, together with Syria, low participation in higher education.

The overall employment rate is somewhat higher in Sweden than in Norway and Denmark, and much higher than in Finland. Immigrants in general have much lower employment rate than the rest of the population, from 13 percentage points in Norway to 22 percentage points in Sweden. The lowest employment rates for immigrants from most countries and regions has Finland, followed by Denmark. Norway has higher employment rates than Sweden for immigrants from labor migrant countries, whereas Sweden has significantly higher employment rates for those coming from refugee countries.

Descendants have generally the highest employments rates in Sweden, and the lowest in Finland. In spite that many descendants are so young that they still are in education, they have higher employment than immigrants in many groups. Country background means less for employment of descendants than for immigrants.

In Sweden and Finland, the employment increases with duration of stay. In Denmark and Norway, the employment reaches its maximum after 8-15 years of stay.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Bakgrunn	7
2. Hvor mange innvandrere, og hvor kommer de fra	10
2.1. Innvandrere og innvanderandeler	11
2.2. Etterkommerne.....	18
2.3. Sum av innvandrere og etterkommere	19
2.4. Botid	20
2.5. Innvandringsgrunn	23
3. Migrasjonsmønster	26
3.1. Innvandring	26
3.2. Utvandring	31
3.3. Nettoflytting.....	35
3.4. Oppsummering av migrasjonsmønster.....	38
4. Utdanning	40
4.1. Innvandrernes og etterkommernes deltaking i videregående og høyere utdanning.....	40
4.2. Andelen som ikke fullfører videregående utdanning blant dem som begynner	45
4.3. Utdanningsnivået blant innvandrere og etterkommere	46
4.4. Innvandringsgrunnenes betydning for utdanningsforskjeller	47
4.5. Oppsummering av utdanningsforskjeller	47
5. Yrkesdeltaking	48
5.1. - blant innvandrere.....	48
5.2. - blant etterkommerne.....	51
5.3. Øker yrkesdeltakingen med botid i alle landene?	52
5.4. Innvandringsgrunn, sysselsetting og botid.	56
5.5. Oppsummering av yrkesdeltaking	56
6. Hva med dem som er hverken i arbeid eller utdanning?	58
6.1. Innvandrerne.....	59
6.2. Etterkommerne.....	60
Referanser	62
Vedlegg A: Tabeller	64
Figurregister	71
Tabellregister	72

1. Bakgrunn

Det er i noen år gjort spredte forsøk på å analysere innvandring og integrering i Norden med utgangspunkt i komparative data. På bakgrunn av at disse forsøkene viste hvor få godt komparative data som fantes, har Nordisk Ministerråd (NMR), etter initiativ tatt av Statistisk sentralbyrå, finansiert en utvidelse av deres nordiske statistiske database (<https://www.nordicstatistics.org/>) til også å omfatte noen detaljerte tabeller om innvandring og integrering (se tekstboks).

Forløperen til den nærværende rapporten, Østby og Aalandslid (2020), er den første omfattende analysen basert på disse data. Nå har vi tilgang på data for ytterligere to år, og vi har dermed tre observasjonspunkter i de tabellene som dette prosjektet har initiert. Teksten i nærværende rapport bygger på den foregående, med vekt også på det som er nytt, og på de endringene som er skjedd etter 2016.

De nordiske landene har en innvandringshistorie med mange fellestrekk, men også med interessante forskjeller. Innvandringspolitikken og den samfunnsstruktur som møter innvandrerne har også sterke fellestrekk, og igjen med interessante forskjeller. Personstatistikken i alle fem land baserer seg på utnytting av de sentrale personregistre som finnes i landene. Registerne kan nok ha sine ulikheter, men med utgangspunkt i data på individnivå er det mulig å etablere helt sammenliknbare data på flere områder. Tilgangen på registerdata for hele befolkningen var lenge forbeholdt de nordiske landene, men nå har gradvis flere land befolkningsregistre som brukes til statistiske og analytiske formål, i tillegg til de administrative formålene som er grunnlaget for registerne. Pettersen og Østby (2013) viser hvilke sammenlikninger som kan gjøres på basis av statistikk som landene publiserer, altså uten noen harmonisering.

De fleste andre land er avhengige av utvalgsdata for å gjøre sammenlikninger. Nasjonale utvalgsundersøkelser har gjerne et mye bredere variabeltilfang enn det registerne har, men siden de bare dekker et (ofte lite) utvalg av populasjonen, kan de anvendes bare for analyser av store grupper. Vårt arbeid over lang tid med komparative data i Eurostat, tilsier at det er svært vanskelig å få fullgodt harmoniserte data med utvalgsundersøkelser eller folketellinger som grunnlag.

En fordel med registerdata framfor utvalgsdata er at de gir grunnlag for analyser av små grupper siden de ikke har noen utvalgsusikkerhet. Når vi sammenlikner små grupper, er det særlig viktig at alle definisjoner er strikt harmoniserte. Sammenlikninger av små grupper er sårbare for selv små forskjeller i definisjoner. For våre analyser betyr det at vi her kan sammenlikne det enkelte nordiske lands innvandrere fra mange enkeltland. Det har det ikke vært grunnlag for tidligere.

Den nordiske statistikkbanken som Nordisk Ministerråd har etablert som grunnlag for å beskrive og analysere de nordiske landene, (<https://www.nordicstatistics.org/>) inneholder data for de fem nordiske landene, Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, fra alle statistikkens hovedområder, som befolkning, miljø, utdanning, arbeid, valg, helse, kultur, næringsliv, priser, økonomi etc. Det er disse landene som er dekket i den nye samlingen av data for migrasjon og integrasjon. På de områdene i basen hvor det er mulig og naturlig, er det tatt med tall også for Færøyane, Grønland og Åland. Vår analyse ser bare på de fem landene som vanligvis oppfattes som Norden. Befolkningsdata går ofte tilbake til 1990, noen tall lenger tilbake, og noen har kortere tidsserier. Noen historiske befolkningstall går helt tilbake til 1850.

Nordisk Ministerråd har finansiert og fått etablert en utvidelse av den nordisk databasen gjennom prosjektet «Nordic comparative measures on migration and integration» med så langt som mulig komparative tall for innvandrere og deres barn født etter innvandringen, og hvordan deres deltaking i utdanning og arbeid er, og har utviklet seg med botid. Prosjektet bygger på et samarbeid mellom de nordiske statistikk-kontorene. De har tatt utgangspunkt i sine individdata og laget tabeller basert på identiske kriterier. De nordiske landenes registerdata (folkeregister og registre

koplet til det) er bygd opp på like nok definisjoner til at dette er mulig. Dette er første gang det presenteres så fullstendig som mulig harmoniserte og sammenlignbare tall på innvandrings- og integrasjonsfeltet i Norden. Fordi definisjonene er harmoniserte, vil en del tall i basen avvike noe fra de som nasjonene selv har publisert.

De første resultatene fra prosjektet om migrasjon og integrasjon ble presentert av Vebjørn Aalandslid (SSB) ved [NMRs seminar i København i november 2018](#) og ved Nordisk Statistikermøte i Helsinki 2019 (Aalandslid et al., 2019). Tallgrunnlaget var mest fra 2016 eller 1.1. 2017. Tidlig i 2021 ble denne delen av «banken» oppdatert med tall for 2017 og 2018, med bestandstall til 1.1. 2019, og i noen tilfelle til 1.1. 2020.

Noen av de manglene som viste seg i tidligere analyser, er utbedret i den oppdaterte databasen. Det arbeides også med å få til en rutinemessig oppdatering, som for de andre områdene i NMRs database. Flere årganger vil etter hvert gjøre det mulig å gjennomføre bedre sammenlikninger av utviklingen over tid. Det vil også være nyttig om dataene kunne suppleres med informasjon om innvandreres og etterkommeres arbeidsledighet, yrke og inntekt, og etter hvert andre data som analysene vil vise er ønskelige. Det bør også være mulig å få inn mer demografiske data, både om innvandrernes og deres barns demografiske atferd, til sammenlikning med dem som ikke har noen bakgrunn fra innvandring.

I alle de fem landene må ikke-nordiske statsborgere ha en tillatelse for å kunne bosette seg. Informasjon om grunnlaget for denne tillatelsen (innvandringsgrunnen) er meget nyttig for forståelse av integreringen, men finnes i statistikken bare for Danmark, Norge og Sverige. Innvandrere som er statsborgere i et EØS-land er ikke inkludert i statistikken i Danmark og Sverige. I Norge skal de registrere seg med grunn for oppholdet, men noen tillatelse trenger jo ikke EU-borgere. EØS-borgere er derfor ikke inkludert i tabeller med innvandringsgrunn. Foreløpig er det bare Norge og Sverige som fordeler utdanning og sysselsetting etter innvandringsgrunn. Det er fortsatt såpass store ulikheter i dataene at det er vanskelig å utnytte dem annet enn til enkle sammenlikninger av Norge og Sverige. Bruken av dataene diskuteres nærmere i kapittel 2.5.

De ulikhetene i innvandringspolitikk som etter hvert har utviklet seg mellom de nordiske landene ville sikkert kunnet gi grunnlag for interessante analyser, men det å samle inn data om slik politikk ligger klart utenfor vårt prosjekts rammer. En grundig beskrivelse av nordisk innvandringspolitikk finnes hos Brochmann et al. 2012. Integrasjonspolitiske aspekter tas opp både av Hernes et al., 2019 og Staver et al., 2019. Generelle oversikter over de enkelte landenes innvandrings- og integreringspolitikk finnes i MIPEX (Migrant Integration Policy Index) 2020, og for fire tidligere tidspunkt. Blant de 52 landene som nå inngår i MIPEX, er Danmark og Norge blant dem hvor indeksen viser den sterkeste innstramningen av politikken 2015-2020.

Som nevnt inneholder denne statistikkbanken også harmoniserte befolkningstall og flyttetall, noen tallserier vi skal bruke går tilbake til 1990. Disse tallene er ikke mye brukt til komparative beskrivelser av de nordiske landenes migrasjonsmønster, og en slik beskrivelse mener vi er nødvendig for å vite hvem som integreres, og for å forstå hvordan integrasjonen har utviklet seg. Vi vil utnytte også disse tallene i denne rapporten for å få en bredere forståelse av de migrasjonsmønstre som ligger bak den målgruppen som prosjektet har, nemlig befolkningen i Norden med innvandrerbakgrunn.

Om databasen

Databasen er et samarbeidsprosjekt mellom statistikk-kontorene i Norden for å harmonisere nordisk registerstatistikk på innvandrings- og integreringsfeltet. Våre registre kan gi svært detaljert statistikk på disse feltene, og dermed gi grunnlag for helt andre analyser enn det utvalgsundersøkelser kan. Det er en del små variasjoner i hvordan de enkelte landene definerer og operasjonaliserer variable, slik at det er lagt ned et betydelig arbeid i en strikt harmonisering av datagrunnlaget. Arbeidet har vært finansiert av Nordisk Ministerråd, og dataene er lagt inn i deres omfattende web-baserte nordiske statistikkbank (<https://www.nordicstatistics.org/>), som de etablerte i 2006. Dette var en videreføring av den tabellsamlingen som ble etablert knyttet til Nordisk Statistisk Årbok på 1960-tallet. Statistikkbanken inneholder tabeller fra alle statistikkens hovedområder, tabellene fra vårt prosjekt er samlet under overskriften «Integration and migration». Disse tallene dekker foreløpig bare tre årganger, 2016-2018 eller status per 1.1. 2017-2019. I de enkelte landene foreligger nå tall for 2019 og 2020 for de fleste tabellene i basens Integration and migration, og ved en eventuell oppdatering i 2022, vil det også være tilgjengelig tall for 2021 på flere områder. Vi forsøker å få til en årlig oppdatering, slik at det etter hvert også blir lengre tidsserier tilgjengelig, og at data på vårt felt blir like raskt oppdatert som på de andre.

2. Hvor mange innvandrere, og hvor kommer de fra

For å forstå veksten i antallet innvandrere, og innvandrernes integrering, er det nødvendig å vite *hvem* vi analyserer; hvor mange innvandrere er, hvor de kommer fra, når de kom og hvordan det går med dem på viktige samfunnsarenaer. For vår målgruppe bruker databasen betegnelsen 'Foreign-born with two foreign-born parents' eller 'Utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre'. I rapporten har vi gjennomgående valgt å bruke betegnelsen «innvandrere» for denne gruppen. For å forstå den langsiktige integreringen, og innvandringens betydning for den demografiske utviklingen, bør vi også ha oversikt over hvor mange barn innvandrerpar har fått etter innvandringen, og hvordan det går med dem. Dette er den gruppen vi i Norge kaller norskfødte med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre, og som i den nordiske databasen kalles «descendants» (etterkommere). Av språklige grunner vil vi bruke betegnelsen «etterkommere» i denne rapporten. Når vi av og til omtaler innvandrere og etterkommere som en samlet gruppe, bruker vi betegnelsen «personer med innvandrerbakgrunn», mens de som ikke er innvandrere eller etterkommere omtales som «Øvrige befolkning».

I dette kapitlet omtales innvandrerne og etterkommerne hver for seg. Tidligere var det mer vanlig å omtale de to gruppene samlet fordi det store flertallet av etterkommerne var så unge at de ikke hadde noen «egen» demografisk atferd, og hadde heller ikke levekår som var annerledes enn deres foreldres. Nå er det blitt såpass mange etterkommere i voksen alder i flere av de nordiske landene at det er meningsfylt å studere deres utdanningsvalg og yrkesaktivitet. Derfor gir vi også en separat beskrivelse av gruppens størrelse og sammensetning. Med så ulike forutsetninger, bør vi som regel analysere innvandrere og etterkommere separat, og slå dem sammen bare unntaksvis. I Norge har vi flere grundige beskrivelser av etterkommerne, se for eksempel Dalgard (2018) og Kirkeberg et al. (2019) og Kulasingam (2021), og sammenlikninger mellom innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning (Olsen og Bye, 2021).

Blant innvandrerne i hvert land er mellom 87 og 92 prosent eldre enn 19 år. Blant etterkommerne varierer det mye mer; Island 6 prosent, Finland 13 prosent, Norge 22 prosent, Danmark 36 prosent og Sverige 42 prosent (tabell 2.1). Disse store forskjellene i etterkommernes aldersfordeling henger sammen med ulik innvandring de siste 50 årene. Finland og Island har først nylig fått innvandring av betydning. Norge har også hatt en stor del av sin innvandring de senere år, og dermed er det mange av innvandrernes barn som ikke er rullet å bli voksne. Den store innvandringen til Danmark startet litt før den norske. Danmark har etter år 2000, med unntak av de store flyktningeårene midt på 2010-tallet, hatt en mer begrenset nettoinnvandring (tabell 3.3). Andelen eldre blant etterkommerne vokser derfor raskere enn om nettoinnvandringen var blitt opprettholdt på tidligere nivå. Det er mange voksne etterkommere i Sverige, dels fordi det har vært en langvarig innvandring fra mange deler av verden, men mest på grunn av den store innvandringen fra Finland omkring 1970. En tredel av de voksne etterkommerne i Sverige har finsk bakgrunn. Blant etterkommere i Sverige i alderen 40-59 år, har hele 53 prosent bakgrunn fra Finland i 2019. Tallene er hentet fra tabell CITI03 i <https://www.nordicstatistics.org/>, og noen hovedtall er tatt inn i tabell 2.1.

Tabell 2.1. Innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning, etter alder. Absolutte og relative tall. 1.1. 2019

	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Hele Norden
Absolutte tall						
Innvandrere						
Alle	606740	335414	50271	765108	1855069	3612602
0-19 år	53566	41766	3846	90964	240203	430345
20-49 år	385642	217985	37667	495675	989218	2126187
50 år +	167532	75663	8758	178469	625648	1056070
Etterkommere						
Alle	182349	67205	5264	179294	587140	1021252
0-19 år	116395	58289	4924	140353	338564	658525
20-49 år	62504	6894	233	36089	194395	300115
50 år +	3450	2022	107	2852	54181	62612
Øvrig befolkning						
Alle	5016992	5115300	301456	4383810	7787976	22605534
0-19 år	1131924	1078346	80992	1024140	1800475	5115877
20-49 år	1779542	1814459	114831	1626663	2779737	8115232
50 år +	2105526	2222495	105633	1733007	3207764	9374425
Alle bosatte						
Alle	5806081	5517919	356991	5328212	10230185	27239398
0-19 år	1301885	1178401	89762	1255457	2379242	6204747
20-49 år	2227688	2227688	152731	2158427	3963350	10541534
50 år +	2276508	2300180	114498	1914328	3887593	10493107
Relative tall						
Innvandrere						
Alle	100	100	100	100	100	100
0-19 år	8,8	12,5	7,7	11,9	12,9	11,9
20-49 år	63,6	65,0	74,9	64,8	53,3	58,9
50 år +	27,6	22,6	17,4	23,3	33,7	29,2
Etterkommere						
Alle	100,0	100	100	100	100	100
0-19 år	63,8	86,7	93,5	78,3	57,7	64,5
20-49 år	34,3	10,3	4,4	20,1	33,1	29,4
50 år +	1,9	3,0	2,0	1,6	9,2	6,1
Øvrig befolkning						
Alle	100	100	100	100	100	100
0-19 år	22,6	21,1	26,9	23,4	23,1	22,6
20-49 år	35,5	35,5	38,1	37,1	35,7	35,9
50 år +	42,0	43,4	35,0	39,5	41,2	41,5
Alle bosatte						
Alle	100	100	100	100	100	100
0-19 år	22,4	21,4	25,1	23,6	23,3	22,8
20-49 år	38,4	40,4	42,8	40,5	38,7	38,7
50 år +	39,2	41,7	32,1	35,9	38,0	38,5

Kilde: CITI03 <https://www.nordicstatistics.org/statistics/>

2.1. Innvandrere og innvandrerandeler

- 3,6 millioner innvandrere i Norden 1.1. 2019, og 1 million etterkommere.
- Over halvparten (51 og 57 prosent) av begge grupper bor i Sverige, med 38 prosent av Nordens befolkning.
- 18 prosent av Sveriges befolkning er innvandrere, 14 prosent i Norge og Island.
- 10 prosent av befolkningen i Island er innvandrere fra EU utenfor Norden, 7,5 prosent av de som bor i Sverige kommer fra Asia.
- Danmark, Island og Norge har største gruppe fra Polen, i Finland er flest fra Estland og i Sverige fra Syria. Flest i Norden er det i 2019 fra Syria, i årene før var det flest fra Polen. Om vi kunne slått sammen dem fra tidligere Sovjet, og dem fra tidligere Jugoslavia, ville dette blitt de to største innvandringslandene for Norden.

- Det er 1,34 millioner innvandrere fra Asia i Norden, halvparten av dem er fra Syria, Irak, Iran og Afghanistan.

Samlet antall registrerte innvandrere i de fem nordiske landene 1. januar 2019 var 3 613 000 (tabell 2.1), eller 13,3 prosent av folketallet. Globalt ble det antatt å være 281 millioner migranter, eller 3,6 prosent av verdens befolkning (UN 2021). Med knapt 4 promille av verdens befolkning, hadde da Norden 1,3 prosent av verdens migranter.

Økningen i Nordens innvandrertall er på nesten 300 000 fra 1. januar 2017 til 1. januar 2019, eller 0,9 prosent av folketallet ved periodens begynnelse. Folketallet i Norden økte med 400 000 denne perioden, bare litt mer enn økningen i antallet innvandrere og etterkommere. Fordelingen er ikke lik hverken mellom eller innen de nordiske landene, og vi skal i det følgende se litt på de enkelte landene. Som grunnlag for dette, kan det være nyttig å vite at Norden 1.1. 2019 hadde 27,2 millioner innbyggere (tabell 2.1), 37,6 prosent bodde i Sverige, om lag 20 prosent i Danmark (21,3 prosent), Finland (20,3 prosent) og Norge (19,6 prosent), og 1,3 prosent av Nordens befolkning bodde i Island. Fra 2017 til 2019 har Sverige økt sin andel, takket være fortsatt stor nettoinnvandring.

Sverige har det klart største antall innvandrere, litt flere enn i resten av Norden til sammen, med 1,86 millioner ved inngangen til 2019 (tabell 2.1). De utgjorde 18,1 prosent av folketallet i Sverige på det tidspunktet. Til tross for at Danmark har hatt innvandring av betydning mye lengre enn Norge, var det i Norge nå klart flere innvandrere enn i Danmark, 765 000, eller 14,3 prosent av folketallet mot 607 000 (10,5 prosent) i Danmark. I forhold til folketallet hadde også Island med 14,1 prosent relativt sett flere innvandrere enn Danmark, i alt 50 000. Økningen i antall innvandrere i Island var hele 40 prosent fra 2017 til 2019. Finland har færre innvandrere enn de tre andre store nordiske landene, 335 000, og laveste andel i Norden, 6,1 prosent av folkemengden.

Den årlige inn- og utvandringen utgjør en ganske liten andel av det samlede antall innvandrere bosatt i hvert land, med unntak av Island. Vi kan derfor ikke vente endringer av betydning i innvandrernes alders- eller kjønnsfordeling i løpet av et par år. Kjønnsfordelingen blant innvandrerne er ganske ulik i de nordiske landene, se tabell CITI03 i <https://www.nordicstatistics.org/>. 1.1. 2019 var antallet kvinner blant innvandrerne i Island bare 80 prosent av antallet menn. Dette er en nedgang fra 94 prosent på bare to år, og skyldes en svært stor arbeidsinnvandring til Island i 2017 og 2018. Blant innvandrerne i Norge og Finland er andelen kvinner knapt 95 prosent, mens antall menn og kvinner er likt i Danmark og Sverige. Blant arbeidsinnvandrere er det ofte et klart flertall av menn. Det er det også blant de første flyktingene i store flyktingestrømmer. For begge grupper utjevnes forskjellene etter hvert som tiden går, på grunn av familieinnvandring og fordi flyttingene etter hvert blir mindre sjansebetont.

De største innvandrergruppene

Med sin størrelse og store innvandring gjennom lang tid, er det som ventet at Sverige har et større antall innvandrere enn de andre nordiske landene fra alle verdensregioner (se tabell 2.2 og 2.3). Sett i forhold til folkemengden, har Sverige flest også fra de fleste regionene, men det er en langt større andel av landets befolkning i Island (10 prosent, opp 3 prosentpoeng på to år) enn i Sverige som kommer fra EU utenom Norden. I Norge er 5 prosent av befolkningen innvandrere fra EU utenom Norden. Både i Sverige og Danmark gjelder dette i overkant av 3 prosent av befolkningen. Allerede her ser vi betydelige forskjeller mellom de nordiske landenes migrasjonsmønstre.

Etter EU-innvandrerne i Island, er den relativt sett største innvandrergruppen de fra Asia som bor i Sverige, hvor de 1. januar 2019 utgjør 7,4 prosent av folketallet, opp nesten ett prosentpoeng fra 2017. I Norge og Danmark utgjør denne gruppen fire prosent av folketallet, i Finland mindre enn to prosent. I Finland er det nesten like mange fra resten av Europa som fra EU utenom Norden,

hovedsakelig fra Estland og Russland. Island har 14 ganger så mange fra EU utenom Norden som fra Europa utenom EU.

Tabell 2.2. Innvandrere og etterkommere etter verdensregion, og etter annet nordisk land. 1.1. 2019

	Danmark		Finland		Island		Norge		Sverige	
	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.
Alle	606740	182349	335414	67205	50271	5264	765108	179294	1855069	587140
Danmark	.	.	614	44	695	48	19150	1979	36668	9812
Finland	3651	514	.	.	167	3	6554	677	144686	75968
Island	7735	1301	138	2	.	.	7293	847	5692	1078
Norge	15616	1489	730	55	299	1	.	.	35093	6488
Sverige	14116	1913	5000	1992	411	11	35586	3184	.	.
Sum de andre nordiske land	41118	5217	6482	2093	1828	77	68583	6687	222139	93346
EU28/EØS (ekskl. Norden)	199339	23234	85529	9683	34542	3262	265485	34433	350515	75734
Resten av Europa	55410	20741	83624	18120	2507	466	61898	18396	207595	86563
Afrika	45529	23365	35718	14710	1274	211	96054	35646	215434	78776
Asia	233565	106954	104085	20117	6227	1002	236748	79737	760182	229265
Nord-Amerika og Oseania	14938	1069	5309	407	1325	27	23067	928	23862	1521
Sør- og Mellom-Amerika	15324	1340	6603	403	1156	78	13273	3467	73882	21725
Ukjent eller statsløs	1517	429	8064	1672	1412	141	1460	210

Kilde: CITI03 <https://www.nordicstatistics.org/>

Tabell 2.3. Innvandrere og etterkommer i Norden, etter verdensregion, og etter annet nordisk land. Norden i alt. 1.1. 2019

	Innvandrere	Etterkommere	Sum
Alle	3612602	1021252	4633854
Danmark	57127	11883	69010
Finland	155058	77162	232220
Island	20858	3228	24086
Norge	51738	8033	59771
Sverige	55113	7100	62213
Sum de andre nordiske land	340150	107420	447570
EU28/EØS (ekskl. Norden)	935410	146346	1081756
Resten av Europa	411034	144286	555320
Afrika	394009	152708	546717
Asia	1340807	437075	1777882
Nord-Amerika og Oseania	68501	3952	72453
Sør- og Mellom-Amerika	110238	27013	137251
Ukjent eller statsløs	12453	2452	14905

Kilde: CITI03 <https://www.nordicstatistics.org/>

Innvandrere fra de andre nordiske landene

Den største gruppen fra ett nordisk land i et annet er innvandrere i Sverige med bakgrunn fra Finland, 145 000 (tabell 2.2), nesten 1,5 prosent av Sveriges befolkning. De andre nordiske landene har til sammen bare 10 000 innvandrere fra Finland. Antallet finner i Sverige utgjør 2,6 prosent av dagens folketall i Finland. Det store antall finner i Sverige skriver seg fra den store utvandringen knyttet til høy arbeidsløshet, eksportproblemer og sterk inflasjon noen år fram til 1970. Landets folketall sank fra 1968 til 1970. Så mye som 39 prosent av innvandrerne fra Finland i Sverige er 70 år eller eldre, og ytterligere nesten halvparten er mellom 50 og 69 år (CITI03 i <https://www.nordicstatistics.org/>). Etter 1970-tallet har strømmen vært langt mindre, og etter 1991 har det vært omtrent balanse i flyttingene mellom de to landene. Det er snakk om en størrelsesorden på bare 3 000 flyttere hver vei hvert år (MIGR03 i <https://www.nordicstatistics.org/>), de siste ti årene enda litt færre. Til sammenlikning med de 145 000 innvandrerne fra Finland i Sverige, bor det 5 000 innvandrere fra Sverige i Finland.

Mellom de andre nordiske landene er balansen mye bedre. Både Danmark, Norge og Sverige har 50-60 000 som har slått seg ned i et annet nordisk land. Til tross for den store arbeidsinnvandringen til Norge på slutten av 1990-tallet og 2008-2012, er det omtrent like mange innvandrere fra Sverige i Norge, som fra Norge i Sverige, 35 000 (tabell 2.2). Svært mange av de svenske ungdommene som har svart på den store etterspørselen etter arbeidskraft i Norge, flytter tilbake etter noen få år. Det er i perioder ganske store strømmer mellom Sverige og Norge, men siden mange flytter tilbake, påvirkes ikke bestandstallene så mye. Det er over dobbelt så mange danske innvandrere i Sverige som svensker i Danmark, 37 000 mot 14 000. Tallene nevnt her har sunket litt mellom 2017 og 2019.

Fra Europa utenfor Norden

Vi ser så litt nærmere på hvordan innvandrere fra enkelte europeiske land utenfor Norden fordeler seg i de nordiske landene, tabell 2.4 og 2.5. Vi så tidligere at Island, og så Norge har relativt flest innvandrere fra de ikke-nordiske EU-landene, men i absolutte tall er det flest i Sverige for de fleste landene. Flest innvandrere i Norden fra EU-landene kommer fra Polen, 255 000 (tabell 2.5). Dette var inntil 2019 den største gruppe innvandrere i Norden fra et enkelt land, da tok Syria over. Mer enn 5 prosent av innbyggerne i Island er innvandret fra Polen (19 000 personer), og nesten 2 prosent i Norge (99 000 personer). Sverige har litt færre fra Polen enn det Norge har, 91 000 (0,9 prosent av folketallet), og Danmark 0,7 prosent (39 000). Til tross for at det lenge var mange flere polakker i Danmark og Sverige enn i Norge, er det nå både absolutt og relativt flest i Norge. I Finland er innvandringen fra Polen av liten betydning, knapt en promille av folketallet (4 500).

Hvordan behandle tidligere land som Sovjet og Jugoslavia?

Vurderingen av hvilket land som har flest innvandrere til de nordiske landene, vil være preget av hvordan tidligere land som Jugoslavia og Sovjet blir behandlet i statistikken, etter oppløsningen. I Norge er alle innvandrere fra disse landene som kom før landene ble oppløst, fordelt mellom de nye landene man antok de kom fra. For Norge er det altså ikke oppgitt noen innvandrere fra landene Sovjet og Jugoslavia i tabell CITI03 i <https://www.nordicstatistics.org/>. Resten av Norden oppgir tall både for de tidligere to landene, og for de landene som har oppstått etter de gamles oppløsning. Ved å studere tallene nøyer, kan det se ut som om de nye landene ikke nødvendigvis er tatt inn i statistikken fra deres dag 1. Særlig tallene for Jugoslavia synes uklare, med stadig nye oppdelinger og med et land som Serbia og Montenegro, som eksisterte bare 2003-2006, og Kosovo. Kosovo erklærte seg selvstendig i 2008, men i 2021 er de fortsatt anerkjent av bare knapt halvparten av FN's medlemsland. Vi skal noen steder for å illustrere størrelser oppgi tall for summen av de tidligere landene og deres etterfølgerland. Dette er nok tall av lavere kvalitet enn for land som har vært uendret i hele observasjonsperioden. Enda vanskeligere er det å forstå hvordan disse oppdelte landene er behandlet i MIGR01-MIGR05 i <https://www.nordicstatistics.org/>, tabeller som er etablert lenge før vårt prosjekt kom på banen. Det ville vært å ønske at databasen hadde beskrevet hvordan Jugoslavia, Sovjet og deres etterfølgerland var behandlet.

Summen av de antall innvandrere som oppgis for tidligere Sovjet og for de 15 landene som føres videre, er hele 344 000 (tabell 2.5). Dette er den klart største gruppen i Norden, men vi mener det er urimelig å betrakte disse 344 000 som å ha bakgrunn fra samme land. Det var først etter Sovjetunionens oppløsning det ble mulig med storstilt utvandring fra land som dagens Russland, Estland, Litauen etc. Flest innvandrere i Norden fra land i tidligere Sovjet, er det fra Litauen, med 71 000. Fra hvert av landene Estland og Russland er det rundt 60 000 (tabell 2.5). Det store flertall av dem med Sovjet og Estland som registrert landbakgrunn, bor i Finland, i alt 100 000 av de vel 120 000 (tabell 2.4). Norge har tre av fem i Norden med Litauen som landbakgrunn i basen. Innvandrerne fra dagens Russland er jevnere fordelt mellom de nordiske landene. Vel en tredel av Finlands samlede innvandrertall kommer fra land i tidligere Sovjet, Sovjetunionen inkludert. Dette utgjør mer enn to prosent av Finlands befolkning.

Om vi summerer landenes oppgaver for «Tidligere Jugoslavia» med alle åtte etterfølgerrepublikker som er eller har vært, blir samlet antall innvandrere i Norden fra dette området 260 000, altså den største europeiske gruppen i Norden etter Sovjet (tabell 2.5). Skulle vi betrakte tidligere Jugoslavia som ett land, blir det nest største i Danmark og Sverige, nummer tre i Norge, nummer fire i Finland og fem i Island i 2019. Mye av utvandringen fra tidligere Jugoslavia til Norden er blitt forårsaket nettopp av krigene knyttet til Jugoslavias oppløsning, og å slå sammen tall for EU-landene Slovenia og Kroatia med Nord-Makedonia og Kosovo gir ikke god mening. Summerer vi tallene de nordiske landene oppgir, kommer Bosnia-Hercegovina som tredje største europeiske innvanderland i Norden (etter Polen og Tyskland), med 90 000 innvandrere. Men som vi nevnte, i noen lands statistikk kommer «Tidligere Jugoslavia» som et stort land, og mange herfra vil opprinnelig være fra Bosnia-Hercegovina, eller et annet av dagens land. Heller ikke tallene for de andre tidligere jugoslaviske statene vil være noenlunde sikre.

Den nest største gruppen av innvandrere fra de nåværende europeiske landene er fra Tyskland, Norden har nesten 110 000 innvandrere herfra (tabell 2.5). De fordeler seg ganske jevnt mellom de nordiske landene. Med unntak av Finland (én promille), kommer om lag en halv prosent av innbyggere i hvert land fra Tyskland (tabell 2.4).

Det er mange innvandrere i Norden fra EU-landene i det tidligere Øst-Europa. Dette settes ofte i forbindelse med mangelen på arbeidsplasser i disse landene og etterspørsel etter (billig) arbeidskraft i Norden. Fra Romania, som sammen med Bulgaria ble EU-medlem tre år etter de første landene fra det tidligere Øst-Europa, er det kommet mange de senere årene, og relativt flest til Danmark. Det er nå flere fra Romania enn fra Litauen i Norden, og tilveksten er raskere.

Tabell 2.4. Innvandrere og etterkommere fra utvalgte ikke-nordiske land. 1.1. 2019

	Danmark		Finland		Island		Norge		Sverige	
	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.
Estland	1 400	180	45 700	6 207	154	14	4 630	517	9 748	4 258
Polen	41 465	6 583	4 780	518	19 171	2 428	98 691	13 294	90 507	21 440
Romania	28 538	3 477	3 738	580	1 516	61	14 505	2 234	30 586	6 126
Litauen	13 204	1 715	1 322	187	2 890	274	39 300	6 115	14 532	2 122
Storbritannia	15 182	1 351	4 548	160	1 078	13	14 485	1 031	23 860	1 775
Tyskland	30 244	3 587	4 557	381	1 398	60	24 567	3 203	47 237	11 503
Russland	6 235	1 241	13 543	1 174	387	42	17 783	3 721	20 322	4 324
Bosnia-Hercegovina	16 954	6 215	788	231	224	41	13 757	4 457	59 002	21 814
Eritrea	5 633	914	846	53	9	2	22 560	5 295	42 257	9 912
Somalia	11 576	9 571	11 794	8 172	30	0	28 642	14 160	68 601	30 122
Tyrkia	33 055	29 795	7 399	2 135	86	10	11 924	7 095	49 718	32 990
Afghanistan	13 760	5 295	6 859	1 546	101	10	17 023	4 307	51 928	8 887
Filippinene	11 081	1 349	4 402	379	1 968	379	22 272	2 806	13 236	2 043
India	11 749	2 152	6 522	1 165	186	26	13 005	4 283	28 358	4 864
Irak	21 850	11 184	17 862	4 305	217	16	23 228	10 696	143 711	59 028
Iran	17 068	4 327	7 415	1 364	150	10	18 075	4 625	76 698	21 014
Kina	12 112	2 421	10 107	1 670	473	44	9 090	2 255	29 040	5 794
Libanon	12 926	14 092	690	201	32	1	2 690	1 030	27 905	21 587
Pakistan	14 351	10 983	3 046	734	86	10	20 674	17 326	15 995	5 792
Syria	35 843	6 578	6 064	713	257	29	30 795	3 317	185 793	33 601
Thailand	11 837	970	9 628	360	1 133	118	20 383	1 025	38 834	3 229
Vietnam	9 554	6 029	8 404	2 759	799	240	14 100	9 213	17 818	7 988
Tidligere Jugoslavia ¹	37 389	17 112	10 114	4 907	1 885	353	39 286	14 098	174 804	79 546
Tidligere Sovjet ²	41 887	7 066	123 840	20 069	6 028	549	83 269	13 484	88 769	21 870

¹ Tidligere Jugoslavia består av følgende land i CITI03: Kroatia, Slovenia, Tidligere Jugoslavia, Bosnia-Hercegovina, Makedonia, Montenegro, Serbia, Kosovo og Tidligere Serbia og Montenegro.

² Tidligere Sovjet består av følgende land i CITI03: Estland, Latvia, Hviterussland, Litauen, Tidligere Sovjet, Moldova, Russland, Ukraina, Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan

Kilde: CITI03 <https://www.nordicstatistics.org/>

Tabell 2.5. Innvandrere og etterkommere fra utvalgte ikke-nordiske land, sum for Norden. 1.1. 2019

	Innvandrere	Etterkommere	Total
Estland	61 632	11 176	72 808
Polen	254 614	44 263	298 877
Romania	78 883	12 478	91 361
Litauen	71 248	10 413	81 661
Storbritannia	59 153	4 330	63 483
Tyskland	108 003	18 734	126 737
Russland	58 270	10 502	68 772
Bosnia-Hercegovina	90 725	32 758	123 483
Eritrea	71 305	16 176	87 481
Somalia	120 643	62 025	182 668
Tyrkia	102 182	72 025	174 207
Afghanistan	89 671	20 045	109 716
Filippinene	52 959	6 956	59 915
India	59 820	12 490	72 310
Irak	206 868	85 229	292 097
Iran	119 406	31 340	150 746
Kina	60 822	12 184	73 006
Libanon	44 243	36 911	81 154
Pakistan	54 152	34 845	88 997
Syria	258 752	44 238	302 990
Thailand	81 815	5 702	87 517
Vietnam	50 675	26 229	76 904
Tidligere Jugoslavia ¹	263 478	116 016	379 494
Tidligere Sovjet ²	343 793	63 038	406 831

¹Tidligere Jugoslavia består av følgende land i CITI03: Kroatia, Slovenia, Tidligere Jugoslavia, Bosnia-Hercegovina, Makedonia, Montenegro, Serbia, Kosovo og Tidligere Serbia og Montenegro.

²Tidligere Sovjet består av følgende land i CITI03: Estland, Latvia, Hviterussland, Litauen, Tidligere Sovjet, Moldova, Russland, Ukraina, Armenia, Aserbajdsjan, Georgia, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan

Kilde: CITI03 <https://www.nordicstatistics.org/>

Det har også være betydelige økonomiske problemer og stor arbeidsledighet i mange av Middelhavslandene etter 2005, men sammenliknet med tidligere Øst-Europa, har innvandringen fra Middelhavslandene til Norden vært av mindre omfang. Sverige hadde innvandring fra særlig Hellas og Italia til svensk industri fra 1945 og et par tiår framover, og disse to gruppene er fortsatt de største. I forhold til folketallet er det nå flere i Island og Norge enn i de andre landene fra de fleste Middelhavsland. Slik sett, likner disse landenes flyttemønster stadig mer på Øst-Europas.

Afrika

Nordens største grupper fra Afrika kommer fra Somalia og Eritrea, 120 000 og 71 000 (tabell 2.5). Halvparten av alle innvandrere fra Afrika i Norden kommer fra disse to landene. Det er kommet flere innvandrere fra Eritrea enn fra noe annet afrikansk land de siste årene, men i 2019 kom det litt flere fra Etiopia (MIGR01). Tilveksten fra Somalia blir stadig mindre, fra 2017 til 2019 bare 5 000 for Norden under ett (CITI03). Fra Etiopia er det 31 000 innvandrere i Norden, og fra Marokko bare 25 000, til tross for at Marokko var blant de viktigste arbeidsinnvandringslandene omkring 1970. Fra de andre nevnte landene er de aller fleste flyktninger og deres familier.

Somalia og Eritrea er de to største afrikanske landene i Norge og Sverige, i Danmark og Finland er marokkanere den nest største gruppen etter somalierne. I Island er det bare 1 000 innvandrere fra Afrika, klart flest fra Marokko. Størst innvandring fra Afrika er det til Sverige, både i absolutte og relative tall for de fleste grupper som har flere enn tusen innvandrere til Norden. Det er fortsatt enkelte historiske bånd som avtegner seg i flyttestatistikken, som når mer enn halvparten av Nordens innvandrere fra Madagaskar bor i Norge (CITI03), må det ha sammenheng med at Madagaskar var et viktig land for norsk misjonsvirksomhet.

Asia

I Norden er det (1.1. 2019) 260 000 innvandrere fra Syria, og tallet vokser raskt fordi det fortsatt kommer både flyktninger og familiegjenforente. Vel 200 000 er fra Irak, ikke mange flere enn i 2017. Det er 120 000 fra Iran (tabell 2.5). Fra alle tre landene er de aller fleste flyktninger eller familiegjenforente med flyktninger. Det er et klart mannsoverskudd blant innvandrerne herfra i alle de nordiske landene. Andre store flyktingeland er Afghanistan med 90 000 og Vietnam med 50 000, blant afghanerne er det stort mannsoverskudd, blant vietnameserne flest kvinner, i alle landene.

Men det er også andre store grupper innvandrere fra land i Asia. Vi foretrekker å regne Tyrkia med til Asia. Fra Tyrkia (nå vel 100 000 innvandrere i Norden) og Pakistan (50 000) kom det først arbeidsinnvandrere, og deretter langt flere familieinnvandrere (Østby, 2017), i tillegg til en del flyktninger, fra Tyrkia særlig de siste årene. India med 60 000 er også primært et arbeidsinnvandringsland, og innvandringen herfra har tatt seg mye opp de siste årene, som vi skal se i neste kapittel. Innvandringen fra Kina (60 000) er mer sammensatt, herfra kommer det både arbeidsinnvandrere og flyktninger og deres familier, og i tillegg mange studenter. Av de største innvandrerlandene fra Asia, gjenstår Thailand (82 000) og Filippinene (53 000). Fra begge disse landene er det mange kvinner som kommer til Norden for å etablere par med en uten innvandrerbakgrunn. Mange av kvinnene har egne barn, enten med seg eller som de familiegjenforenes med.

Også fra Asia er det Sverige som har flest innvandrere fra mange av landene, både i absolutte og relative tall. I forhold til folketallet er det flest fra Tyrkia i Danmark. Den største innvandrergruppen fra noe enkeltland er nå syrere i Sverige, mer enn 185 000. To år tidligere (i 2017) var det finske innvandrere i Sverige som var største gruppen, Tallet på finner i Sverige har sunket med 5 000, mer på grunn av dødelighet enn tilbakeflytting, tallet på syrere økt med 35 000 fra 2017 til 2019 (CITI03).

Selv i absolutte tall har Norge flere enn de andre fra Pakistan, Filippinene, Sri Lanka og Myanmar (CITI03). Fra Pakistan var det arbeidsinnvandring helt fra slutten av 1960-tallet, fra Sri Lanka og Myanmar er det primært flyktninger, og fra Filippinene familieetablering med nordmenn uten innvandrerbakgrunn, men også arbeidsinnvandrere, som for eksempel sjøfolk som har arbeidet på skip i den norske handelsflåten. Norge har den største andel av folketallet fra Vietnam, selv om de absolutte tallene i Sverige er større. I forhold til folketallet er det flest også fra India i Norge. ½ prosent av folkemengden i Island kommer fra Filippinene, større andel enn i noen av de andre landene.

Det er særlig fra de store flyktingelandene at Sverige har langt flere innvandrere enn de andre nordiske landene (tabell 2.4). Innvandrere fra Syria, Irak og Iran utgjør over halvparten av de 760 000 innvandrerne fra Asia som bor i Sverige. 7,4 prosent av innbyggerne i Sverige er innvandrere fra Asia, mot 4,5 prosent i Norge og 4 prosent i Danmark. Spesielt er det flyktninger fra Midtøsten det er mange flere av i Sverige enn i resten av Norden.

Heller ikke måten land i Asia behandles på i de nordiske lands statistikk, synes å være helt standardisert. Det kan se ut som om Libanon og De palestinske territorier behandles ulikt i hvert fall i dansk og norsk statistikk. I Danmark er det 12 500 innvandrere fra Libanon og ingen fra De palestinske territorier, i Norge er det henholdsvis vel 2 000 og 3 000 (CITI03 <https://www.nordicstatistics.org/>).

Resten av verden

Innvandringen fra Amerika og fra Oseania har ikke så stor tallmessig betydning i noen av landene i Norden. Det er i alt 180 000 innvandrere herfra, fem prosent av Nordens innvandrere. De største gruppene kommer fra USA og fra Chile (om lag 35 000 fra hver), og Sverige har de største gruppene

fra begge landene, $\frac{3}{4}$ av Nordens chilenerne bor i Sverige. I forhold til folketallet er det flere fra USA i Island og i Norge enn i de andre landene.

2.2. Etterkommerne

- Etterkommerne er mye yngre enn innvandrerne. En tredel av dem har passert 19 år, mot hele ni av ti innvandrere.
- Antallet etterkommere med bakgrunn fra et land, henger sammen med antallet innvandrere herfra, hvor lenge de har bodd i landet, hvor vanlig det er å finne en partner fra samme land (endogami), hvor mange barn de får etc.
- Flest etterkommere i Norden er det med foreldre fra Irak, Finland, Tyrkia og Somalia. Klart flest i Sverige, nesten alle med finsk bakgrunn bor her.

Først ser vi litt på antallet etterkommere i de nordiske landene. Også for denne delen stammer tallene fra CITI03 i den nordiske statistikkbanken, <https://www.nordicstatistics.org>. Etter hvert som gruppen av voksne etterkommerne er blitt eldre og større i alle de nordiske landene, er det stadig viktigere å studere deres demografiske atferd og integrering separat fra innvandrerne. De atskiller seg fra innvandrerne ved at de har det meste av sin oppvekst og sitt voksne liv i det landet de nå bor, og har hele sin sosialisering herfra når det gjelder språk, utdanning og tilegnelsen av sosiale koder. Av etterkommerne i Norden er nå mer enn 360 000 over 19 år, en tredel av alle etterkommere. Dette er altså en gruppe som er vel verdt å analysere nærmere. Følger vi ikke denne gruppens deltaking i utdanning og arbeid, kan vi heller ikke si noe om de eventuelt arver foreldregenerasjonens utfordringer når det gjelder jobb, utdanning og integrering generelt.

Antallet etterkommere av innvandrerpar i Norden har passert 1 million, ved inngangen til 2019 var det 1 021 000. Godt over halvparten av dem bor i Sverige (587 000) og 435 000 i de andre landene (tabell 2.3). Til tross for at Norge har klart flere innvandrere enn Danmark, har Danmark flere etterkommere. Det skyldes at innvandring er et eldre fenomen i Danmark, men også at Norge har mange arbeidsinnvandrere, og dermed færre innvandrere som lever sitt familieliv her.

Antall etterkommere med bakgrunn fra et bestemt land, er i stor grad avhengig av antallet innvandrere fra dette landet og når de kom, men også andre faktorer er viktige. For å bli regnet som «etterkommer», må *begge* foreldre være utenlandsfødte med to utenlandsfødte foreldre. Grupper hvor det er vanlig med eksogami, altså å gifte seg utenfor gruppen, vil ha få etterkommere. Typiske eksempler er innvandrere fra Thailand og Filippinene, med 82 000 og 53 000 innvandrere, men bare henholdsvis 6 000 og 7 000 etterkommere. Det store flertallet innvandrere herfra er kvinner som gifter seg med menn uten innvandrerbakgrunn. Eventuelle barn som de har med seg ved innvandringen, regnes som innvandrere. De fleste barn de får etter innvandring har en far som ikke er innvandrer.

Botid er en viktig faktor for antall etterkommere. Selv om man har en sterk tradisjon for homogami, å gifte seg med en med samme bakgrunn, er barnetallet avhengig av botid. Særlig grupper med få nyinnvandrede har relativt mange etterkommere. Bare én stor gruppe, innvandrere fra Libanon i Danmark, har flere etterkommere enn innvandrere, og av dem med bakgrunn fra Marokko er det like mange etterkommere som innvandrere i Danmark, og mange også i Sverige og Norge. De siste tiårene har det vært liten innvandring fra Marokko, sammenliknet med tidligere.

Innvandrerne fra Somalia i Danmark har en mye større andel med lang botid (mer enn 15 år) enn i de andre landene (se tabell 2.7), 75 prosent mot 15 til 30 prosent. Etterkommerne i Danmark har nådd over 80 prosent av innvandreretallet. I Norge og Sverige er andelen bare 50 og 45 prosent. Selv om syrere er en gruppe som trolig vil ha høy grad av homogami og høy fruktbarhet, i hvert fall de første årene, er de en så nyankommen gruppe at antallet etterkommere utgjør bare 12-18 prosent av antallet innvandrere (tabell 2.4). Høyest er andelen i Danmark og Sverige. Når Danmark ofte viser

relativt høye antall etterkommere i forhold til innvandrere, synes det å kunne ha å gjøre også med at det er en betydelig utvandring fra Danmark av innvandrere, og at denne utvandringen kan være lettere for dem som ikke har barn i Danmark.

Gruppens fruktbarhet (barnetall per kvinne) er også viktig for antall og andel etterkommere. Kunnskap om utviklingen i innvandrernes og etterkommernes fruktbarhet er viktig for å forstå gruppenes integrering, men slike data er ikke i basen. Innvandrerne fra Bosnia-Hercegovina er oftest gift med andre bosniere, men har en ganske moderat fruktbarhet. Dessuten var det mange som kom som etablerte familier med barn. Til tross for lang botid utgjør antallet etterkommere bare 30-35 prosent av innvandrerantallet. Innvandrere fra Somalia har i hvert fall til nå, hatt relativt høy fruktbarhet sammenliknet med andre innvandrere, antallet etterkommerne vokser fortsatt, mens antallet innvandrere nå øker lite eller ikke i det hele tatt.

Ved inngangen til 2019 er de to største gruppene av etterkommere i Norden dem med irakiske og finske innvandrere som foreldre. 85 000 har foreldre fra Irak, 59 000 av dem bor i Sverige. 77 000 har finsk bakgrunn, 76 000 født i Sverige (tabell 2.2 – 2.5). Gruppen av finske etterkommere har nå svært liten tilvekst, bare en prosent er under 5 år og de har i perioder nettoutvandring fra Sverige til Finland. Av irakiske etterkommere er knapt 30 prosent under 5 år (tabell CIT103).

Det er i Norden 72 000 etterkommere med bakgrunn fra Tyrkia, som har en lang innvandringshistorie i alle de store nordiske landene. Knapt 62 000 har bakgrunn fra Somalia, og også herfra er det mange i alle de store landene. Tilveksten av somaliske etterkommere er stor, både på grunn av høy fruktbarhet, høy homogami og lav alder blant innvandrerne.

I Sverige har fortsatt flest etterkommere sin bakgrunn fra Finland ved inngangen til 2019 (tabell 2.2 og 2.4), men antallet fra mange andre land vokser mye raskere. Likevel vil det nok gå flere år før noen annen gruppe blir større. Av etterkommere etter finske innvandrere i Sverige er hele 95 prosent over 19 år, mens andelen blant de øvrige etterkommerne i Norden er bare 30 prosent. Etter Finland og Irak, kommer etterkommere med bakgrunn fra Syria, Tyrkia og Somalia som de største i Sverige.

I Danmark er gruppen med bakgrunn i Tyrkia klart størst med nesten 30 000 etterkommere, nesten like mange som i Sverige. Tyrkiske innvandrere har en 50 år lang historie i Danmark. Deretter følger Libanon, Pakistan og Irak med 10-14 000. I Norge er etterkommere med bakgrunn i Pakistan, også de med en 50 år lang innvandringshistorie, den største gruppen med 17 000, fra Somalia 14 000 og fra Polen 13 000. Det har vært stor innvandring fra Polen til Norge i 15 år, og i mange år er det blitt født flere barn med innvandrerforeldre fra Polen enn fra noe annet land. Mange av de mennene som kom tidlig i perioden har etter hvert fått ektefelle til Norge. De med bakgrunn fra Polen er største gruppe også i Island, hvor de utgjør nesten halvparten av alle etterkommere. I Finland er etterkommere med bakgrunn fra Somalia største gruppe, så de fra Estland.

I hele denne gjennomgangen av etterkommerne har vi valgt å se bort fra tallene (i tabell 2.4 og 2.5) for tidligere Jugoslavia og tidligere Sovjetunionen, da disse jo ikke eksisterer lenger.

2.3. Sum av innvandrere og etterkommere

- Av summen av innvandrere og etterkommere (personer med innvandrerbakgrunn), er det flest i Norden fra Syria, Polen og Irak, om lag 300 000 fra hvert land.
- Det er enda flere (om lag 400 000) med bakgrunn fra tidligere Sovjet og tidligere Jugoslavia.
- De største antallene fra de fleste landene finner vi i Sverige, men i forhold til folketallet er det mange fra «gamle» EU-land i Danmark og «nye» EU-land i Island og Norge.

I noen sammenhenger kan det være relevant også å betrakte *summen* av innvandrere og etterkommere, og ikke bare se på de to gruppene hver for seg, slik vi har gjort til nå. Norden har 4,63 millioner innvandrere og etterkommere (tabell 2.3). I norsk terminologi kalles denne samlegruppen ofte personer med innvandrerbakgrunn. Litt over halvparten av dem med innvandrerbakgrunn i Norden bor i Sverige (53 prosent), 20 prosent i Norge, 17 prosent i Danmark, 8,7 prosent i Finland og 1,2 prosent i Island. Sveriges og Islands andel har økt fra 2017 til 2019.

Sverige har 70 prosent av dem i Norden som har innvandrerbakgrunn fra et annet nordisk land, og også 70 prosent av dem med bakgrunn fra Sør- og Sentral-Amerika. Blant dem i Norden med bakgrunn fra de andre verdensregionene er Sveriges andel mindre, minst for dem med bakgrunn fra Nord-Amerika og Oseania (35 prosent) og fra EØS-landene utenom Norden (39 prosent). Sverige har 53-56 prosent av dem både fra Afrika, Asia og Europa utenfor EØS. Her kan være nyttig å minne om at Sverige har 37,5 prosent av Nordens folketall. De største gruppene i forhold til folketallet i vertslandet, er de 38 000 i Island med bakgrunn fra EU/EØS utenom Norden (10,6 prosent av folketallet), og de 990 000 i Sverige med bakgrunn fra Asia, 9,7 prosent av Sveriges befolkning. Begge disse andelene har økt betydelig fra 2017 til 2019, de med bakgrunn fra EØS i Island med 3 prosentpoeng og de med bakgrunn fra Asia i Sverige med 1 prosentpoeng.

Innvandrere og etterkommere regnet under ett, er det ved inngangen til 2019 for første gang flest med innvandrerbakgrunn fra Syria i Norden, 303 000. Det er nesten like mange med bakgrunn fra Polen og fra Irak, knapt 300 000. Fra Finland er det 230 000, de aller fleste i Sverige som vi jo har sett. Somalia og Tyrkia kommer som de neste på listen, med omkring 175 000 hver. Men igjen, om tidligere Jugoslavia og tidligere Sovjet kunne regnes som land, ville disse blitt de klart største, 407 000 har bakgrunn fra tidligere Sovjet, og 380 000 fra tidligere Jugoslavia (tabell 2.5). Om alle innvandrere med bakgrunn fra disse to tidligere landene hadde vært fordelt på land som eksisterer i dag, er det mulig at land som Russland eller Bosnia-Hercegovina kunne kommet inn blant de største innvandrerlandene i Norden, men det gir ikke statistikken svar på.

Landene med mange innvandrere er også de som gjennomgående har flest med innvandrerbakgrunn. Både i absolutte og relative tall er det flere med bakgrunn fra tidligere Sovjetunionen, og spesielt fra Estland, i Finland enn i de andre nordiske landene (tabell 2.4). Antallet fra Ukraina er større i Danmark enn i de andre landene, og i forhold til folketallet er det flere i Danmark fra mange av de 12 «gamle» EU-landene enn det er i andre land. Island har selvfølgelig ikke største gruppen med bakgrunn fra noe land, men i forhold til folketallet har de flere enn de andre nordiske landene fra Polen og Litauen, og fra Frankrike, Spania og Storbritannia. I absolutte tall har Norge flere enn de andre fra Polen og Litauen, men i relative tall bare fra Nederland. Fra mange av de andre europeiske landene er det flere i Sverige enn i resten av Norden.

Fra de fleste landene i Afrika som har mange innvandrere (ofte flyktninger) og etterkommere i Norden, er det Sverige som har flest. I relative tall er det flere med innvandrerbakgrunn fra Marokko i Danmark og fra Eritrea i Norge. Som tilfellet var for innvandrerne, er det flere fra Sri Lanka, Filippinene og Pakistan i Norge enn i de andre landene, og i forhold til folketallet er det flest også fra India og Vietnam. I forhold til folketallet, har Danmark flere med bakgrunn fra Tyrkia enn det de andre nordiske landene har. Innslaget fra Afrika og Asia er beskjedent i Finland og Island.

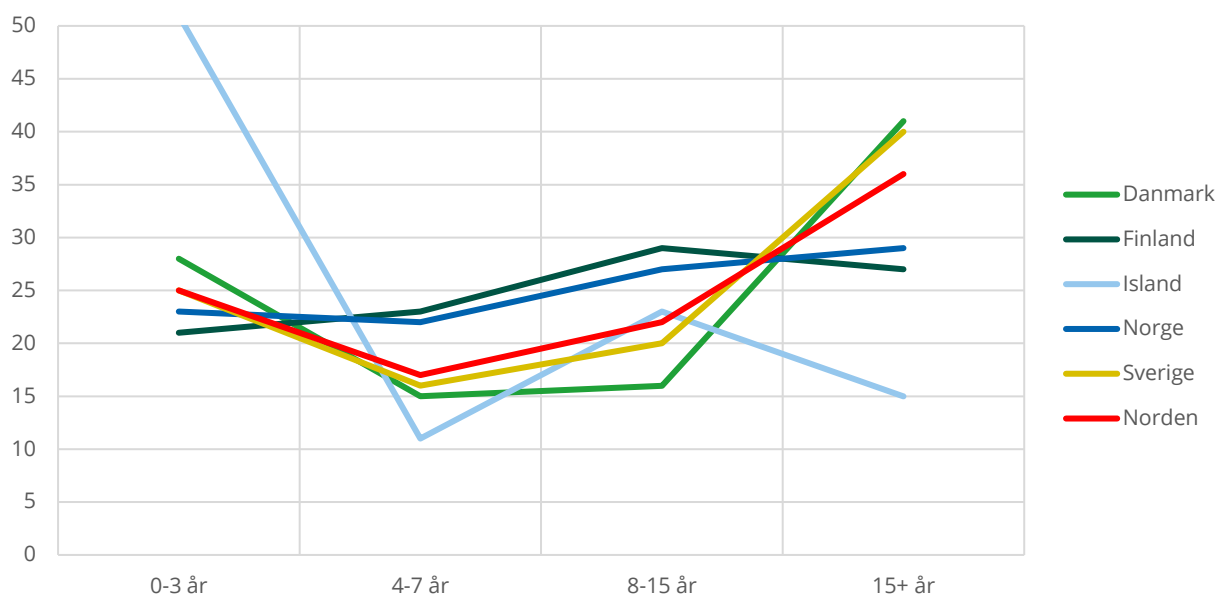
2.4. Botid

- Botid er viktig for integrering. I Island har halvparten av innvandrerne bodd i 0-3 år, i resten av Norden er det mellom 23 og 27 prosent. I Danmark og Sverige har 40 prosent bodd lenger enn 15 år, i Finland og Norge knapt 30 prosent.
- Innvandrere fra Syria er en stor gruppe i Norden, og mellom 2/3 og 6/7 deler har kortere botid enn fire år. Også innvandrere fra Polen har kort botid, halvparten kortere enn fire år i Island, og knapt ¼ i resten av Norden.

- I Danmark har $\frac{3}{4}$ av innvandrere fra Irak og Somalia lenger enn 15 års botid, i de andre landene er det bare rundt en av fire som har bodd så lenge.

Hvor lenge en innvandrer har bodd i landet, har stor betydning for integrasjonen. Det kan også være av betydning om nyankomne kommer til et land hvor det fra før bor få eller ingen med samme bakgrunn, eller om de kommer til et land hvor det er mange med erfaring både fra vertslandet og det landet de kommer fra. Botid brukes derfor noen ganger som en integreringsindikator som er lett å måle i registerdata. Vi skal se litt på botidsfordelingen for de store innvandrergruppene i de nordiske landene, figur 2.1. Botid defineres dessverre litt ulikt i registrene i de nordiske landene, Sverige og Finland regner tid siden første innvandring, og trekker fra registrerte opphold i utlandet. De andre landene regner «brutto» tid siden første innvandring. Virkningen av disse forskjellene er ikke mulig å anslå.

Figur 2.1. Innvandrere i de nordiske landene etter botid. Relative tall. 1.1.2019

Kilde: MIGR06 <https://www.nordicstatistics.org/>

Det er mange innvandrere med en bestemt landbakgrunn som har lang botid dersom det tidligere er kommet mange fra det landet, og få har flyttet videre eller tilbake. Hvis det bare er nyankomne, vil andelen med kort botid være svært høy. For eksempel er andelen blant bosniske innvandrere med mer enn 15 års botid i Norge, Sverige og Danmark fra 80 til 90 prosent. Andelen med mindre enn fire års botid blant syrere er nå (2019) mellom 65 og 85 prosent.

Av alle innvandrere i Sverige og Danmark har 40 prosent bodd i landet lenger enn 15 år (tabell 2.6). I Finland og Norge er andelen 27-29 prosent, og i Island bare 15. Halvparten av innvandrerne i Island har bodd der tre år eller kortere, mens andelen i de andre landene er mellom 28 prosent (Danmark) og 21 prosent (Finland). Halvparten av innvandrerne i Finland og Norge har bodd i landet 4-15 år, for de andre landene gjelder dette omkring en av tre.

Dette viser at innvandringen til Island, men også til Norge og Finland har vært relativt stor de siste årene. Sverige har hatt en i nordisk sammenheng svært stor innvandring hele etterkrigstiden, og når andelen som har bodd der lenger enn 15 år er så stor, er det til dels «ettervirkninger» av den store innvandringen fra Finland og andre europeiske land 50 år eller lenger tilbake. Danmark hadde stor innvandring før årtusenskiftet, relativt sett mindre fram mot 2015, deretter er det kommet ganske mange slik at andelen med under fire års botid er større i Danmark enn i de andre store nordiske landene.

Tabell 2.6. Innvandrere i de fem nordiske landene, etter botid. 1.1. 2019

	Alle	0-3 år	4-7 år	8-15 år	15+ år
Absolutte tall					
Danmark	606 740	171 760	90 228	94 599	250 153
Finland	335 414	69 100	77 537	97 969	90 808
Island	50 271	25 477	5 694	11 460	7 640
Norge	765 108	173 521	164 740	207 668	219 179
Sverige	1 855 069	455 861	288 189	365 348	745 671
Norden	3 612 602	895 719	626 388	777 044	1 313 451
Relative tall					
Danmark	100	28	15	16	41
Finland	100	21	23	29	27
Island	100	51	11	23	15
Norge	100	23	22	27	29
Sverige	100	25	16	20	40
Norden	100	25	17	22	36

Kilde: MIGR06 <https://www.nordicstatistics.org/>

Det har vært mulig å lage tall som er så langt som mulig sammenliknbare mellom de nordiske landene for varighetsfordelingen blant innvandrere fra noen få land. De mest interessante landene som har oppgitt botid for innvandrere i alle de nordiske landene er samlet i tabell 2.7. For mange innvandrere er varighetsfordelingen lik mellom de nordiske landene. Flyktninger fra tidligere Jugoslavia kom til alle landene i samme periode. Tyrkere og marokkanere var betydelige grupper arbeidsinnvandrere til landene omkring 1970. De kom samtidig med pakistanerne til Norge og Danmark, men få kom fra Pakistan til Sverige den gang. I de siste tre årene er det derimot kommet langt flere fra Pakistan til Sverige (6 300 med kortere botid enn fire år) enn til Danmark (2 000) og Norge (2 300). Som følge av dette er det nå flere innvandrere fra Pakistan i Sverige enn i Danmark.

Tabell 2.7. Innvandrere fra noen store enkeltland i de nordiske landene, etter botid. Prosent. 1.1. 2019

	Total	0-3 år	4-7 år	8-15 år	15+ år
Danmark					
Polen	100	29	21	30	20
Tyskland	100	23	11	19	48
Somalia	100	8	13	7	73
Irak	100	6	3	13	79
Syria	100	69	25	3	4
Finland					
Polen	100	21	31	30	18
Tyskland	100	17	17	27	39
Somalia	100	13	20	37	31
Irak	100	42	17	21	20
Syria	100	68	25	4	3
Island					
Polen	100	50	12	31	7
Tyskland	100	43	10	19	28
Somalia	100	90	7	0	3
Irak	100	80	3	12	6
Syria	100	86	7	2	6
Norge					
Polen	100	21	31	42	5
Tyskland	100	14	13	43	30
Somalia	100	10	30	32	28
Irak	100	9	6	31	54
Syria	100	83	12	2	3
Sverige					
Polen	100	18	17	31	34
Tyskland	100	17	11	23	49
Somalia	100	18	32	36	14
Irak	100	12	9	41	38
Syria	100	64	25	3	8

Kilde: MIGR06 <https://www.nordicstatistics.org/>

Syrere er blant de største gruppene i alle land unntatt Island, og mer enn 2/3 har kortere botid enn fire år. Likevel er det verdt å merke seg at Sverige har 14 000 syriske innvandrere med lenger botid enn 15 år, slik at nyankomne syrere kan finne folk med deres egen bakgrunn som også har bodd lenge i Sverige. Innvandring fra Polen og andre nye EU-land er forholdsvis ny i Norge og Island, med størst innvandring de siste ti-tolv årene. Noen få prosent (5 og 7) av innvandrerne fra Polen har mer enn 15 års botid her, i Sverige har 34 prosent av polakkene lenger botid enn 15 år, og i Danmark 20 prosent.

2.5. Innvandringsgrunn

- Av viktige variable knyttet til forståelsen av ulikheter i integrering, er innvandringsgrunn dårligst dekket i basen. Slik basen nå er, er det Danmark som har størst andel med arbeid og utdanning som innvandringsgrunn. Sverige og Norge har fleste flyktninger.

Innvandringsgrunn (egentlig grunnlaget for oppholdstillatelsen slik det er registrert hos innvandringsmyndighetene) er en viktig bakgrunnsvariabel for å forstå innvandrernes integrering. Sammenlikninger for eksempel av innvandrernes yrkesdeltaking i de nordiske landene bør absolutt ta høyde for forskjeller i innvandringsgrunn mellom landene: I et land med mange nyankomne arbeidsinnvandrere, vil sysselsettingen blant innvandrerne være langt høyere enn i et land med mange flyktninger, uten at det nødvendigvis ligger en vellykket integreringspolitikk til grunn.

Derfor var det et sterkt ønske om å få innvandringsgrunn med i den nordiske statistikkbanken fra starten av, men det var lite vi fikk med i første versjon (Østby og Aalandslid, 2020). Fortsatt er det et magert datatilfang vi har, og landene la ulike definisjoner til grunn for tallene slik de er publisert i

basen. Det gjelder primært tabell MIGR07, men også EDUC33 og WORK32 (<https://www.nordicstatistics.org/>). Basen skal i prinsippet ha tall for dem som innvandret 1997 eller senere, og som fortsatt var bosatt i landet på det tidspunkt tallene referer til. Statsborgere i et annet nordisk land kan flytte fritt innenfor Norden. Borgere av andre EØS-land trenger heller ikke oppholdstillatelse, men bare å registrere seg hos innvandringsmyndighetene. For disse gruppene er det ikke meningen at det skal oppgis innvandringsgrunn i basen.

Dette står i noter til tabell MIGR07, men tabellen inneholder likevel EØS-borgere innvandret til Norge, og tallene baserer seg på alle innvandrere etter 1996, ikke bare dem som fortsatt er bosatt her. Til vår tabell 2.8 har vi fått produsert tall for Norge basert bare på de fortsatt bosatte, og hvor ingen EØS-borgere er med. Tallene vil dermed atskille seg fra de publisert i Statistisk sentralbyrå (2021). I alle tabellene i basen hvor innvandringsgrunn brukes, står fortsatt urettede tall, men de er planlagt rettet. Det mangler tall for Danmark i EDUC33 og WORK32, og Danmarks Statistikk har etter at basen ble oppdatert, gjort betydelige endringer for oss i de tallene som står i tabell MIGR07. De har lagt inn familieinnvandringer fordelt etter referansepersonens innvandringsgrunn og baserer nå tallene på første oppholdsgrunnlag for innvandrere som ikke er statsborgere i et EU/EØS-land. Danmarks Statistikk gjør også oppmerksom på at tallene for innvandringsgrunn baserer seg på deres vanlige definisjon av innvandrere, ikke på den harmoniserte definisjonen som ellers brukes i den nordiske basen. Denne forskjellen antas å ha liten betydning. De reviderte tallene for Danmark og Norge er tatt inn i vår tabell 2.8, som derfor avviker betydelig fra MIGR07. Det foreligger reviderte tall bare for tabell 2.8. Revisjonene omfatter (foreløpig?) ikke fordelinger av innvandringsgrunn etter landbakgrunn eller botid, og heller ikke hvordan utdanning eller sysselsetting varierer mellom de ulike gruppene av innvandringsgrunner.

I Sverige inneholder statistikken tall for *siste* oppholdsgrunnlag, slik at for eksempel en person som kommer til landet med utdanning som oppholdsgrunnlag og som etter endt utdanning får arbeidstillatelse og fortsetter å bo i landet, vil være registrert med arbeid som oppholdsgrunnlag. I Danmark og Norge vil en slik person fortsatt ha *første* oppholdsgrunnlag, utdanning, i statistikken. Dette vil trolig ha størst betydning for utdanning som innvandringsgrunn, mens dem som først blir bosatt som flyktninger, sjelden vil få annet oppholdsgrunnlag enn flukt. De korrigerede tallene som vi presenterer i tabell 2.8, er altså heller ikke så godt sammenliknbare som ønskelig. Vi har fått tilpasset de tallene som vi henter fra MIGR07 på den måten som er beskrevet her, men resultatene må brukes med stor forsiktighet, de er et skritt på veien mot gode data.

Innvandringsgrunn blir ikke registrert i Finlands og Islands statistikk. Tall som viser hvordan integreringen (deltaking i utdanning og arbeid) varierer med innvandringsgrunn har vi bare for Norge og Sverige, men for Norge er tallene for innvandringsgrunn ukorrigerede, slik at innvandrere fra EØS-landene er med. For Danmark må tallene for utdanning og arbeid etter innvandringsgrunn vente til en eventuell neste oppdatering.

Tabell 2.8. Bosatte innvandrere (bosatt etter 1996) som ved innvandringen ikke var EØS-borgere, etter innvandringsgrunn¹. 1.1. 2019

	Total	Flukt	Familie -flukt	Familie - andre	Arbeid	Utdanning	Andre
Absolutte tall							
Danmark	235 850	58 788	37 004	53 392	35 036	40 834	10 796
Norge	321 051	121 444	54 137	100 346	20 885	22 860	1 379
Sverige	932 165	382 418	151 904	217 420	55 369	19 687	105 367
Relative tall							
Danmark	100	24,9	15,7	22,4	14,9	17,3	4,6
Norge	100	37,8	16,9	31,3	6,5	7,1	0,4
Sverige	100	41,0	16,3	23,3	5,9	2,1	11,3

¹ For Danmark og Norge, basert på første registrerte oppholdsgrunnlag, for Sverige siste oppholdsgrunnlag.

Kilde: MIGR07 <https://www.nordicstatistics.org/> og spesialbearbeidinger gjort av Danmarks Statistikk og Statistisk sentralbyrå.

Det er også problematisk for sammenlikningene at «Andre» innvandringsgrunner utgjør godt over ti prosent av innvandringene i Sverige, fem prosent i Danmark, og under ½ prosent i Norge. I svenske data inneholder «Andre» dels innvandring av ikke-EØS borgere med fast bosetting i EØS-området, og det vil også være en betydelig andel forlengelser av tidligere gitte oppholdstillatelser, mange gitt for familieinnvandring til andre enn flyktninger (personlig meddelelse, Karin Lundström, SCB, 19.08.2021). Om de danske tallene heter det (meddelelse fra Jens Bjerre, Danmarks Statistik 20.08.2021): «"Other" kategorien omfatter desuden både opholdstilladelses udenfor og indenfor EU, og der ligger mange forskellige tilladelser i denne kategori, som ikke kan placeres i en af de øvrige kategorier. Det kan eksempelvis være folkepensionister.»

Om vi skal trekke noen forsiktige sammenlikninger på grunnlag av tallene i tabell 2.8, synes det å være at blant innvandrere ankommet fra utenfor EØS-området etter 1996 og fortsatt bosatt i landet, var det en større andel flyktninger i Norge og Sverige enn i Danmark. Andelen med familie som innvandringsgrunn er likt i Danmark og Sverige (knappt 40 prosent), i Norge nesten 50 prosent. Så mye som 15 prosent av innvandrerne fra utenfor EØS i Danmark er arbeidsinnvandrere, mot bare om lag 6 prosent i Norge og Sverige. Det er noe overraskende at Danmark har så mye høyere andel arbeidsinnvandrere enn de to andre landene. At det i Danmark er en langt større andel som innvandrer for å ta utdanning enn i de andre landene, er mer som forventet. Også andre tall vi presenterer i denne publikasjonen, støtter en slik antakelse.

Innvandringsgrunn er trolig den beste variabel som kan brukes når migrasjonsmønstre og integrering skal beskrives og forklares. Det vil derfor være svært verdifullt om basen kan få inn harmoniserte data for de land som registrerer denne variabel, og at de land som ikke har variabelen prøver å skaffe den.

3. Migrasjonsmønstre

Det vi har beskrevet i kapitlet foran om innvandrere og etterkommere er et resultat av inn- og utvandringene de siste mer enn 100 år. Den største betydningen har selvfølgelig migrasjonen de siste årene hatt. I den nordiske databasen er det årlige tall for migrasjon (inn-, ut- og netto-migrasjon) fra 1990 til 2020. Vi synes det er naturlig og nødvendig å beskrive migrasjonsmønsteret som grunnlag for å forstå innvandrernes ulike integrasjon. Tabellene som legges til grunn er MIGR01-03 i <https://www.nordicstatistics.org/>. Disse tabellene ble etablert lenge før vårt prosjekt startet, men er nyttige for oss også.

Disse tabellene er imidlertid lagt opp noe annerledes enn de demografiske tabellene i vårt prosjekt: CITI03 og MIGR06-07 i <https://www.nordicstatistics.org/>. Tallseriene i MIGR01-03 har interessante tallserier tilbake til 1990. Det gis tall for tre land som eksisterte bare helt i begynnelsen av denne perioden, Tsjekkoslovakia, Sovjet og Øst-Tyskland. Derimot gis det ikke tall samlet for tidligere Jugoslavia, og bare for Slovenia av landene oppstått etter Jugoslavias oppløsning fra 1991. Tallene kan tyde på at «Other Europe» omfatter alle landene i det tidligere Jugoslavia med unntak av Slovenia, men det sies ikke noe sted. «Other Europe» er i enkelte år den regionen som har flest innvandrere til de skandinaviske landene. Tabellene MIGR01-03 ville vært nyttigere for mange formål om også viktige innvanderland i tidligere Jugoslavia (Bosnia-Hercegovina, Kroatia, Serbia, Kosovo ...) var spesifisert, og om de ulike verdensdelers «Other»-gruppe var definert slik at dette ikke så ofte ble verdensdelens største gruppe. Det skiller ikke mellom Nord- og Sør-Amerika, og det er bare USA og Canada av landene herfra som nevnes. Canada betyr lite for migrasjonen til og fra Norden.

Mens vår tabell CITI03 fordeler de innvandrerne som er bosatt i de fem nordiske landene mellom 242 opprinnelsesland og -regioner, er det bare de 48 landene i MIGR01-03 som lar seg finne igjen i alle fire tabellene. Små europeiske land som Luxembourg og Malta er med, men ingen ex-jugoslaviske republikker og viktige land i andre verdensdeler mangler også. Det er dermed en del viktige land for Nordens migrasjon som ikke lar seg gjenfinne i flyttetabellene, bare i bestandstallene. Det er ikke mulig å identifisere de viktigste landene for inn-, ut- og nettovandring i ulike perioder, noe som kunne vært et viktig formål for disse tabellene.

Et annet problem, ikke knyttet til basen men til statistikkssystemet i de nordiske landene, er at noen av landene kan ha svært store andeler med uoppgitt tilflyttingsland blant utvandrerne. Problemet finnes også for innvandrerne, men i langt mindre omfang. Både problemene skapt av «Uoppgitt» og av at så mange land samles i «Other» gjør at beskrivelsen av hvilke land som er viktigste til- og fraflyttingsland blir ganske usikker.

3.1. Innvandring

- Det har vært nær 7 millioner innvandringer til Norden 1990-2020, flest til Sverige med 2,6 millioner. De fleste årene var det flere til Sverige enn til noe annet land, og flere til Danmark enn til Norge.
- Antallet innvandringer har sunket mye de senere årene, og var i 2020 det lavest siden 2006, og en tredel lavere enn i 2016.
- På sitt høyeste (2007 og 2017) utgjorde innvandringene 4 prosent av Islands folketall. I Danmark, Norge og Sverige har andelen nådd 1,6-1,7 prosent på det meste, og Finland 0,6 prosent.
- Drivkraften i økningen har primært vært innvandring av utenlandske statsborgere, innvandringen av nasjonale statsborgere til Danmark, Finland, Island og Norge har vært svært stabil.

- Flest innvandringer til Norden 1990-2020 var det fra Polen, USA, Tyskland og Storbritannia. For Danmark er de samme landene viktigst, for Finland er Sverige, Estland og Russland viktigst, for Island er det Polen og Danmark, for Norge Sverige og Polen og for Sverige Syria, Norge og Irak.
- I 2020 er ingen av de vanlige flyktingelandene lenger blant de største innvandringslandene for noe nordisk land.
- Sverige er viktigste destinasjon for de fleste land i Afrika, Asia og Latin-Amerika. For Danmark har innvandringen fra Vest-Europa og USA betydd mer enn for de andre landene. Innvandringen fra de nye EU-landene betyr mye for Island og Norge, og Finland er viktigste destinasjon for innvandrere fra Russland og Estland.

På de 31 årene som basen dekker, var det nær 7 millioner innvandringer til land i Norden, hvorav 1,1 millioner kom fra andre nordiske land og 5,9 millioner fra resten av verden (tabell 3.1 og vedleggstabell A1 og A2). Fra land utenfor Norden kom det nesten 2,3 millioner til Sverige, vel 1,7 millioner til Danmark, 1,2 millioner til Norge, nesten 600 000 til Finland og nesten 140 000 til Island.

Om vi ser på årlig antall innvandringer til de nordiske landene 1990-2020 i tabell MIGR01 (<https://www.nordicstatistics.org/> , grunnlag for tabell 3.1 og figur 3.1), er det Sverige som i store deler av perioden har flest innvandringer, men Danmark hadde flere enn Sverige 1995-1999. Mellom 2010 og 2012 var det flere innvandringer til Norge enn til Danmark, ellers var det flere til Danmark enn til Norge. Færrest innvandringer er det alle år til Island, med bare 3-6 prosent av folketallet i de andre landene. Nest færrest kommer til Finland, gjennomgående mindre enn halvparten av innvandringstallet til Danmark og Norge. Danmark, Finland og Sverige har sitt største antall innvandringer i 2015-2016 (flyktningskrisen), Islands topp var 2017 (arbeidskraft), og det kom flest innvandrere til Norge i 2011-2012, knyttet til stor udekket etterspørsel etter arbeidskraft.

Nedgangen i innvandringen til Norden har vært sterk etter toppen i 2016. Nedgangen er ikke jevnt fordelt. Etter en i europeisk sammenheng svært stor innvandring til Sverige i 2016, var innvandringen i 2020 sunket med 50 prosent. Også Norge og Danmark hadde en betydelig nedgang, men innvandringene til Finland og Island var mer stabile (tabell 3.1). Nedgangen fra 2019 til 2020 var på over 60 000, den klart største endringen fra ett år til et annet i perioden 1990-2020. Det er nærliggende å se denne nedgangen i sammenheng med korona-pandemiens restriksjoner.

Tabell 3.1. Årlig innvandring til de fem nordiske landene, 1990-2020

	Sum Norden	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
1990	142 981	40 715	13 558	3 166	25 494	60 048
1991	142 571	43 567	19 001	3 989	26 283	49 731
1992	132 981	43 377	14 554	2 959	26 743	45 348
1993	154 476	43 400	14 795	2 698	31 711	61 872
1994	169 757	44 961	11 611	2 676	26 911	83 598
1995	149 841	63 187	12 222	2 867	25 678	45 887
1996	137 705	54 445	13 294	3 664	26 407	39 895
1997	144 434	50 105	13 564	3 990	31 957	44 818
1998	156 221	51 372	14 192	4 562	36 704	49 391
1999	161 446	50 236	14 744	4 785	41 842	49 839
2000	170 214	52 915	16 895	5 203	36 542	58 659
2001	175 000	55 984	18 955	5 002	34 264	60 795
2002	179 314	52 778	18 112	4 215	40 122	64 087
2003	171 048	49 754	17 838	3 704	35 957	63 795
2004	174 053	49 860	20 333	5 350	36 482	62 028
2005	186 963	52 458	21 355	7 773	40 148	65 229
2006	230 559	56 750	22 451	9 832	45 776	95 750
2007	264 603	64 769	26 029	12 546	61 774	99 485
2008	281 296	73 762	29 114	10 288	66 961	101 171
2009	268 385	68 443	26 699	5 777	65 186	102 280
2010	273 114	69 200	25 636	5 625	73 852	98 801
2011	281 146	70 122	29 481	5 578	79 498	96 467
2012	291 376	72 512	31 278	5 957	78 570	103 059
2013	309 864	79 218	31 941	7 071	75 789	115 845
2014	323 054	87 563	31 507	6 988	70 030	126 966
2015	336 595	98 872	28 746	7 461	67 276	134 240
2016	370 033	94 365	34 905	10 958	66 800	163 005
2017	338 789	89 382	31 797	14 929	58 192	144 489
2018	317 797	87 329	31 106	14 275	52 485	132 602
2019	296 640	83 918	32 758	12 006	52 153	115 805
2020	234 056	70 340	32 898	10 229	38 071	82 518
Sum	6 966 312	1 965 659	701 369	206 123	1 475 658	2 617 503

Kilde: MIGR01 <https://www.nordicstatistics.org/>

I forhold til folketallet er det størst innvandring til Island alle år, ganske naturlig siden landet er så lite. Da innvandringen til Island var på det høyeste (over 4 prosent av folketallet, 2007 og 2017) skyldtes toppen sterk etterspørsel etter arbeidskraft. For Danmark, Norge og Sverige utgjorde det høyeste antallet innvandringer 1,6-1,7 prosent av folketallet. Finland har de laveste relative innvandringstallene hvert år i perioden, på det meste 0,6 prosent av folketallet.

Etter Island, er det Danmark som har høyest innvandring i forhold til folketallet i store deler av perioden. Danmarks høye relative innvandring er nok uttrykk for at Danmark er mer integrert i Europa enn det de andre landene er, noe vi ser også i ut- og innvandringene som danske statsborgere foretar (vedleggstabell A1 og A3). Finland kan nok oppfattes som det befolkningsmessig mest «avstengte» av de nordiske landene.

Kjønn

Kjønnssammensetningen i innvandringsstrømmene har også noen fellestrekk (CITI03, <https://www.nordicstatistics.org/>). Det har stort sett vært klart flere menn enn kvinner blant innvandrerne fra om lag 2005 og framover, før det var det mer balansert. Mest lik kjønnsfordeling blant innvandrerne har Danmark hatt. De årene innvandringen til Island var på det største, var det opp til 60 prosent flere menn enn kvinner blant innvandrerne. Dette er et resultat av at det disse årene var stor arbeidsinnvandring, som oftest er den mannsdominert. Også i begynnelsen av store flyktningestrømmer vil andelen menn være større enn den er senere.

Statsborgerskap

Både Danmark, Finland, Island og Norge har hatt et stabilt antall innvandringer av landenes egne statsborgere fra 1990 til 2020 (vedleggstabell A1). Antallet egne statsborgere i hvert land har økt gjennom perioden. I 29 av 31 år har innvandringen av danske statsborger til Danmark vært mellom 21 og 23 tusen. Finlands tall var lavt midt på 1990-tallet, men har vokst moderat etter år 2000, fram til en viss vekst 2018-2020. Norge har hatt en svak nedgang i innvandringen av egne statsborgere gjennom perioden, de største tallene ser vi omkring 1990 og de laveste i 2018-2020. Sverige har hatt en avvikende utvikling, med nesten tredobling i innvandringen av egne statsborgere fra 1990 til 2000, deretter stabilt nivå fram til 2008, og så stabilt på et høyere nivå 2010-2018. Nedgangen fra 2019 til 2020 er det største spranget i tabellen, og 2020 har det laveste antallet for Sverige etter 1997. De andre landene har hatt en liten oppgang i innvandringen av egne statsborgere fra 2019 til 2020. Med korona-pandemi er 2020 et år som avviker på mange måter, men om koronaen betyr noe for akkurat disse forskjellene, vet vi ikke.

Økningen i innvandring til Sverige av svenske statsborgere fram til 2011, kan trolig ha en viss sammenheng med at så mange innvandrere har fått svensk statsborgerskap, og disse vil ha en mobilitet mer preget av at de er innvandrere enn av deres statsborgerskap, både for utvandring og tilbakevandring. Imidlertid, økningen i antall naturaliserte statsborgere har vært stor også i Danmark og Norge, likevel har altså ikke antall innvandringer av nasjonale statsborgere økt her. Drivkraften i den økningen i innvandring det har vært til alle nordiske land etter 1990, har altså primært vært innvandring av utenlandske statsborgere. Innvandring av landenes egne statsborgere har gjennomgående vært bemerkelsesverdig stabil.

Om vi i vedleggstabell A1 sammenlikner antallet innvandringer av nasjonale og utenlandske statsborgere, kommer interessante forskjeller fram, i både nivå og i utvikling over tid. Tidlig på 1990-tallet var det dobbelt så mange islendinger som utlendinger som flyttet til Island, det var like mange nasjonale som utenlandske statsborgere som flyttet til Danmark, opp mot dobbelt så mange utlendinger som nasjonale til Finland og Norge, og seks-åtte ganger flere utlendinger til Sverige. I slutten av perioden var det fortsatt seks-åtte ganger flere utenlandske enn nasjonale statsborgere som flyttet til Sverige, fem-seks ganger flere utlendinger til Norge og 2,5 -3 ganger flere utenlandske enn nasjonale statsborgere til Danmark, Island og Finland. I alle år har antallet innvandringer av nasjonale statsborgere vært større, i perioder mye større, til Danmark enn til de andre landene. Finland og Norge har hatt ganske like tall etter år 2000. Islands antall er mindre enn de andres, men her som ellers er de relative tallene størst for Island.

Hvor kommer det flest fra?

Flest innvandringer til Norden var det i perioden 1990-2019 fra Polen med 360 000, USA med nesten 300 000, og så Tyskland og Storbritannia med 285 000 hver. Deretter kommer de største flyktningelandene, Syria med 235 000 innvandringer og Irak med 185 000. Det er kanskje overraskende at deretter kommer Spania og Kina med 140 000 innvandringer, så Russland, Tyrkia, Litauen, India, Thailand, Romania, Frankrike, Somalia, Iran og Estland, alle med mellom 130 og 100 tusen innvandringer til Norden (se vedleggstabell A2). Innvandrerne fra noen av disse landene (gjerne europeiske) flytter ofte tilbake, mange flyktninger slår seg ned for godt. Fra land som USA er det nok mange innvandringer av nordiske statsborgere som flytter hjem igjen, uten å bidra til befolkningen med innvandrerbakgrunn.

Som nevnt i innledningen til kapittel 3, er tabellene med inn-, ut- og nettovandringer laget slik at land som kunne rangert blant de største, blir tatt inn i gruppen «Other», og at landene i tidligere Jugoslavia og Sovjet ikke blir godt nok spesifisert. Det er sannsynlig at både tidligere Sovjet og tidligere Jugoslavia ville hørt hjemme blant de aller største innvandrerlandene om de ikke var delt opp. Neppe noen av dagens land ut over Russland, Litauen og Estland, og muligens Bosnia-Hercegovina vil gjøre det. Det er mange innvandrere kommet både fra Other Europe, Other

America, Other Africa og Other Asia, men det er lite trolig at noe enkeltland herfra ville hørt hjemme blant de største landene nevnt i dette avsnittet.

Vi holder innvandringer fra de andre nordiske landene utenfor i denne gjennomgangen, siden alle disse innvandringene også er utvandring fra et nordisk land, og summen alltid vil bli null. Men vi kan jo nevne at Sveriges tall er størst også her, med nesten 400 tusen innvandringer fra andre nordiske land, Norge og Danmark rundt 250 tusen, Finland 170 tusen og Island nesten 80 tusen.

Mellom landene er det store forskjeller i hvilket land det kommer flest innvandrere fra. Strømmer av betydning fra Færøyane og Grønland er det bare Danmark som har. For det siste året i databasens tabell MIGR01(<https://www.nordicstatistics.org/>), 2020, var det til *Danmark* flest innvandringer fra Tyskland, Storbritannia og Romania, deretter Sverige og USA. Dette bildet med mange fra Europa og USA, og dels fra nordiske naboland har vært ganske stabilt på hele 2010-tallet. Det viktigste unntaket er at Syria var det største landet i 2015 og 2016. I 2020 kom det flere til Danmark fra Kina og India enn fra andre land i Afrika og Asia. Årlig etter 2010 er kommet bare noen få hundre innvandrere til Danmark fra Irak og Afghanistan, land med mange innvandrere til de tre andre store nordiske landene. Siste år var det under 100 innvandringer fra Somalia. Fra 1990 til 2020 har det vært stor økning i innvandringen fra de nye EU-landene, og jevn økning fra mange andre land i Europa, og fra USA. Det har i det siste tiåret vært nedgang, særlig etter 2015, i innvandringen fra de fleste landene i Afrika og Asia, med India og Kina som klare unntak. I 2020 har det vært nedgang også for India og Kina, kanskje en sammenheng med korona-pandemien.

Finland hadde i 2020 flest innvandringer fra Sverige, deretter Russland og Estland, men svært få fra andre land i det tidligere Øst-Europa. Heller ikke Polen eller Litauen hadde mange innvandringer til Finland i 2020 (MIGR01). Ingen av de andre nordiske landene har særlig mange innvandringer fra Estland eller Russland. Finland har i noen år hatt mange innvandringer fra Irak, Iran og andre typiske flyktningeland (unntatt fra Syria) sammenliknet med Danmark og Norge. Også fra Tyrkia har Finland fått mange innvandrere, særlig i forhold til det det lave antallet herfra som bodde i Finland. Storbritannia, Tyskland og USA er også viktige, men tallene er mindre enn for de andre store nordiske landene. Det har vært stabil innvandring til Finland fra de fleste land på 2010-tallet, men med stor variasjon i antallene fra de land som flyktningkrisens flyktninger kom fra. Utvidelsen av EU har tilsynelatende hatt mindre betydning for innvandringen til Finland enn til de andre nordiske landene. Helt fra 1990 har Sverige (nok knyttet til det store antallet finske innvandrere i Sverige) og Sovjet (Russland og Estland fra 1992) vært de viktigste innvandringslandene for Finland (MIGR01).

Island hadde i 2020 klart størst innvandring fra Polen, 20 prosent av innvandringene kom herfra. Det kom også mange fra andre nye EU-land, og fra USA. Videre kom det mange (tilbake?) fra Danmark og resten av Skandinavia. Fra landene utenfor Europa, er det kommet få fra andre enn Filippinene, Irak og Vietnam. Disse landene betyr mer enn India og Kina. Islands innvandringer var svært lite påvirket av flyktningkrisen omkring 2015, mens det er blitt veldig stor økning i innvandringen fra de nye EU-landene. Islands arbeidskraftsbehov betyr mye for denne innvandringen, og som vi har sett er innvandringen til Island relativt sett mye større enn til de andre nordiske landene.

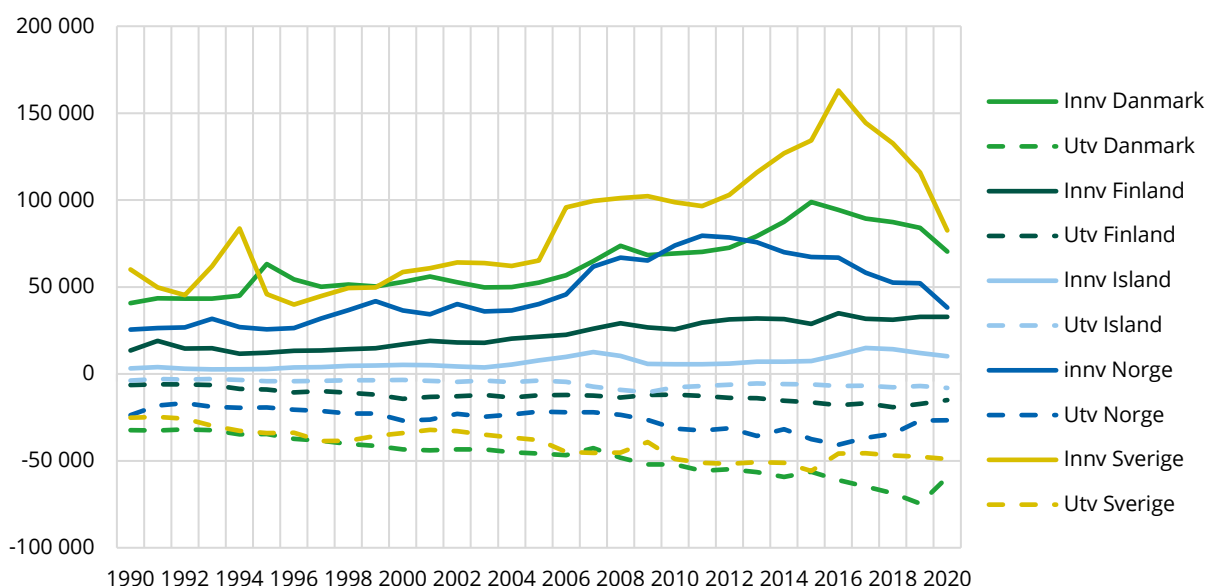
Innvandringsmønsteret til *Norge* i 2020 har litt til felles med Islands, ved at det kommer mange arbeidsinnvandrere fra Polen og Litauen, fra nordiske naboland og fra Storbritannia, USA og Tyskland. I 2019 og 2020 var det blitt mye færre innvandringer fra flyktningelandene. De fleste var familieinnvandrere og overføringsflyktninger. Fra Eritrea og Somalia var det bare knapt 100 innvandringer. Fra India, Thailand, Filippinene og Pakistan kom det vel 500 i 2020, færre enn tidligere. De lave innvandrertallene i 2020 settes naturlig i sammenheng med nedstengningen av Norge, og med korona-relaterte innreiserestriksjoner. Det er kommet mange fra Polen og Litauen i mange år, men antallet ble mer enn halvert fra 2013 til 2020. Nedgangen skyldes at etterspørselen etter arbeidskraft er blitt mindre i Norge, og at etterspørselen i noen av de viktigste landene

innvandrene kommer fra, har tatt seg opp. Innvandringen fra andre europeiske land svinger ikke på samme måte i takt med arbeidsmarkedet i Norge. Tilbake i 1990 var det størst innvandring fra resten av Skandinavia, og fra Storbritannia og USA. Innvandringen fra disse landene har vært relativt stabil, det har vært stor økning og deretter nedgang fra de nye EU-landene, og periodevis stor innvandring fra viktige flyktingeland.

Sveriges innvandringsmønster var fortsatt i 2019 preget av innvandring fra flyktingelandene i Asia, men i 2020 hadde andre land tatt over. Flest innvandringer til Sverige fra de land som spesifiseres i NMRs statistikkbank (MIGR01) i 2020 var det fra India, Tyskland, Danmark, USA, Norge og Polen. De store flyktingelandene var nå fra nummer 11 til 17. Problemet vi har nevnt med at den nordiske statistikkbanken spesifiserer bare 48 land, er særlig stort for Sverige. Til Sverige er de tre største strømmen fra «Other Africa», «Other Europe» og «Other Asia». Innvandringen sank med godt over 30 000 (30 prosent) fra 2019 til 2020. Det er lett å sette denne nedgangen i sammenheng med koronaen, men nedgangen startet jo tidligere (tabell 3.1). Tidlig på 90-tallet kom mange fra flyktingeland som Iran, Irak og Libanon, og allerede da mange også fra Somalia og Etiopia. Den andre store gruppen kom fra nordiske naboland, fra Norge nesten 9 000 i 1990.

Den største innvandringsstrømmen til et land i Norden noe enkeltår etter 1990, er de 44 000 som kom til Sverige fra Syria i 2016, knapt 0,5 prosent av folketallet i Sverige. Men de 4 500 fra Polen til Island i 2017 utgjorde hele 1,3 prosent av Islands folketall. Hele tiden etter 1990 (som er det vi har tall for i MIGR01), har Sverige vært det dominerende innvandringslandet i Norden når det gjelder innvandring fra Afrika, Asia og Latin-Amerika, og fra enkelte land i Europa. Innvandringen fra nye EU-land betyr mye mer for Island og for Norge, og innvandringen fra de fleste av de 14 EU-landene fram til 2004 og fra USA har hele tiden vært viktigere for Danmark enn for de andre nordiske landene. Finland er viktigste destinasjonen for de fleste som flytter fra de landene som var i tidligere Sovjet, med unntak av Litauen og Latvia.

Figur 3.1. Inn- og utvandring for hvert av de nordiske landene, 1990-2020

Kilde: MIGR01 og MIGR02 <https://www.nordicstatistics.org/>

3.2. Utvandring

- Det var 4,1 millioner utvandring fra nordiske land 1990-2020, flest fra Danmark med 1,5 millioner. Klart flest gikk til USA og Storbritannia, og få flyttet til Afrika eller Asia. Det var de samme store utvandringsmål på 1990-tallet.
- Til tross for forskjellen i størrelse er det årlig flere utvandring fra Danmark enn fra Sverige.

- De siste tre årene (2018-2020) er antallet utvandring fra Danmark, Finland og Norge redusert, men ikke fra Island og Sverige.
- Utenlandske statsborgere har svært ulik mobilitet i landene, fra 3 prosent årlig utvandring i Sverige og Finland til 10 prosent i Danmark og Island. Utvandringen av egne statsborgere har sjelden vært så lav som nå.

Tallene som beskriver utvandringen står i den nordiske databasens tabell MIGR02 (<https://www.nordicstatistics.org/>). Sumtallene for hvert land for hvert år står i tabell 3.2 og figur 3.1, og i vedleggstabell A3 og A4. Det største antallet utvandring har hvert år, med 1997 og 2007 som små unntak, vært fra Danmark. Utvandringen har vært klart større enn fra Sverige, som jo har nesten dobbelt så stor befolkning. Hvert år fra 1990 til 2020 har Norge mindre utvandring enn Sverige, Finland mindre enn Norge og Island minst utvandring. For innvandring er det som vi så, større variasjon i fordelingen. I forhold til folketallet, er utvandringen hele tiden størst fra Island.

Utvandringen er tredoblet for Finland fra 1990 og doblet for Danmark, Island og Sverige. Norge har hatt relativt sett minst økning i utvandringen, se tabell 3.2. De siste årene (2018-2020) har det vært nedgang i utvandringen fra Danmark, Finland og Norge, men ikke fra Island og Sverige. Det kunne lett tenkes at nedgangen henger sammen med korona-pandemien, men bildet er ikke entydig. Danmark hadde stor nedgang fra 2019 til 2020, de andre ikke, og nedgangen for dem startet før pandemien. Det kan også være mange registreringstekniske grunner til at tallene for utvandring fra ett år til det neste varierer uten at det er underliggende endringer i årsakene til flytteprosessene. Likevel, nedgang på 10 prosent i antall utvandring fra Norden fra 2018 til 2020 er større enn i noen annen periode, oppgang har vært det vanlige.

Tabell 3.2. Utvandring fra hvert av de nordiske landene. 1990-2020

	Sum Norden	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
1990	91 687	32 383	6 477	3 847	23 784	25 196
1991	84 578	32 629	5 984	2 982	18 238	24 745
1992	83 710	31 915	6 055	3 213	16 801	25 726
1993	90 427	32 344	6 405	2 901	18 903	29 874
1994	98 954	34 710	8 672	3 436	19 475	32 661
1995	101 168	34 630	8 957	4 285	19 312	33 984
1996	106 481	37 312	10 587	4 108	20 590	33 884
1997	111 968	38 393	9 854	3 921	21 257	38 543
1998	116 238	40 340	10 817	3 682	22 881	38 518
1999	115 516	41 340	11 966	3 663	22 842	35 705
2000	122 162	43 417	14 311	3 489	26 854	34 091
2001	119 617	43 980	13 153	4 034	26 309	32 141
2002	116 819	43 481	12 891	4 490	22 948	33 009
2003	119 081	43 466	12 083	3 837	24 672	35 023
2004	123 350	45 017	13 656	4 820	23 271	36 586
2005	121 978	45 869	12 369	3 913	21 709	38 118
2006	130 431	46 786	12 107	4 577	22 053	44 908
2007	130 105	42 708	12 443	7 414	22 122	45 418
2008	139 881	48 171	13 657	9 144	23 615	45 294
2009	140 540	51 988	12 151	10 612	26 549	39 240
2010	152 120	52 097	11 905	7 759	31 506	48 853
2011	159 069	55 782	12 660	6 982	32 466	51 179
2012	158 002	54 907	13 845	6 276	31 227	51 747
2013	162 213	56 416	13 893	5 473	35 716	50 715
2014	163 699	59 226	15 486	5 875	31 875	51 237
2015	171 959	56 340	16 305	6 010	37 474	55 830
2016	172 651	61 078	18 082	6 889	40 724	45 878
2017	170 876	64 751	16 973	6 689	36 843	45 620
2018	176 868	68 645	19 141	7 719	34 382	46 981
2019	173 449	74 597	17 263	7 045	26 826	47 718
2020	158 174	59 420	15 084	7 989	26 744	48 937
Sum	4 083 771	1 474 138	385 232	167 074	809 968	1 247 359

Kilde: MIGR02 <https://www.nordicstatistics.org/>

Statsborgerskap

Utvandringens fordeling på statsborgerskap viser store forskjeller mellom de fem landene (vedleggstabell A3). Økningen i antallet utenlandske statsborgere i landene har vært viktig for endringen i utvandringens sammensetning. Finland har hele tiden hatt langt flere finske enn utenlandske statsborgere som har flyttet ut, men overvekten har blitt mindre gjennom hele perioden. Antallet utvandring både av finske og utenlandske statsborgere har vokst raskt, men uregelmessig. Danmark hadde 2-3 ganger så mange danske som utenlandsk statsborgere som flyttet ut tidlig på 1990-tallet, men opp mot tre ganger så mange utenlandske som danske mot slutten av perioden (vedleggstabell A3).

Island hadde stabilt om lag 1 000 utvandring av utenlandske statsborgere, inntil bankkrisen i 2008 medførte 4- 6 000 utvandring årlig. Utenlandske statsborgere reagerte mye sterkere (med øket utvandring) på bankkrisen enn det islendingene gjorde. Det var flertall av utenlandske statsborgere blant utvandringene fra 2007-09, og igjen fra 2016. Det har hele perioden vært en årlig utvandring på i underkant av 10 000 norske statsborgere fra Norge, mens antallet utlendinger som har utvandret har steget fra 10 000 til 30 000 på det meste (2016). Sverige har hatt en tredobling av utvandringen av svenske statsborgere fra 1990 til 2005, men ingen vekst etter 2005. For utenlandske statsborgere var det derimot stabilitet fra 1990 til 2005, deretter en fordobling fram til 2020.

Ser vi utvandringene av utenlandske statsborgere i forhold til antallet utlendinger i hvert land, fremkommer interessante forskjeller. Fra Sverige og Finland er det årlig mot slutten av perioden bare 2,5-3,5 prosent av de utenlandske statsborgerne som flytter ut, fra Norge 6 prosent på det meste og fra Danmark og Island nær 10 prosent. Danmark skiller seg altså markant fra de andre store landene. Det er også påfallende at Norge, med så mange arbeidsinnvandrere ikke har en større økning i utvandringen av utenlandske statsborgere.

De høyeste antall utvandring av egne statsborgere hadde Danmark, Finland og Norge omkring årtusenskiftet, Island og Sverige omkring 2010. Tallseriene har gjennomgående vært meget stabile (vedleggstabell A3). Utenlandske statsborgeres utvandring viser mye større variasjon. Antall utvandring fra Sverige blant utenlandske statsborgere er knapt fordoblet siden 1990, antallet utlendinger har vokst litt mer. Det er blitt tre ganger så mange utenlandske statsborgere i Norge fra 1990 til 2020, mens antallet utvandring blant dem ble firedoblet fram til 2011, for deretter mer enn halveres. Antallet utvandring av utenlandske statsborgere er mer enn 5-doblet for Danmark, Finland og Island. Særlig Danmark har hatt en interessant utvikling, antallet utvandring av utenlandske statsborgere var halvparten av Sveriges i 1990, og dobbelt så stort som Sveriges inntil 2020. Antallet utenlandske statsborgere var i Danmark i 1990 150 000, nesten firedoblet til 540 000 i 2020. I Sverige var det i 1990 450 000 utenlandske statsborgere, doblet til 950 000 i 2020.

Det har vært ganske store endringer fra 2018 til 2020, men hvor stabile disse er og hvor mye som er midlertidige endringer knyttet til pandemien, vet vi altså ikke. Det har ikke etter 1990 vært registrert så få utvandring blant egne statsborgere som i 2020 i Danmark og Norge, mens Finland, Island og Sverige har enkeltår tidlig på 1990-tallet med mindre utvandring (vedleggstabell A3). Utvandringen av både nasjonale og utenlandske statsborgere har sunket de siste par årene fra Danmark og Finland. Island, Norge og Sverige har hatt en sterk nedgang i nasjonale borgeres utvandring, og økning i utenlandske statsborgeres utvandring. Klarest er dette fra 2019 til 2020 i Sverige, hvor utenlandske statsborgeres utvandring økte og svenske statsborgeres utvandring sank med nesten en tredel.

Hvilke land flytter de til?

Det kan være interessant å se hvilke land utvandrerne flytter til. Tallene for hvert år står i tabell MIGR02 (<https://www.nordicstatistics.org/>). Summen for 1990-2019 står i vedleggstabell A4. Slike tall er for flere nordiske land sterkt påvirket av at det ofte er betydelige antall med uoppgitt

tilflyttingsland, samt av at det gis tall bare for 48 land i migrasjonstabellene og resten er samlet i «Other» for hver verdensdel. Flere viktige land er ikke spesifisert blant de 48. Problemet med uoppgitt tilflyttingsland er de fleste år ganske lite for Finland og Island, men stort og økende for de andre landene, verst i Norge. Etter 2013 har tilflyttingslandet vært uoppgitt for en tredel av utvandringene fra Norge. Andelen med uoppgitt tilflyttingsland har gjerne vært over 10 prosent i Danmark og Sverige. I Danmark og Norge er det alt overveiende utenlandske statsborgere som står uten tilflyttingsland, i de andre landene er fordelingen mer lik. Tilflyttingslandet blir stående som uoppgitt ved «administrative utvandring»; når registermyndighetene antar at personer har flyttet fra landet og ikke meldt fra. Det er ikke lett å forstå hvorfor de nordiske landene som har såpass like Folkeregistre, kan ha så ulike andeler med uoppgitt tilflyttingsland.

Ser vi på de tallene som oppgis i MIGR02 (tabell 3.2) for perioden 1990-2020, var det 4,1 mill. utvandring (og som vi så i tabell 3.1, nær 7 mill. innvandring). Flyttingene til de enkelte andre nordiske land er større enn til land utenfor Norden, i alt har vel 1,1 mill. personer flyttet fra ett av de fem nordiske landene til et annet i løpet av disse 31 årene. Siden Sverige er så mye større enn de andre, er det Sverige som har flest utvandrere til resten av Norden, med 365 000. I forhold til folketallet er det som alltid Island som har flest, og Norge har relativt større utvandring til resten av Norden enn de andre store landene. Denne utvandringen er nok primært en følge av at så mange fra de andre landene har reist til Norge for å arbeide en periode.

Av de landene som kan identifiseres i vedleggstabell A4, har Norden flest utvandring til USA, nesten 300 000 fra 1990 til 2019. Dette er omtrent det samme som antallet innvandring, så nettoutflyttingen mellom Norden og USA går i null. Det har flyttet nesten like mange til Storbritannia (280 000), igjen med flyttebalanse. Også til Tyskland har det flyttet mange, 210 000, og til Spania 120 000, og begge de har nettoutvandring til Norden. Migrasjonen til (og fra) Spania blir litt annerledes enn for de andre Middelhavslandene. Til og fra Spania flytter det omtrent like mange spanske som nordiske statsborgere, for de andre landene er det de syd-europeiske statsborgerne som dominerer i antall ved flyttinger i begge retninger. Basens tabell MIGR01 og MIGR02 antyder at mange borgere av Danmark, Norge og Sverige flytter til (og fra) boliger i Spania. Dette er trolig vanligst i pensjonsalderen.

Til Polen har det vært 110 000 utvandring fra 1990 til 2019. Det er ikke mange utvandring til de typiske flyktingelandene i Afrika eller Asia, men til Kina og India er det en god del utvandring, 58 000 til Kina og 45 000 til India i perioden 1990-2019. Det er som vi har sett svært mange med uoppgitt tilflyttingsland, om lag 10 prosent av alle utvandring. Om disse tallene kunne fordeles på riktig utvandringsland, ville selvfølgelig alle tallene i dette avsnittet blitt større, men det er ikke sikkert at rekkefølgen mellom dem ville blitt særlig forandret for perioden sett under ett.

I Norden sett under ett, var det langt flere med ukjent utvandringsland, over 30 000 i 2020, enn til noen av de landene (max 9 000) som kan spesifiseres i MIGR02. De uten kjent tilflyttingsland utgjorde 20 prosent av utvandrerne i 2020, og kunne nok gitt et annet bilde av utvandrerne regionale fordeling. De landene som mottok flest innvandrere fra de nordiske landene i 2020 var Storbritannia, Sverige, Tyskland, Danmark og Polen, som alle fikk 8 -9 000 innvandrere fra (andre) nordiske land, så Norge og USA. Tallene for de fleste land har økt ganske jevnt siden 1990. Da var det 7 000 som flyttet til USA og til Storbritannia, og 4 000 til Tyskland. Polen var (selvfølgelig) ikke noe stort utvandringsland for Norden da. Tallene for de intranordiske flyttingene har variert mer enn andre flyttinger. Tallene for utvandring fra de andre nordiske landene til Norge har hatt størst variasjon, i takt med varierende etterspørsel etter arbeidskraft i Norge.

For *Danmark* er den viktigste destinasjonen Tyskland, Sverige, Storbritannia, Norge, Polen og Romania i 2020 (MIGR02). Utflyttingen til Polen og Romania er nok i stor grad tilbakeflyttere som

kom til Danmark i årene etter EU-utvidelsen. 70 prosent av utvandrerne fra Norden til Romania i 2020 kom fra Danmark. Utvandringen til både India og Kina begynner å bli viktig.

I 1990 flyttet nesten to av tre utvandrere fra *Finland* til Sverige. Tidlig på 1990-tallet falt jernteppet, og Estland vokste langsomt fram som en viktig utvandringsdestinasjon, trolig mange tilbakeflyttere. I 2020 var likevel Sverige viktigste destinasjon, som på hele 2000-tallet, fulgt av Estland, Storbritannia, Tyskland, USA og Spania. Russland er ikke blant de viktigste tilflyttingslandene.

Fra 1990 og fram mot 2010 var de andre nordiske landene viktigste flyttemål for utvandrere fra *Island*. Like etter bankkrisen var Norge en kort tid viktigste destinasjon. Etter hvert har (tilbake)flytting til Polen vokst fram, og i 2020 gikk hele 25 prosent av utvandringene til Polen. Flytting til de andre nordiske landene og til Litauen er også stor. Færøyane og Grønland er spesifisert i Islands utvandringsstatistikk, men antall utflyttere hit er lavt.

Sverige og Danmark har hele tiden vært viktigste utvandringsmål for dem som flytter ut av *Norge*, og er det fortsatt i 2020. Dette vil være både tilbakeflyttere og personer som flytter ut for første gang. Som vi kan vente, øker utvandringen til Polen og Litauen etter hvert som det blir stadig flere innvandrere i Norge fra disse landene, men det er fortsatt klart flere utvandringene både til Storbritannia og Tyskland enn til Litauen, som har litt flere utvandringene fra Norge enn det USA og Spania har. Til tross for at det har vært en betydelig innvandring fra India og Kina i mange år, er utvandringen dit ganske beskjeden, særlig til Kina. Utvandringen til USA var i 2020 en tredel av hva den var på 1990-tallet.

Utvandringen fra *Sverige* har hele perioden 1990-2019 vært størst til de andre nordiske landene. Først var det flest til Finland, så til Norge, og nå har Danmark tatt over som viktigste destinasjon. Storbritannia er det eneste landet med antall på linje med de nordiske landene, og mange flytter også til USA og til Tyskland. I likhet med de andre nordiske landene er det et betydelig antall som flytter til Spania. Fra Sverige er det et ikke lenger ubetydelig antall som flytter (tilbake?) til India eller Kina.

Storbritannia rangerer mellom nummer to og fire som største utvandringsland for de nordiske landene. Det er langt flere nasjonale enn utenlandske statsborgere som flytter fra et nordisk land til Storbritannia, for de andre store landene i Vest-Europa og USA er det bedre balanse. Mange har reist til Storbritannia for å studere, og så returnert. Det blir interessant å se om flyttingene blir påvirket av at britene har forlatt EU, og dermed ikke er omfattet av den frie bevegelse av personer landene imellom.

3.3. Nettoflytting

- Nettoinnvandringen til Norden 1990-2020 var 2,9 millioner, og utgjorde to tredeler av befolkningstilveksten i perioden.
- Alle store nordiske land har hatt nettoinnvandring hvert år 1990-2020, oftest størst til Sverige. Danmark og Norge har hatt størst innvandring til Norden i tre år hver.
- Sverige har hatt nesten halvparten av nettoinnvandringen til Norden. Den samlede nettoinnvandringen fra 1990 utgjorde 13 prosent av folketallet i Sverige i 2020. Island og Norge hadde nesten like stor andel, Danmark og Finland ned mot halvparten av Sveriges andel.
- Nettoinnvandringen i 2020 var bare 40 prosent av nivået i 2016.
- Nettoinnvandringen fra Polen til Island i 2017 utgjorde en nesten én prosent av folketallet i Island, relativt sett den største strømmen som er registrert.

Nettoflytting er differansen mellom antallet som flytter inn i et land og antallet som flytter ut. Tallene er gitt i tabell MIGR03 i den nordiske statistikkbanken, og sumtallene for hvert land for hvert år og land er tatt inn i tabell 3.3. Relativ inn- og utvandring for 1990-2020 er vist i figur 3.2. De

nordiske landene har alle gode registre som grunnlag for sine flyttestatistikk, men vedleggstabell A5 viser at registrene ikke er helt perfekte. I teorien bør nettoinnvandringen fra land A til land B være lik nettoinnvandringen fra land B til land A, men med motsatt fortegn. Vedleggstabell A5 viser at det aldri er eksakt sammenfall, men unøyaktighetene er ikke store sammenliknet med antall migrasjoner som har vært mellom landene i perioden 1990-2019 (vedleggstabell A2 og A4).

Med unntak av Island, har de nordiske landene hatt nettoinnvandring alle år 1990-2020. Danmark hadde størst nettoinnvandring av de store nordiske landene 1995-1997, Norge i 1998-1999 og 2011, og Sverige alle andre år. Størst nettoinnvandring var det mellom 2015 og 2017 (flyktninger, særlig fra Syria), unntatt for Norge hvor tallet var størst i 2012 (arbeidsinnvandrere fra nye EU-land). Islands topp i 2017 var arbeidsinnvandring, ikke flyktninger.

Sverige har hatt nær på halvparten av nettoinnvandringen til Norden 1990-2020; noe mindre enn halvparten fram til 2015, og klart mer 2016-2019. Norge har hatt knapt 25 prosent av nettoinnvandringen. I forhold til folketallet ved utgangen av perioden, er det det også Sverige som har størst samlet nettoinnvandring 1990-2020. Den utgjorde 13 prosent av folketallet i 2020, i Norge 12 prosent, i Island 11 prosent, Danmark 8 prosent og Finland 6 prosent.

Det har vært nedgang i nettoinnvandringen til Norden fra toppen i 2016, og hele 40 prosent ned fra 2019 til 2020. Denne nedgangen faller primært på Norge, Island og Sverige, både Danmark og Finland hadde en liten oppgang fra 2019 til 2020 (tabell 3.3). Igjen, 2020 var pandemiens første år, vi vet ikke hvor mye dette preger 2020-tallene.

Tabell 3.3. Årlig nettomigrasjon for de fem nordiske landene. 1990-2020

	Total	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
1990	51 294	8 332	7 081	-681	1 710	34 852
1991	57 993	10 938	13 017	1 007	8 045	24 986
1992	49 271	11 462	8 499	-254	9 942	19 622
1993	64 049	11 056	8 390	-203	12 808	31 998
1994	70 803	10 251	2 939	-760	7 436	50 937
1995	48 673	28 557	3 265	-1 418	6 366	11 903
1996	31 224	17 133	2 707	-444	5 817	6 011
1997	32 466	11 712	3 710	69	10 700	6 275
1998	39 983	11 032	3 375	880	13 823	10 873
1999	45 930	8 896	2 778	1 122	19 000	14 134
2000	48 052	9 498	2 584	1 714	9 688	24 568
2001	55 383	12 004	5 802	968	7 955	28 654
2002	62 495	9 297	5 221	-275	17 174	31 078
2003	51 967	6 288	5 755	-133	11 285	28 772
2004	50 703	4 843	6 677	530	13 211	25 442
2005	64 985	6 589	8 986	3 860	18 439	27 111
2006	100 128	9 964	10 344	5 255	23 723	50 842
2007	134 498	22 061	13 586	5 132	39 652	54 067
2008	141 415	25 591	15 457	1 144	43 346	55 877
2009	127 845	16 455	14 548	-4 835	38 637	63 040
2010	120 994	17 103	13 731	-2 134	42 346	49 948
2011	122 077	14 340	16 821	-1 404	47 032	45 288
2012	133 374	17 605	17 433	-319	47 343	51 312
2013	147 651	22 802	18 048	1 598	40 073	65 130
2014	159 355	28 337	16 021	1 113	38 155	75 729
2015	164 636	42 532	12 441	1 451	29 802	78 410
2016	197 382	33 287	16 823	4 069	26 076	117 127
2017	167 913	24 631	14 824	8 240	21 349	98 869
2018	140 929	18 684	11 965	6 556	18 103	85 621
2019	123 191	9 321	15 495	4 961	25 327	68 087
2020	75 882	10 920	17 814	2 240	11 327	33 581
Sum	2 882 541	491 521	316 137	39 049	665 690	1 370 144

Kilde: MIGR03 <https://www.nordicstatistics.org/>

Samlet registrert nettoinnvandring til de nordiske landene var 2 883 000 i perioden 1990-2020, nær to tredeler av den samlede befolkningstilveksten. For de enkelte landene utgjorde nettoinnvandringen mellom 50 og 75 prosent av veksten i folketall, men i Island var det «bare» vel en tredel.

Også bildet av hvilket land som har den største nettoinnvandringen for de nordiske landene, ødelegges selvfølgelig av at det er så mange utvandring med ukjent utvandringsland. I 2020 hadde *Danmark* en nettoinnvandring på 11 000. Men samtidig var det over 12 000 med ukjent utvandringsland. Ser vi bare på dem med kjent utflyttingsland, var nettoinnvandringen størst fra Romania, Storbritannia og USA med knapt 2 000 hver. Det var et betydelig registrert innvandringsoverskudd også fra Tyskland, Spania, Italia, Polen og Iran. Størst nettoutvandring i denne statistikken var det til Færøyane, 200 personer. Sammenliknet med 2019 var det stor nedgang i nettoinnvandringen fra Ukraina og fra land utenfor Europa. Tilbake på tidlig 1990-tall hadde Danmark en årlig nettoinnvandring på 10 000, mange fra Libanon, Tyrkia og Irak, og fra andre nordiske land.

Nettoinnvandringen til *Finland* var 17 800 i 2020, bare 250 færre enn toppåret 2013. Det var innvandringsoverskudd på mer enn 2 000 fra Russland, og om lag 1 000 fra Irak, Tyrkia, Sverige og Ukraina. Nettoinnvandringen fra Estland falt fra over 5 000 i 2013 til 300 i 2020. Endringene fra 2019 til 2020 er relativt små, og synes ikke å være så sterkt preget av koronaen som i andre nordiske land. Finland hadde ikke nettoutvandring av betydning til noe land i 2020.

Finland hadde en årlig nettoinnvandring på omtrent 10 000 også tidlig på 1990-tallet. Sovjet ble oppløst i 1991, og en stor del av nettoinnvandringen kom herfra, og fra Estland og Russland. Det var også stor tilbakeflytting fra Sverige. Finland hadde relativt små nettotall i forholdet til alle andre land enn de som er nevnt her, fram til litt utpå 2000-tallet.

Island hadde i 2020 en nettoinnvandring på 2 250, mer enn halvert fra året før. Island har få med uoppgitt fra- og tilflyttingsland, slik at deres nettotall fordelt på land nok er ganske pålitelige. I noen år var de nye medlemslandene i EU helt dominerende, med en nettoinnvandring fra Polen i 2017 som utgjorde nesten én prosent av folketallet i Island, den største relative nettostømmen for noe nordisk land etter 1990. I 2020 var det flest fra USA, Romania, og Storbritannia, med nettoinnvandring på rundt 200. Det var nesten like stor nettoutvandring til Tsjekkia og Portugal.

I 2020 hadde *Norge* en nettoinnvandring på 11 300, mindre enn halvparten av året før. Det var hele 8 500 med ukjent utflyttingsland. Mange land vil derfor ha feilaktige tall for nettoinnvandring til Norge. Størst nettoinnvandring ble registrert for Polen, med 2 250. Fra Litauen, USA og Spania hadde Norge en nettoinnvandring på opp mot 1 000. Både fra Other Africa, Other Asia, Other Europe og Other America var nettoinnvandringen rundt 1 000, men ingen enkeltland her ville blitt blant de største. Disse samlegruppene burde vært delt mer opp. Norge hadde i 2020 nettoutvandring på knapt 100 til Danmark og Island.

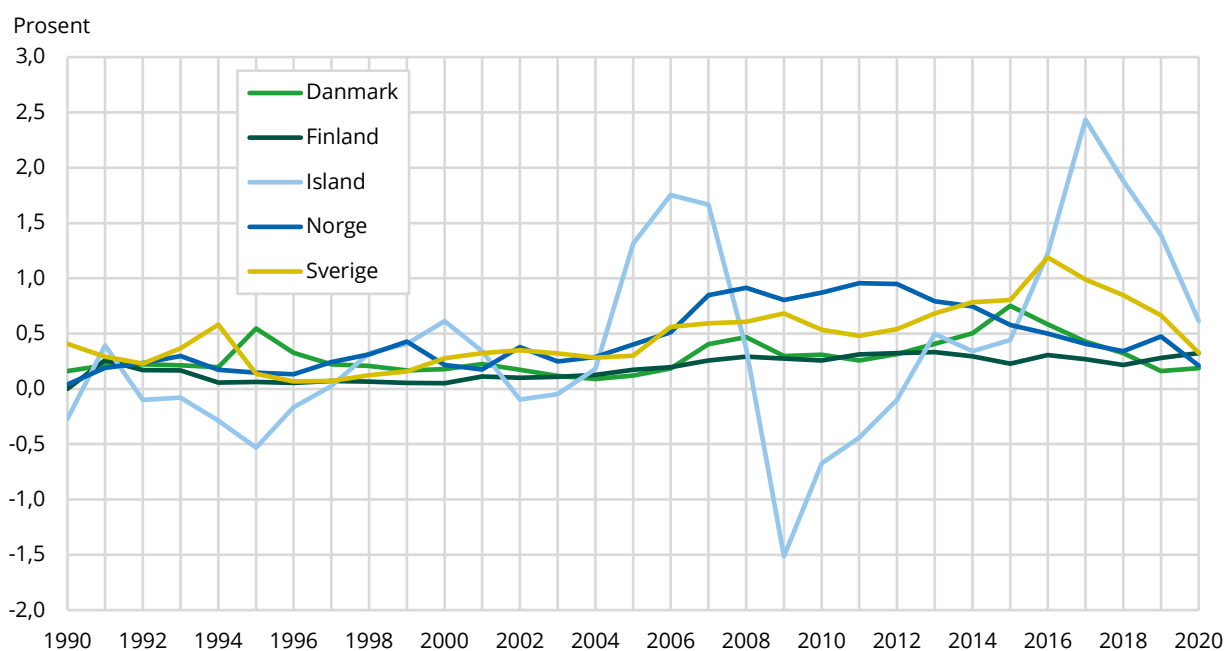
Rett før 1990 hadde Norge store økonomiske problemer, og nettoutvandring i 1989 snudde til svakt positive tall i 1990, for deretter å få et gjennomsnittsnivå på pluss 10 000. Det ble stor tilbakeflytting fra Sverige, og uro og krig i det tidligere Jugoslavia kunne merkes i innvandringstallene på tidlig 1990-tall. Det var også en viss nettoinnvandring fra mange land i Afrika og Asia, både flyktninger og andre.

Sveriges nettoinnvandring i 2020 var 34 000, også dette mindre enn halvparten av året før. Mellom 2016 og 2019 var nettoinnvandringen til Sverige godt over summen av de fire andre landenes. I perioder med stor flyktningeinnvandring og mindre betydningsfull arbeidsinnvandring, dominerer Sverige Nordens nettoinnvandring. Størst nettoinnvandring fra enkeltland til Sverige i 2020 var det fra India, Syria, Afghanistan, Iran og Pakistan med rundt 2 000 fra hvert. Det kommer flere fra Other Africa, Other Europe og Other Asia en fra noe enkeltland. Til tross for de veletablerte store gruppene fra Pakistan i Danmark og Norge, har det de siste årene vært langt større innvandring fra Pakistan til

Sverige (særlig unge og menn for arbeid og utdanning) enn til Danmark og Norge. Sverige har større nettoinnvandring enn resten av Norden fra de aller fleste land i Afrika og Asia, men dominerer ikke nettoinnvandringen fra europeiske land. Sverige hadde 2020 nettoutvandring av betydning bare til Finland og Danmark, med 800 til hvert av landene.

Tidlig på 1990-tallet hadde Sverige betydelig nettoutvandring til sine nordiske naboland, men allerede da også stor nettoinnvandring fra Øst-Europa og fra land i Afrika og Asia. Klart størst var nettoinnvandringen fra Iran, men mange kom også fra land som Tyrkia, Irak, Libanon, Somalia og Chile. Den gang hadde Sverige klart større innvandring fra Polen enn det de andre nordiske landene hadde, og allerede da hadde Sverige betydelig nettoinnvandring fra Syria.

Figur 3.2. Relativ nettomigrasjon for landene. Prosent. 1990-2020

Kilde: MIGR03 og CITI01, <https://www.nordicstatistics.org/>

3.4. Oppsummering av migrasjonsmønster

Det er gitt mange detaljer om inn-, ut- og nettoflyttingene for de nordiske landene i dette kapitlet, og det er gitt noen hovedpunkter i innledningen til hvert underkapittel. Vi skal her gi en mer generell oversikt ved å se litt på migrasjonens utvikling for de fem landene i perioden 1990-2020, med størst vekt på de senere årene. Basen bærer med seg noen begrensninger knyttet til landenes statistikk (mange utvandring til uoppgitt land), og den inneholder ikke tall for alle de viktigste landene som de fem nordiske landene har flytteutveksling med.

De fire store nordiske landene hadde nettoinnvandring hvert år fra 1990 til 2020. På det laveste var den i underkant av en promille av folketallet for hvert land, bare i enkeltår for Danmark, Norge og Sverige, for Finland mellom 1994 og 2000. Den høyeste nettoinnvandringen hadde Sverige i 2016, med over én prosent av folketallet, og nesten det samme året etter. Nettoinnvandringen til Norge nådde nesten én prosent av folketallet i 2011 og 2012, den nådde $\frac{3}{4}$ prosent i Danmark i 2015 og $\frac{1}{3}$ prosent i Finland i 2013 og nesten like mye i 2020. Likevel, høyeste nettotall hadde det minste landet, Island, hvor nettoinnvandringen i 2017 utgjorde 2,5 prosent av folketallet.

Året 2020 er preget av korona-pandemiens innskrenkning av mulighetene til å krysse landegrensler og å flytte mellom landene. Restriksjonene har hatt betydning både for mulighetene til å få beskyttelse, for å få arbeid og for å få familien til Norden, og de har påvirket utvandringene. Antallet

innvandringene gikk ned for Danmark, Norge og Sverige, noe mindre for Island. Antallet utvandringene gikk ned for Danmark og litt for Finland, men ikke for de andre landene. Nettoflyttetallene ble halvert fra 2019 til 2020 for Island, Norge og Sverige, mens de var uendret for Danmark og Finland. Om 2020 representerer en midlertidig endring eller en ny normal, vet vi ikke.

Toppen i Sverige i 2016 var knyttet til stor flyktningeinnvandring, særlig fra Syria. Til Danmark kom det også mange syriske flyktninger i tillegg til innvandrere fra de nye EU-landene. Innvandrerne fra nye EU-land var drivkraften bak de norske tallene i 2011-12, mens det primært var russere og estlendere som bidro til Finlands rekordhøye innvandring i 2013. I 2020 var Russland fortsatt på topp, men også mange fra Irak og Tyrkia, og andre land i Asia (og Afrika) kom til Finland det året.

Sverige hadde dobbelt så mange innvandringene som utvandringene på første halvdel av 1990-tallet, og i de fleste årene 2006-2018. Antallet flyttinger, både inn og ut, ble både to- og tredoblet gjennom perioden. Nettoinnvandringen var på det minste 6 000 (1996) og på det meste nesten 120 000 (2016).

Etter 2005 har nettoinnvandringen til Sverige vært svært stor knyttet til de ulike flyktningestrømmene. Flest kom det fra Syria og fra andre land i Midtøsten, særlig Irak. Mange kommer også fra uspesifiserte land i Afrika, flest har trolig bakgrunn fra Eritrea. Også til Sverige har det vært en betydelig nettoinnvandring fra Polen. I denne perioden var Norge det eneste landet som Sverige hadde en viss nettoutvandring til.

Norge hadde mer enn dobbelt så mange innvandringene som utvandringene mellom 2006 og 2014. Innvandringen til Norge var tre ganger høyere 2011-2013 enn tidlig på 1990-tallet, men gikk så ned til i 2020 å være som gjennomsnittet i perioden 1991-2004. Antallet utvandringene var ganske stabilt fra 1990 til 2009, men hadde deretter en kortvarig oppgang og så nedgang, knyttet til endringene i antall innvandringene de nærmest foregående årene.

Den største nettoinnvandringen til Norge 2006-2014 kom fra de nye medlemslandene i EU, som Polen og Litauen. Mange andre europeiske land bidro også til tilveksten. Utenom Europa, kom mange fra uspesifiserte land i Afrika (trolig flest fra Eritrea) og fra Asia. Hovedtyngden av flyktningene fra Midtøsten kom etter 2014.

Finland har hatt en jevn økning i innvandringen helt fra 1990, og ikke en så tydelig nedgang etter 2016 som det de andre landene har hatt. Utvandringen økte på 1990-tallet, var stabil på 2000-tallet, og økte igjen etter 2010.

Finland hadde dobbelt så mange innvandrere som utvandrere fra 2007 til 2014, omtrent som Norge. Men nivået er betydelig lavere for Finland, og den regionale fordelingen er annerledes. Den største nettoinnvandringen kom fra Estland og Russland, og det kom mange også fra uspesifiserte land i Afrika, og fra Thailand.

Islands mønster er noe ulikt de andre landenes. Island hadde nettoutvandring mye av 1990-tallet, igjen i 2002-03, og høy nettoutvandring i årene etter bankkrisen (2009-2011). Nettoutvandringen i 2009 utgjorde 1,5 prosent av folketallet, men den største innvandringen (2017) utgjorde hele 2,5 prosent av folketallet. De største tapene i 2009 var til Norge (islandere som søkte arbeid) og til Polen (polakker som ble rammet av krisen i Island). Den rekordstore nettoinnvandringen i 2017 var arbeidsinnvandrere fra Polen og Baltikum, og islandere som returnerte fra Norge.

4. Utdanning

- Blant innvandrere i alder 16-29 år er 20 prosent under utdanning i Island, knapt 30 i Danmark og 40 eller knapt det i Finland, Norge og Sverige. Danmark har lavere andel enn de andre i videregående skole og høyest i høyere utdanning.
- Blant de yngste (16-19 år) går under halvparten av innvandrerne i Danmark i skole, 2/3 i Finland og Island og ¾ i Norge og Sverige.
- Én av tre nordiske innvandrere i Danmark (16-29 år) er under høyere utdanning, lavest er andelen, 7 prosent, blant innvandrere fra Afrika i Sverige.
- Etterkommerne har større andel under utdanning enn innvandrerne. Dette gjelder uansett hvor foreldrene kommer fra, og litt større forskjell i Norge enn hos de andre.
- I Norden er det vanlig med et stort flertall av 16-19-åringene i videregående og 20-24-åringene i høyere utdanning. Innvandrere og etterkommere i Norge og Sverige følger samme mønster, men det er ikke like klart i Danmark og Finland.
- Andelen som ikke fullfører videregående skole på normert tid, er høyest blant innvandrerne, men også blant etterkommerne klart høyere enn i den øvrige befolkningen. Frafallet er i alle grupper mye større blant menn enn blant kvinner.
- Det er ikke store og systematiske forskjeller mellom utdanningsnivået for innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning. Kvinneoverskuddet blant dem med høyere utdanning er større i Norge enn i de andre landene.

Utdanning bedrer forutsetningene for å delta på mange av samfunnets arenaer. Deltaking på arbeidsmarkedet er viktig for integreringen, og det nordiske arbeidsmarkedet stiller stadig større krav til utdanning og språkkunnskaper. Det blir stadig færre jobber for ufaglært arbeidskraft. Vi skal se på hvor hyppig de ulike grupper innvandrere og deres etterkommere født i Norden er under utdanning, og på den høyeste fullførte utdanningen innvandrere og etterkommere har. De fleste grupper som er født i Norden med to utenlandsfødte foreldre har høyere deltaking i utdanning enn både innvandrere og den øvrige befolkningen (se Danmarks Statistikk, 2019, Kirkeberg (red), 2019 og Lundström, 2019). Den nyeste versjonen av den nordiske statistikkdatabasen har tall også for etterkommeres utdanningsaktivitet. Basen har imidlertid ikke opplysninger om deltaking i utdanning blant den øvrige befolkning, slik at sammenlikninger mellom dem og ulike grupper innvandrere og etterkommere ikke lar seg gjennomføre.

4.1. Innvandrernes og etterkommernes deltaking i videregående og høyere utdanning

Den nordiske databasen (<https://www.nordicstatistics.org/>) har fem tabeller med fokus på innvandring og utdanning. EDUC30 gir andelen blant innvandrere med mer enn to års botid som deltar i videregående eller høyere utdanning. Tabellen innskrenker seg til aldersgruppen som er vanligst for dem som er under utdanning, 16-29 år, se tabell 4.1. Tabellen EDUC34 er ny, og viser deltakingen i utdanning for etterkommerne. Dessverre var det feil i de finske dataene i tabell EDUC34, og vi har fått (januar 2022) korrekte finske tall via Statisticon, som har det tekniske arbeidet med basen. Vi har brukt de korrigerede tallene her, men de er foreløpig ikke lagt inn i basen, og dermed heller ikke gått gjennom den vanlige kvalitetskontrollen, blant annet er det ikke foretatt «prikking» (satt inn «..») der antall observasjoner er mindre enn nødvendig for å ha noenlunde sikre tall. Det er derfor knyttet en viss usikkerhet til bruken av tallene for etterkommernes deltaking i videregående og høyere utdanning i Finland.

Tabell 4.1 Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i videregående og høyere utdanning, etter alder. Prosent. 2018

	Videregående skole				Høyere utdanning			
	Alle vgs	16-19 år	20-24 år	25-29 år	Alle høyere utd	16-19 år	20-24 år	25-29 år
Innvandrere								
Danmark	8,6	43,0	7,8	2,8	18,6	2,0	32,0	14,6
Finland	26,9	62,9	26,7	15,0	14,8	1,0	22,0	15,6
Island	11,5	67,8	8,5	1,7	6,9	..	11,0	5,8
Norge	23,8	75,0	18,8	6,3	14,4	5,0	25,5	11,3
Sverige	28,8	77,5	23,5	10,8	11,9	3,1	18,8	10,9
Etterkommere								
Danmark	28,0	64,4	10,4	4,2	22,8	3,4	43,2	19,6
Finland	45,0	78,3	19,7	9,3	13,4	2,0	23,1	21,8
Island	59,9	85,9
Norge	32,1	78,1	6,1	2,0	25,6	7,8	47,7	20,5
Sverige	27,6	76,1	9,8	4,1	20,7	6,4	35,3	16,6

Kilde: EDUC30 og EDUC34 <https://www.nordicstatistics.org/>. For Finland i EDUC34 er brukt tall Statisticon har fått fra Statistikcentralen.

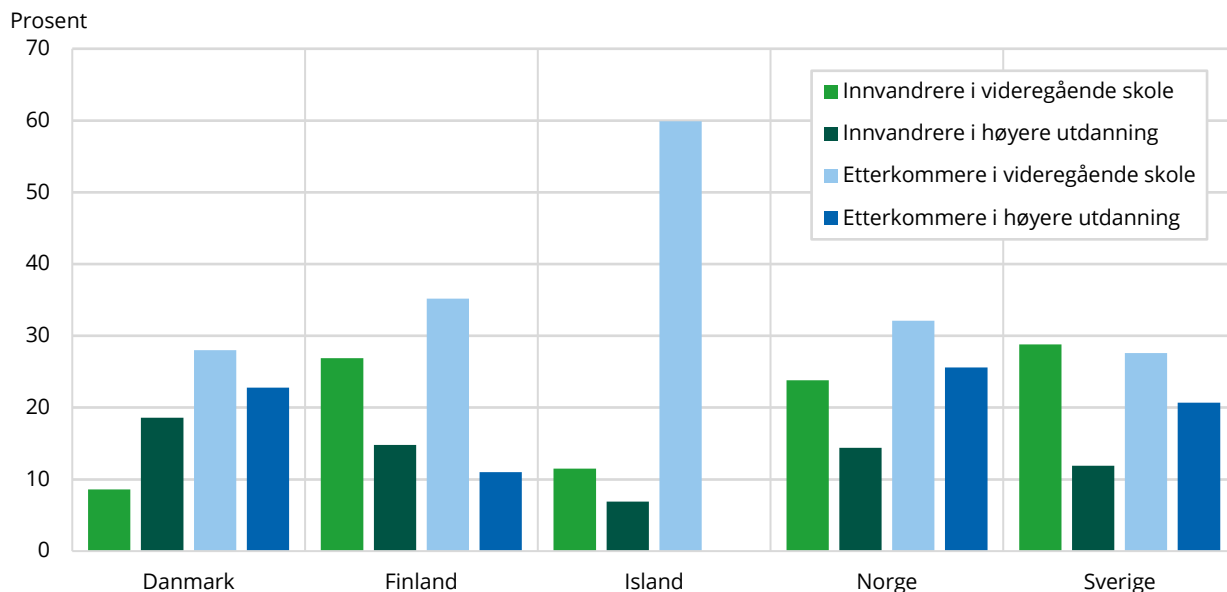
Av alle innvandrere i alder 16-29 år med minst to års botid, er under 30 prosent under utdanning i Danmark, mot 40 prosent eller knapt det i Finland, Norge og Sverige (figur 4.1). Arbeidsinnvandring er viktigst for Island, og der er mindre enn 20 prosent av innvandrerne under utdanning. Som et lite land vil nok Island ha et mindre spesialisert utdanningssystem enn de andre landene, og trekker neppe til seg så mange utdanningsinnvandrere. Danmark har minst andel i videregående utdanning, knapt 10 prosent, og høyest andel, nesten 20 prosent, i høyere utdanning. De andre landene har dobbelt så mange i videregående som i høyere utdanning. Mange av innvandrerne i Danmark er i høyere utdanning, trolig i sammenheng med at mange utlendinger, særlig fra de andre nordiske landene, kommer til Danmark for å studere. Det er bare for innvandrerne vi kan sammenlikne med situasjonen i 2016. Det er ganske små endringer i deltakingen i utdanning, men det har vært en viss økning for høyere utdanning.

Etterkommerne har gjennomgående høyere deltaking i utdanning enn innvandrerne i de aldersgrupper hvor utdanning er vanligst (16-19 år for videregående og 20-29 år for høyere utdanning), tabell 4.1. Andelen etterkommere under utdanning er noe lavere i Sverige for mange grupper enn i de andre landene, og høyere i Norge enn hos resten både når det gjelder videregående og høyere utdanning. Man kunne tenkt at dette mønsteret skyldtes hvilke landbakgrunner som er mest vanlige i de forskjellige landene, men tabell 4.3 og 4.5 viser at forskjellene gjelder for mange land og regioner.

Blant de yngste (16-19 år) går under halvparten av innvandrerne i Danmark i videregående skole, mot rundt 2/3 i Finland og Island og 3/4 i Norge og Sverige. Etter fylte 20 år er selvfølgelig deltakingen i videregående utdanning mye lavere enn blant de yngre. Da får universiteter og høyskoler større betydning, men det er fortsatt flere innvandrere i alderen 20-24 år i videregående enn i høyere utdanning i Finland og Sverige (tabell 4.1). For dem i alderen 16-19 år er det mye vanligere for etterkommere enn for innvandrere å gå i videregående skole i Danmark og Finland, men i Norge og Sverige er andelen lik i de to gruppene.

For dem i 20-årene er andelen i videregående utdanning nokså lik for innvandrere og etterkommere både i Danmark og Finland, mens den er mye lavere for etterkommerne enn for innvandrerne i Norge og Sverige. Det er relativt få etterkommere i 20-årene i videregående utdanning i Sverige og Norge, men til gjengjeld er det mange i høyere utdanning. Det betyr at etterkommerne i Norge og Sverige følger de utdanningsløpene som er vanlige i disse landene, mens unge etterkommere (og innvandrere) i Danmark har relativt få deltakere i videregående utdanning, og at etterkommerne i Finland har liten deltaking i høyere utdanning i alderen 16-24 år, men på nivå med de andre i siste halvdel av 20-årene.

Figur 4.1. Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i videregående og høyere utdanning. Prosent. 2018

Kilde: EDUC30 og EDUC34 <https://www.nordicstatistics.org/>. For Finland i EDUC34 er brukt tall Statisticon har fått fra Statistikkentralen.

Tabell 4.2 Andel innvandrere og etterkommere i videregående utdanning etter kjønn og verdensregion. Prosent. 2018

	Innvandrere					Etterkommere				
	Total (16-29 år)					Total (16-29 år)				
	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Menn										
Alle regioner	8,8	26,5	10,9	25,1	27,1	27,9	44,7	63,8	32,1	26,8
Sum de andre nordiske land	8,8	23,9	..	12,5	18,6	24,8	45,3	..	36,7	13,8
EU28/EØS (eks. Norden)	5,6	23,3	9,2	19,7	18,5	28,0	40,7	..	34,2	22,1
Resten av Europa	8,4	25,0	..	18,2	14,6	32,8	47,2	..	37,3	28,0
Afrika	11,6	36,3	..	37,6	37,0	32,2	43,9	..	34,8	31,0
Asia	11,8	25,8	21,1	25,9	29,1	26,4	44,3	..	30,8	28,6
Sør- og Mellom-Amerika	10,2	22,9	..	26,7	24,9	31,4	25,4	24,2
Kvinner										
Alle regioner	8,5	27,3	12,2	22,5	30,8	27,9	45,4	56,5	32,0	28,4
Sum de andre nordiske land	5,6	26,0	..	11,7	15,8	24,2	46,5	..	37,5	15,8
EU28/EØS (eks. Norden)	6,0	27,4	11,6	19,2	22,2	25,6	43,0	..	35,1	24,2
Resten av Europa	8,4	23,6	..	15,2	17,6	30,6	48,0	..	38,9	28,6
Afrika	14,8	37,0	..	33,8	39,9	34,0	45,2	..	37,0	33,2
Asia	10,8	26,3	16,2	23,7	34,9	26,8	43,7	..	29,7	30,2
Sør- og Mellom-Amerika	7,8	33,2	..	26,0	29,8	22,4	26,7

Kilde: EDUC30 og EDUC34 <https://www.nordicstatistics.org/>. For Finland i EDUC34 er brukt tall Statisticon har fått fra Statistikkentralen.

I tabell 4.2 er det for Island relativt mange celler med uoppgitte tall (markert med «..»). Dette skyldes at gruppene er for små til at det kan gis andeler med en rimelig sikkerhet. Vi ser i tabell 4.2 at det i de fleste grupper er vanligere for etterkommere enn for innvandrere å være under videregående utdanning, for alle opprinnelsesregioner. Vi så i tabell 4.1 at det er mye vanligere for de yngre enn for de eldre (mellom 16 og 29 år) å være under utdanning. Det er små forskjeller mellom menn og kvinner i tabell 4.2.

Vi så tidligere at andelen innvandrere under videregående utdanning i Danmark var klart lavere enn i de andre landene. I tabell 4.2 kommer det fram at dette gjelder for alle verdensregioner. For de andre landene er andelen mer like, og for etterkommere er det ikke betydelige forskjeller mellom noen grupper. Likevel vil vi trekke fram at både kvinnelige og mannlige etterkommere etter nordiske innvandrere i Sverige har påfallende lav andel i videregående utdanning. Vi vet ikke hva årsaken til

denne lave andelen i videregående utdanning kan være, men det kan tenkes at nordiske etterkommere heller enn å ta videregående i Sverige, reiser tilbake til det landet deres foreldre kom fra for å gå på skole der.

Andelen innvandrere under utdanning i slutten av 20-årene varierer mye landene imellom, fra 8 prosent under utdanning i arbeidsinnvandringslandet Island via 17-18 prosent i Danmark og Norge, 22 prosent i Sverige til 30 prosent i Finland (tabell 4.1). I Danmark, Island og Norge er langt de fleste under utdanning på universitetsnivå, i Finland og Sverige er det like mange på hvert av de to nivåene. For Danmark betyr nok utdanningsinnvandrere mye.

Etterkommerne oftere under utdanning enn innvandrerne. Særlig for Finland og Norge er forskjellen stor. Dette bør etter hvert også gi seg utslag i sysselsettingen, som vi kommer inn på i neste kapittel. Størst forskjell har Island, trolig et resultat av at etterkommerne der er så unge.

Også når vi ser på de enkelte opprinnelseslandene (tabell 4.3) er det en del påfallende forskjeller i andelen som tar videregående utdanning. Andelen blant innvandrerne er om lag én av ti for Danmark og Island, mens det gjelder omkring én av fire i de andre nordiske landene. Forskjellen mellom Danmark og de andre store landene i Norden er særlig stor for syrere. Forskjellene blir ikke mindre om vi trekker inn deltaking i høyere utdanning.

Tabell 4.3 Andel innvandrere* og etterkommere 16-29 år i videregående utdanning, fra utvalgte land. Prosent. 2018

	Danmark		Finland		Island		Norge		Sverige	
	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.
Alle	8,6	28,0	26,9	45,0	11,5	59,9	23,8	32,1	28,8	27,6
Polen	11,0	20,0	20,9	14,9	11,2	..	21,5	20,3	23,8	20,6
Tyskland	9,6	.	15,3	10,8	..	.	23,7	.	17,8	.
Russland	17,0	.	30,4	28,4	..	.	23,6	.	22,4	.
Bosnia-Hercegovina	5,8	34,8	31,1	26,3	7,5	34,3	8,8	29,8
Somalia	11,2	40,8	38,2	35,2	32,3	40,1	41,4	37,9
Tyrkia	11,0	23,2	24,7	20,8	17,6	28,9	22,3	23,5
Afghanistan	13,8	50,8	35,8	32,0	27,3	44,2	36,6	45,8
India	6,2	.	11,9	7,3	..	.	16,0	.	11,7	.
Irak	12,0	40,2	33,0	26,1	15,8	56,2	25,3	42,7
Iran	14,6	26,8	36,6	31,9	28,4	34,5	33,7	26,6
Kina	5,0	.	9,6	7,5	..	.	14,8	.	16,6	.
Pakistan	9,4	23,4	16,0	12,8	15,6	25,7	27,0	25,4
Syria	9,2	.	33,3	19,9	..	.	41,2	.	45,8	.
Thailand	20,6	.	44,4	41,4	..	.	33,2	.	31,6	.
Vietnam	14,4	30,6	9,0	7,0	15,9	27,3	21,8	24,4

Kilde: EDUC30 og EDUC34 <https://www.nordicstatistics.org/>. For Finland i EDUC34 er brukt tall Statisticon har fått fra Statistikkentralen.

*Innvandrere med minst to års botid.

Etterkommerne har gjennomgående en høyere andel enn innvandrerne i videregående utdanning i nesten alle grupper. Det er riktignok ganske få etterkommere fra mange land, slik at gode sammenlikninger mellom innvandrere og etterkommere ikke er mulig for så mange med bakgrunn fra arbeidsinnvandringsland. Det er særlig etterkommere med bakgrunn fra flyktningeland som har høy andel under videregående utdanning, og det er også herfra det er mange innvandrere i videregående utdanning. Dette gjelder for eksempel både innvandrere og etterkommere fra Somalia, Irak og Afghanistan. Innvandrere og etterkommere fra Somalia kommer ofte dårlig ut på indikatorer knyttet til utdanning og arbeid, men altså ikke her. Dette kan være med på å legge grunnlaget også for en mer stabil tilknytning til arbeidsmarkedet.

Andelen blant innvandrerne som er under høyere utdanning varierer med mange forhold, og ikke bare med slike som er knyttet til integrering. Om det er store grupper som er arbeidsinnvandrere, må nødvendigvis andelen som er under høyere utdanning bli lav (tabell 4.4 og 4.5). Et godt utbygd

utdanningssystem med gode adgangsforhold og lave gebyrer for utlendinger vil trekke utenlandske studenter til seg. Av nordiske innvandrere i Danmark, er én av tre studenter, det dobbelte av hva vi finner i andre land. Den laveste andelen studenter finner vi blant afrikanske innvandrere i Sverige. Av dem i alderen 16-29 år er bare sju prosent studenter, og Sverige har lavere andel under høyere utdanning blant innvandrere fra land utenfor EU enn det de andre landene har.

Tabell 4.4 Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i høyere utdanning, etter verdensdel. Prosent. 2018

	Sum alle innvandrere	Sum de andre nordiske land	EU28/EØS (eks. Norden)	Resten av Europa	Afrika	Asia	Sør- og Mellom-Amerika
Innvandrere							
Danmark	18,6	35,2	21,4	14,6	13,6	15,2	17,4
Finland	14,8	12,7	10,3	17,4	6,8	18,4	19,1
Island	6,9	..	4,3	21,8	..	11,3	..
Norge	14,4	16,3	11,3	20,4	11,3	17,1	16,7
Sverige	11,9	20,8	13,7	12,5	6,8	12,4	13,3
Etterkommere							
Danmark	22,8	21,2	23,6	22,4	19,8	23,4	20,2
Finland	13,4	8,8	16,3	14,8	8,6	15,1	9,5
Island
Norge	25,6	21,7	25,3	22,1	21,6	27,6	18,3
Sverige	20,7	15,0	20,7	19,8	21,2	22,5	15,5

Kilde: EDUC30 og EDUC34 <https://www.nordicstatistics.org/statistics/>. For Finland i EDUC34 er brukt tall Statisticon har fått fra Statistikkentralen.

Innvandrere fra de ulike landene har til dels svært ulik andel under videregående og høyere utdanning i de nordiske landene. Somalierne er en gruppe som har høy andel under videregående utdanning i Finland, Norge og Sverige, men har lavere andel som tar høyere utdanning, unntatt i Danmark. Andre grupper med høy andel under videregående utdanning er dem fra Afghanistan, og andelen for Irak og Iran er også jevnt over høye (tabell 4.3). Lave andeler i videregående skole har innvandrere fra India, Kina og Vietnam, men de har på den annen side høye andeler som tar høyere utdanning (tabell 4.5). Også blant innvandrere fra Tyskland og Russland er det mange som tar høyere utdanning. Innvandrere i alderen 16-29 år fra Thailand, har for de fleste landene den høyeste andelen som deltar i videregående utdanning, men er også blant dem med de laveste andelen i høyere utdanning. Svært mange av syrerne i Norden kom i 2015-16, og blant dem er andelen i videregående skole svært lav i Danmark, og høyere enn blant de fleste andre i de tre andre store landene (én av ti i Danmark, flere enn fire av ti i Norge og Sverige). Med svært kort botid i Norden, er det ikke rart at andelen under høyere utdanning er svært lav i alle landene.

Tabell 4.5 Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i høyere utdanning, fra utvalgte land. Prosent. 2018

	Danmark		Finland		Island		Norge		Sverige	
	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.
Alle	18,6	22,8	14,8	13,4	6,9	..	14,4	25,6	11,9	20,7
Polen	14,4	26,8	10,9	11,3	2,6	..	8,5	29,6	9,8	20,6
Tyskland	30,2	.	23,7	28,2	..	.	24,5	.	19,3	.
Russland	21,0	.	22,0	23,9	..	.	24,1	.	21,9	.
Bosnia- Hercegovina	17,4	29,8	10,7	9,9	16,2	30,7	12,2	24,8
Somalia	21,6	16,4	2,3	2,1	10,8	20,8	5,3	20,3
Tyrkia	13,4	21,0	9,7	11,5	13,3	18,9	8,5	19,2
Afghanistan	26,8	16,0	4,2	3,6	15,7	25,3	9,4	23,8
India	14,8	.	33,2	32,4	..	.	23,3	.	13,9	.
Irak	26,6	19,2	3,9	2,9	20,9	15,2	16,8	21,0
Iran	19,0	28,0	11,1	12,9	22,0	27,8	17,5	27,3
Kina	25,6	.	29,7	37,1	..	.	34,8	.	19,9	.
Pakistan	15,0	25,4	31,3	35,8	18,0	26,0	13,0	27,7
Syria	2,4	.	2,3	1,4	..	.	8,0	.	8,0	.
Thailand	8,0	.	2,8	2,8	..	.	8,8	.	6,2	.
Vietnam	21,0	30,2	49,6	55,2	20,4	30,3	12,3	27,0

Kilde: EDUC30 og EDUC34 <https://www.nordicstatistics.org/>. For Finland i EDUC34 er brukt tall Statisticon har fått fra Statistiskcentralen.

Bildet av hvordan utdanningen varierer for like grupper mellom de nordiske landene, er i noen grad preget av forskjeller i gruppenes aldersfordeling og innvandringsgrunner. Arbeidsinnvandrere kommer for å jobbe, ikke for å utdanne seg, blant flyktingene er utdanningsnivået lavere og behovet for utdanning i vertslandet stort, for å komme inn på arbeidsmarkedet. Etterkommerne deltar gjennomgående hyppigere i utdanning enn det innvandrerne gjør. Innvandrere og etterkommere har ofte likt utdanningsmønster i de nordiske landene, grupper med høy eller lav deltaking på et nivå i ett land, har ofte det samme i de andre landene også.

4.2. Andelen som ikke fullfører videregående utdanning blant dem som begynner

Andelen som er under utdanning er ikke nødvendigvis en indikator for andelen som faktisk oppnår den utdanningen de deltar i. Tabell EDUC31 (<https://www.nordicstatistics.org/>) viser andelen som fullfører videregående skole i løpet av de fem første årene etter de begynte. Danmark oppgir ikke tall for frafall, og i Island er det for få etterkommere til at det kan gis tall for dem. Noen tall fra EDUC31 over andelen som ikke har fullført videregående skole innen fem år etter at de startet, er tatt inn i tabell 4.6. For frafall i videregående utdanning har basen tall også for øvrige befolkning, slik at gruppene med innvandrerbakgrunn kan sammenliknes med dem uten innvandrerbakgrunn.

Andelen som fullfører i løpet av fem år varierer mye mellom landene, men ganske systematisk. Finland har laveste andel i de fleste grupper i tabellen. Island har for alle grupper den høyeste andelen som ikke fullfører. Sverige har for de fleste grupper høyere frafall enn Norge. Blant dem uten innvandrerbakgrunn er frafallet jevnt over mye lavere enn blant innvandrere og etterkommere i alle landene.

Blant innvandrere i Island er det hele to av tre som ikke fullfører i løpet av de fem første årene. I Sverige er andelen nesten like høy, og i Norge gjelder det nesten halvparten av innvandrerne. Finland skiller seg ut ved at «bare» én av tre innvandrere ikke har fullført i løpet av fem år. Det er i alle grupper flere menn enn kvinner som ikke fullfører. Forskjellene mellom kjønnene er størst i Norge, både for innvandrere og etterkommere. Island har like stort frafall for innvandrerkvinner og -menn, men de har påfallende mye større kjønnsforskjell enn de andre for dem uten innvandrerbakgrunn.

Tabell 4.6. Andel elever som ikke hadde fullført videregående skole i løpet av fem år etter skolestart. Prosent. 2013-2018

	Innvandrere			Etterkommere			Øvrig befolkning		
	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner
Finland	32,5	38,6	26,1	25,8	31,7	19,6	20,0	21,3	18,8
Island	68,3	69,3	67,5	37,4	45,6	28,7
Norge	43,0	49,5	35,2	24,9	32,5	17,0	23,0	26,9	18,9
Sverige	59,9	62,1	57,2	35,5	40,6	30,2	21,8	24,4	19,1

Kilde: EDUC31 <https://www.nordicstatistics.org/>

Blant etterkommerne er frafallet langt mindre enn blant innvandrerne, men fortsatt på et høyt nivå. Bare etterkommerkvinner i Norge har lavere frafall enn øvrige kvinner i landet (tabell 4.6). Frafallet er høyest i Sverige, hvor fire av ti etterkommere ikke fullfører i løpet av fem år. Også for etterkommerne er det stor kjønnsforskjell i frafall i alle tre land med data.

Sammenliknet med dem som begynte i videregående skole i 2010 (Østby og Aalandslid, 2020), er frafallet nå noe lavere i alle grupper. Frafallet har sunket mest for etterkommerne, og mer i Norge enn i de andre landene.

4.3. Utdanningsnivået blant innvandrere og etterkommere

Utdanningsnivået for innvandrere og etterkommere i alderen 25-64 år er gitt i tabell EDUC32 (<https://www.nordicstatistics.org/>). I Norge, Sverige og Danmark har det blitt gjennomført ulike undersøkelser for å avdekke utdanning som innvandrere har med seg fra utlandet. Tilsvarende undersøkelser har ikke blitt gjort i Finland og statistikkontoret har derfor valgt ikke å publisere tall for denne gruppen.

Utdanningsnivået beskrives i den nordiske basen med hvor stor andel av gruppen som har grunnskole, videregående skole og høyere utdanning som sitt høyeste fullførte utdanningsnivå, og det er fordelingen mellom nivåene vi ser på her.

Det er ikke store og systematiske forskjeller mellom utdanningsnivået til innvandrere, etterkommere og resten av befolkningen i de nordiske landene. Gjennomgående har innvandrere og etterkommere litt større andel med bare grunnskoleutdanning enn resten av befolkningen, mens andelen med høyere utdanning er høyest for resten av befolkningen i enkelte grupper, men ikke i alle. Etterkommerne i Norge har mye høyere andel med høyere utdanning enn det etterkommere i andre land har. Noen hovedtall fra EDUC32 er tatt inn i tabell 4.7.

Innvandrerne i Danmark har høyere utdanning enn etterkommerne, mens forholdet er omvendt i Sverige. Forskjellene kan ikke sies å være større enn det ulikheter i aldersfordeling og landbakgrunn skulle tilsi. I Norge har innvandrere og etterkommere ganske likt utdanningsnivå.

Tabell 4.7. Innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning i alder 25-64 år etter høyeste fullførte utdanning. Prosent. 2018

	Innvandrere			Etterkommere			Øvrig befolkning		
	Grunn-skole	Videre-gående	U&H	Grunn-skole	Videreg-ående	U&H	Grunn-skole	Videre-gående	U&H
Danmark	19,4	28,8	43,2	25,2	32,8	38,6	17,4	42,8	38,8
Finland	.	.	.	20,1	51,3	28,6	11,5	46,6	41,9
Island	31,2	40,4	28,3	26,9	42,1	31,0	26,2	37,3	42,5
Norge	27,3	28,6	42,5	23,9	27,0	46,6	17,7	40,3	41,6
Sverige	31,1	25,3	35,7	15,4	50,6	33,0	12,0	50,7	36,8

Kilde: EDUC32 <https://www.nordicstatistics.org/>

Forskjellen mellom menns og kvinners utdanningsnivå er stort sett likt mellom landene, for alle tre befolkningsgruppene. Innvandrerne har lik andel menn og kvinner med bare grunnskoleutdanning i alle landene. Andelen er størst i Island og Sverige. Det er klart flere kvinner enn menn med høyere utdanning blant innvandrerne i Norge, og også i de andre gruppene er kvinneoverskuddet i høyere utdanning i Norge større enn i de andre landene (se tabell EDUC32).

Blant etterkommerne er kjønnsforskjellene langt større enn blant innvandrerne. I alle landene er det 10-15 prosentpoengs høyere andel blant kvinner enn blant menn som hadde tatt høyere utdanning (se tabell EDUC32). I den øvrige befolkningen er det like stort utdanningsoverskudd blant kvinner som det er blant etterkommerne.

4.4. Innvandringsgrunnenes betydning for utdanningsforskjeller

I den nyeste utgave av den nordiske databasen oppgir også Danmark innvandringsgrunner, men det er fortsatt bare Norge og Sverige som gir tall for utdanning og sysselsetting fordelt etter innvandringsgrunn. Tabell EDUC33 (<https://www.nordicstatistics.org/>) viser for Norge og Sverige hvordan utdanningsnivået er for dem med de ulike innvandringsgrunnene. Men de tallene som er lagt inn i basen for Norge og Sverige er svært ulike, som omtalt i kap. 2.5. Selv om vi kan rette en del inkonsistenser i tallene for innvandringsgrunner (tabell 2.8), kan vi ikke gi sammenliknbare tall for utdanningsnivå for dem med ulike innvandringsgrunner.

Imidlertid, for begge land blir de aller fleste flyktninger boende, og uten å endre oppholdsgrunnlag etter hvert. Dessuten, svært få flyktninger var borgere i et nåværende EØS-land ved innvandringen. Tabell EDUC33 kan derfor gi grunnlag for noen forsiktige refleksjoner rundt utdanningen til flyktninger og deres familieinnvandrere i de to landene. Flyktninger i Norge har en større andel uten utdanning ut over grunnskole enn det de i Sverige har. Sverige har tilsvarende større andel med videregående skole eller universitets- og høyskoleutdanning som sitt høyeste utdanningsnivå. Flyktningene i Norge og Sverige har lavere utdanningsnivå enn andre innvandrere, og forskjellen er størst i Norge.

4.5. Oppsummering av utdanningsforskjeller

Utdanningsnivået for innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning er ikke fundamentalt ulikt. Kvinner har noe høyere utdanning enn menn, og forskjellen er mye større blant etterkommerne enn blant innvandrerne. Det er store forskjeller i andel som tar høyere utdanning blant innvandrerne fra ulike land, men de gruppene som ligger høyt i ett nordisk land, ligger gjerne høyt i de andre også. Innvandrere fra Somalia og Thailand har høye andeler som går i videregående skoler og lave andeler på universitet og høyskoler. Innvandrere fra India og Kina har relativt høye andeler i høyere utdanning i alle land.

Mange innvandrere kommer ikke for å ta utdanning, men for å anvende den utdanningen de tok i hjemlandet på arbeidsmarkedet i vertslandet. Dette er oftest tilfelle for arbeidsinnvandrere, mens flyktninger og familieinnvandrere gjerne har behov for mer utdanning. Ulikheter i deltaking i utdanningssystemet kan nok si mer om framtidsutsiktene for etterkommerne enn for innvandrerne. Danmark, Norge og Sverige har alle en betydelig deltaking i høyere utdanning blant etterkommerne, og det er liten forskjell etter foreldrenes landbakgrunn. I mange forhold som henger sammen med integrering kommer dem med bakgrunn fra Afrika dårligere ut enn andre, men forskjellen er ikke stor når det gjelder etterkommernes deltaking i høyere utdanning.

5. Yrkesdeltaking

- Det er store forskjeller i sysselsetting mellom landene i Norden, ikke bare for innvandrerne. Innvandrerne har mellom 13 og 22 prosent lavere sysselsetting enn øvrig befolkning, forskjellen er størst i Sverige og minst i Norge.
- Innvandrer menn har mye høyere sysselsetting enn -kvinner. Forskjellen er størst for dem fra Afrika, og de har også lavest sysselsetting.
- Etterkommerne har klart høyere sysselsetting enn innvandrerne, høyest i Sverige.
- For dem med kort botid er sysselsettingen høyest i Danmark og Norge, men her når sysselsettingen toppen etter 8-15 års botid. For Finland og Sverige øker sysselsetting systematisk med botid.
- Det er stor forskjell i sysselsetting mellom innvandrere med kort botid, men i alle landene blir forskjellene mye mindre mellom innvandrere fra ulike deler av verden når botiden øker.
- For flyktninger og deres familietilknyttede er det litt høyere sysselsetting i Sverige enn i Norge, for alle grupper av botid, og for begge kjønn.

Yrkesdeltaking er det kanskje mest sentrale elementet i integreringen, av flere grunner. Deltaking på arbeidsmarkedet viser at innvandreren er kommet inn på en av vertsamfunnets viktigste arenaer. Uten at en gruppe har tilnærmet samme yrkesdeltaking som den enheten den skal integreres i, kan gruppen vanskelig sies å være godt integrert. Det samme venter vi for enkeltindivider; er de i en gruppe hvor det er naturlig å være i arbeid (alder, helse, familieforhold etc.), vil integreringen ha deltaking i yrkeslivet som mål. Det er også ofte forutsetningen for at vertsamfunnet oppfatter en som integrert at en kan leve av inntekt av eget arbeid. God integrering forutsetter også at innvandreren ikke bare blir sysselsatt, men at jobben er i samsvar med utdanning, erfaring og generell kompetanse. Deltaking i yrkeslivet gjør på sin side integreringen lettere, ved at arbeidsmarkedet er en arena for å skaffe nødvendig inntekt, og det gir muligheter for å lære seg vertsamfunnets språk og sosiale koder, og å bli del av et flerkulturelt sammensatt sosialt miljø. Det er gjort flere analyser av sysselsettingen blant innvandrere og etterkommere i Norden (se blant andre Hernes et al., 2019), og arbeidsmarkedspolitikken i landene er sammenliknet i MIPEX, siste utgave 2020 (Solano og Huddleston, 2020).

5.1. - blant innvandrere

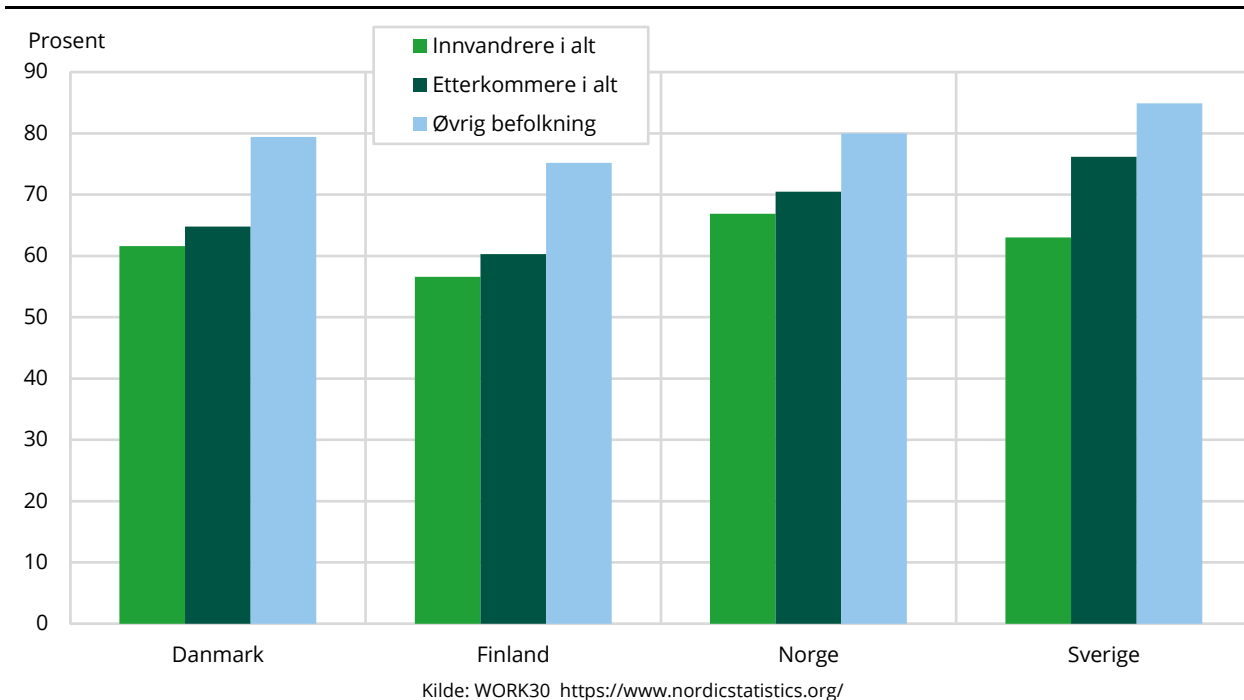
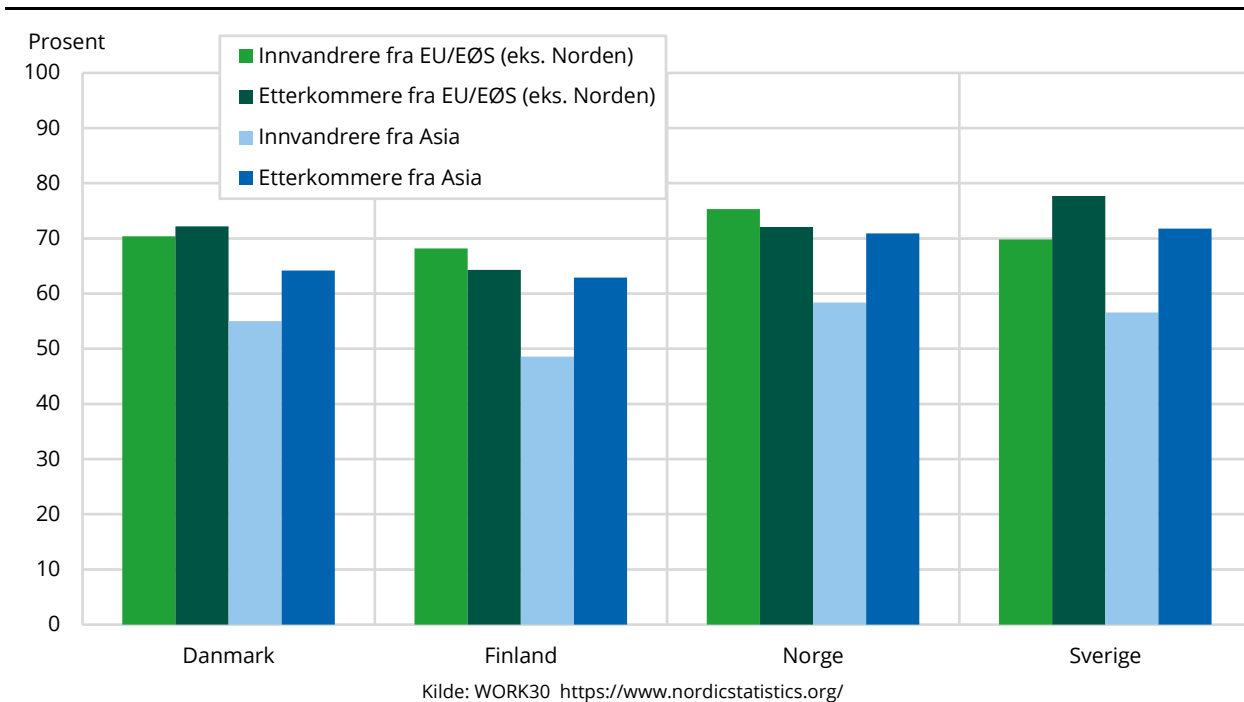
Den nordiske statistikkbanken gir tall for sysselsetting for ulike grupper innvandrere og etterkommere for de fire store nordiske landene, men det er ikke tall for Island. Det er ganske store forskjeller i andelen sysselsatte i Norden. I Sverige er 85 prosent av dem uten innvandrerbakgrunn 20-64 år sysselsatt, mens andelen i Norge og Danmark er 80 prosent eller knapt det. I Finland er bare 75 prosent av dem uten innvandrerbakgrunn sysselsatt (tabell 5.1). For dem uten innvandrerbakgrunn er det større sysselsettingsandel blant kvinner enn blant menn i Finland, ellers er andelen noe høyere blant menn.

Tabell 5.1. Andel sysselsatte innvandrere og etterkommere i alder 20-64 år, etter verdensregion og kjønn. Prosent. 2018

	Danmark			Finland			Norge			Sverige		
	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner	Alle	Menn	Kvinner
Innvandrere i alt	61,6	67	56	56,6	61,6	51,2	66,9	70,7	62,7	63	66,6	59,3
Andre nordiske land	67,0	67,6	66,6	69,0	70,2	67,2	80,5	81,0	79,9	69,5	67,5	71,3
EU28/EØS(eks. Norden)	70,4	74,0	65,8	68,2	70,7	65,0	75,3	77,3	72,2	69,8	71,3	68,1
Resten av Europa	61,8	67,0	57,2	59,4	66,2	54,5	69,4	72,2	67,3	72,8	76,9	69,1
Afrika	54,2	59,8	47,8	43,9	50,7	33,2	51,6	56,9	45,2	56,8	62,8	50,0
Asia	55,0	62,4	48,4	48,6	54,3	42,5	58,4	63,1	54,5	56,6	61,8	51,2
Nord-Amerika og Oseania	54,4	61,0	47,4	54,7	60,0	45,2	67,8	72,1	63,2	65,3	68,0	61,9
Sør- og Mellom-Amerika	62,6	67,0	59,6	55,1	61,1	48,8	68,0	73,1	64,6	73,5	76,4	70,8
Etterkommere i alt	64,8	64,7	64,8	60,3	57,2	63,6	70,5	70,4	70,6	76,2	75,9	76,5
Andre nordiske land	71,2	72,0	70,4	62,0	55,8	67,7	75,2	76,9	73,3	81,3	81,2	81,4
EU28/EØS(eks. Norden)	72,2	71,8	72,6	64,3	63,9	64,8	72,1	73,0	71,2	77,7	77,8	77,6
Resten av Europa	67,2	65,6	68,8	60,9	58,7	63,1	72,2	68,1	76,5	77,5	77,3	77,7
Afrika	55,6	52,6	59,0	52,3	46,4	58,7	64,3	61,3	67,6	62,7	60,0	65,5
Asia	64,2	65,0	63,4	62,9	60,8	65,3	70,9	71,5	70,2	71,8	71,8	71,8
Nord-Amerika og Oseania	65,2	66,4	63,8	58,5	72,4	72,6	72,2	67,8	66,4	69,2
Sør- og Mellom-Amerika	66,4	64,4	68,8	67,7	69,9	69,2	70,8	73,2	72,1	74,4
Øvrig befolkning	79,4	81,2	77,4	75,2	74,2	76,3	80,0	81,5	78,4	84,9	85,6	84,2

Kilde: WORK30 <https://www.nordicstatistics.org/>

Når vi grupperer innvandrere og etterkommere etter kjønn og landbakgrunn, er det bare innvandrere i Norge fra de andre nordiske landene som har høyere sysselsetting enn den øvrige befolkningen. Innvandrerne under ett har mye lavere sysselsetting enn dem uten innvandrerbakgrunn, hele 22 prosentpoeng i Sverige, knapt 20 prosentpoeng i Danmark og Finland og «bare» 13 i Norge (figur 5.1). Dette mønsteret avhenger i stor grad av innvandringens sammensetning, og er ikke uten videre uttrykk for hvor vellykket integreringen er. I Norge er det mange arbeidsinnvandrere, i Sverige mange flyktninger. Forskjellen mellom innvandrere og resten av befolkningen er blitt noe mindre fra 2016 til 2018.

Figur 5.1. Andel sysselsatte innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning i alder 20-64 år i 4 nordiske land. Prosent. 2018**Figur 5.2. Andel sysselsatte innvandrere og etterkommere i alder 20-64 år i 4 nordiske land, fra utvalgte verdensregioner. Prosent. 2018**

Menn har mye høyere sysselsetting enn kvinner for innvandrerne, unntatt blant dem som kommer fra andre nordiske land, hvor andelene er temmelig like. Størst forskjell mellom menns og kvinners sysselsetting er det for afrikanske innvandrere i Finland, hvor 50 prosent av mennene og bare 33 prosent av kvinnene er sysselsatt. I alle landene unntatt i Sverige er det både for kvinner og menn innvandrere fra Afrika som har lavest sysselsetting (tabell 5.1). Det er også blant dem fra Afrika forskjellen i sysselsetting mellom menn og kvinner er størst.

Innvandrere fra andre nordiske land og EU/EØS har høyere sysselsetting i Norge enn i de andre landene (figur 5.2). Dette er det naturlig å sette i sammenheng med stor arbeidsinnvandring til

Norge. Innvandrere fra Afrika har ikke samme fordeler som andre innvandrere av den store etterspørselen etter arbeidskraft i Norge. Også de som kommer fra Asia og fra Nord-Amerika og Oceania har høyest sysselsetting i Norge, mens de fra Europa utenfor EU, og fra Afrika og Sør- og Mellom-Amerika har høyest sysselsetting i Sverige.

Finland har gjennomgående lavere sysselsetting blant innvandrerne enn det de andre nordiske landene har, blant både menn og kvinner. Et lite unntak er at Danmark har litt lavere sysselsetting enn Finland for innvandrere fra de andre nordiske landene. Årsaken til det er nok at så mange nordiske innvandrere er i Danmark for å studere.

Den nordiske databasen har tall også for noen av de viktige innvandringslandene for Norden (tabell 5.2). I alle landene er det innvandrere fra Syria som har lavest sysselsetting, ganske naturlig siden så mange av dem kom til Norden 2015-2016, og deltok i introduksjonsordninger i 2018. Sysselsettingen for syrerne har økt mye fra 2016 til 2018. I nesten alle grupper har innvandrere fra Somalia nest lavest sysselsetting, og mye lavere enn neste land, som ofte er Irak. Somalierne som gruppe tilhører ikke dem med lengst botid i 2016, men sammenliknet med afghanere, som heller ikke hadde lang botid, er forskjellen bemerkelsesverdig, særlig i Norge. Det har vært økende sysselsetting fra 2016 til 2018 for innvandrere fra de fleste land. Når innvandrere fra Pakistan i Norge utgjør et tydelig unntak, kan det henge sammen med at mange av dem nærmer seg pensjonsalderen, og har en synkende sysselsetting fra slutten av 50-årsalderen.

Tabell 5.2. Andel sysselsatte innvandrere og etterkommere i alder 20-64 år fra utvalgte land. Prosent. 2018.

	Danmark		Finland		Norge		Sverige	
	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.	Innv.	Etterk.
Alle	61,6	64,8	56,6	60,3	66,9	70,5	63,0	76,2
Polen	74,6	72,6	65,3	71,0	77,0	71,0	73,2	73,6
Romania	73,6	.	63,0	.	70,0	.	69,6	.
Tyskland	67,4	.	65,4	.	79,4	.	68,2	.
Russland	62,6	.	52,4	.	67,1	.	67,1	.
Bosnia- Hercegovina	56,4	60,4	66,4	..	72,4	68,3	78,5	71,4
Somalia	39,4	37,4	33,8	50,6	41,4	55,4	47,9	50,5
Tyrkia	57,0	68,4	53,5	47,7	55,5	70,8	66,2	79,3
Afghanistan	52,8	61,0	35,2	..	59,2	58,2	51,6	54,0
India	65,6	.	59,2	.	64,8	.	52,4	.
Irak	43,6	53,6	28,2	57,0	50,6	59,4	58,5	61,8
Iran	54,4	65,4	47,9	61,6	59,3	65,2	67,7	66,0
Kina	59,6	.	52,4	.	62,1	.	54,1	.
Pakistan	57,2	66,0	53,5	..	55,1	71,0	51,1	71,0
Syria	39,2	.	14,9	.	30,1	.	41,0	.
Thailand	72,4	.	55,0	.	68,8	.	69,7	.
Vietnam	68,0	66,4	57,7	71,1	65,3	75,3	67,2	70,9

Kilde: WORK30 <https://www.nordicstatistics.org/>

Forskjellene mellom de nordiske landene gir et ganske stabilt regionalt bilde. Finland har lavest sysselsetting for innvandrere fra praktisk talt alle landene, og deretter Danmark hvor innvandrerne hadde lavere sysselsetting enn i Sverige og Norge. Det er høyere sysselsetting i Sverige enn i Norge for innvandrere fra de landene hvor det er kommet mange flyktninger, det vil si de fleste betydelige utvandringsland i Afrika, Asia (unntatt Afghanistan) og Sør- og Mellom-Amerika. Norge hadde høyere sysselsetting fra de andre landene, land som India, Kina og Pakistan. Dette mønsteret var i hovedtrekkene det samme i 2016.

5.2. - blant etterkommerne

Blant alle grupper etterkommere i tabell 5.1 er sysselsettingen høyest i Sverige, med enkelte små unntak, hvor den er høyest i Norge. Den laveste sysselsettingen for innvandrere fra alle regioner har

etterkommere bosatt i Finland. For etterkommerne under ett er sysselsettingen svært lik for kvinner og menn. Igjen er Finland unntaket, hvor etterkommerkvinner har betydelig høyere sysselsetting (64 mot 57 prosent). Størst forskjell i Finland er det for dem med bakgrunn fra Norden og fra Afrika, hvor kvinnene har 12 prosentpoeng høyere sysselsetting enn mennene (tabell 5.1).

Etterkommerne har til dels mye høyere sysselsetting enn innvandrerne, i de fleste grupper. En viktig grunn til det er nok at etterkommerne i alderen 20-64 år gjennomgående er ganske unge. Det vil være mange under utdanning blant de aller yngste, slik vi så i forrige kapittel. Men det er ikke mange som er så gamle at de av den grunn får redusert yrkesdeltaking. Når Sverige har så mye høyere yrkesdeltaking blant etterkommerne enn det de andre landene har, skyldes nok det at Sverige generelt har et meget høyt sysselsettningsnivå, og også at Sverige har en stor andel etterkommere i de mest yrkesaktive aldersgruppene (25-49 år).

Etterkommere med foreldre født i Afrika har i alle landene den klart laveste andelen sysselsatte, sju – ti prosentpoeng lavere enn det etterkommere med bakgrunn fra Asia har. Kvinner med bakgrunn fra Afrika har mye høyere yrkesaktivitet enn mennene i alle fire land. Det samme gjelder etterkommere med bakgrunn fra Sør- og Mellom-Amerika og fra Europa utenfor EU. Dette er grupper hvor andre kilder viser at de også har høy deltaking i høyere utdanning (Danmarks Statistikk, 2019, Kirkeberg (red), 2019 og Lundström, 2019).

Det er mye færre voksne etterkommere enn innvandrere fra de aller fleste land, og det er mange land hvor antallet er for lite til at de nordiske landene kan publisere sysselsettingstall for dem. Derfor er det mange celler uten tall i tabell 5.2. Ingen grupper kommer helt opp på sysselsettningsnivået til resten av befolkningen. Etterkommere med bakgrunn i land med høye sysselsettningsandeler blant innvandrerne, kommer oftest ikke helt opp på nivå med foreldregenerasjonen. Det kan ha å gjøre med at det er de typiske arbeidsinnvandererlandene som har den høyeste sysselsettingen, og at det blant deres barn er mange som tar utdanning, og dermed ikke er sysselsatt. Også noen flyktingeland med høy sysselsetting vil ha mange etterkommere som studerer.

For grupper med lav sysselsetting, som dem fra Somalia og Irak, har etterkommerne gjennomgående høyere sysselsetting enn innvandrerne. Et interessante unntak er somalierne i Danmark (tabell 5.2). Når etterkommerne fra et land hvor innvandrerne har svært lav sysselsetting, får et enda lavere sysselsettningsnivå, må dette tas som et tegn på meget store utfordringer med integreringen. I tilfellet med somalierne er det etterkommere som kommer svært dårlig ut, også sammenliknet med innvandrermennene herfra. Kjønnsforskjellen er stor i Danmark og Finland, og noe mindre i Sverige og Norge (ikke vist her).

For kvinner er det en meget stor oppgang fra 2016 i sysselsettingen for etterkommere med bakgrunn fra Somalia i alle fire landene, en fordobling i både Finland, Norge og Danmark. Den etterkommergruppen som har høyest sysselsetting (80 prosent) er menn i Sverige med bakgrunn fra Tyrkia. I Norge har etterkommere med bakgrunn fra Vietnam høyere sysselsetting enn andre. Det antyder at også grupper med bakgrunn i flukt kan nå høye sysselsettningsandeler.

5.3. Øker yrkesdeltakingen med botid i alle landene?

Hernes et al. (2019) har en grundig gjennomgang av utdannings- og arbeidsmarkedssituasjonen for flyktninger ankommet til Skandinavia 2008-2016. De etablerte et detaljert datasett og analyserte denne gruppens integrering på utdannings- og arbeidsmarkedet. Blant deres viktigste funn er at sysselsettingen for flyktingemenn stagnerer tydelig etter 6-8 års botid i Norge, men ikke i Sverige og Danmark. Det er ikke noen stagnasjon å spore for kvinner i noe land.

Vårt datamateriale dekker alle de fire store nordiske landene, og har med alle bosatte innvandrere, ikke bare dem som kom 2008-2016, og ikke bare flyktningene og deres familier. Vi vil derfor se om mønsteret med økende sysselsetting med økende botid unntatt for mannlige flyktninger til Norge holder seg når vi ser på alle innvandrere og på dem som har bodd her lenge.

Våre data (tabell WORK31, <https://www.nordicstatistics.org/>) bekrefter at sysselsettingen i Norge er høy for innvandrere fra Norden og EU, og fra Asia. Innvandrere fra de andre verdensregionene i tabell 5.3 har høyere sysselsetting i Sverige enn i Norge. De aller fleste innvandrergupper har lavere sysselsetting i Finland enn i resten av Norden.

Grupperer vi innvandrerne etter botid, blir bildet ganske annerledes (se tabell 5.3 og figur 5.3). For dem med kortest botid (0–3 år) er det høyere sysselsetting i Danmark enn i de andre nordiske landene for innvandrere fra de aller fleste land i Asia og Afrika. For europeiske innvandrere med kort botid (flest arbeidsinnvandrere) er sysselsettingen høyest i Norge. Sysselsettingen i Finland, og særlig i Sverige er klart lavere. Det er noen forskjeller mellom de ulike opprinnelseslandene, men mønsteret er ganske stabilt. Danmark har høyeste andel sysselsatt for innvandrere med kort botid fra Afrika og Asia, uavhengig av om det er arbeidsinnvandrere (som Tyrkia eller India), flyktningeland som Somalia og Afghanistan eller familieinnvandringsland som Thailand og Filippinene (vedleggstabell A6). Vi så i kapittel 2.4 at innvandrere fra Syria har svært kort botid i Norden, selv om det har vært en viss innvandring fra Syria til Sverige lenge. Deres sysselsetting vil være preget av den korte botiden.

Tabell 5.3. Andel sysselsatte innvandrere etter botid. Prosent. 2018

	Total	0-3 år	4-7 år	8-15 år	Mer enn 15 år
Danmark					
Alle innvandrere	61,6	55,5	61,8	71,2	60,2
Norden	67,0	48,4	62,6	75,0	75,6
EU28/EØS	70,4	63,4	69,6	75,4	75,8
Resten av Europa	61,8	67,2	68,0	70,6	57,4
Afrika	54,2	46,2	55,6	64,4	52,6
Asia	55,0	45,8	53,0	66,8	55,4
Sør- og Mellom-Amerika	62,6	54,4	58,2	68,0	69,8
Finland					
Alle innvandrere	56,6	44,1	54,2	59,9	63,5
Norden	69,0	54,6	64,0	74,6	77,0
EU28/EØS	68,2	65,4	65,3	69,2	73,0
Resten av Europa	59,4	48,5	50,7	60,3	64,9
Afrika	43,9	25,1	43,1	47,9	51,5
Asia	48,6	33,6	47,7	55,4	57,7
Sør- og Mellom-Amerika	55,1	43,6	50,9	59,6	66,2
Norge					
Alle innvandrere	66,9	53,7	69,0	74,2	67,4
Norden	80,5	74,2	79,0	83,8	81,5
EU28/EØS	75,3	69,0	73,4	80,4	78,7
Resten av Europa	69,4	64,3	74,9	71,6	68,3
Afrika	51,6	29,9	52,5	61,1	54,9
Asia	58,4	36,2	64,1	68,6	62,2
Sør- og Mellom-Amerika	68,0	52,6	70,6	73,5	70,1
Sverige					
Alle innvandrere	63,0	41,5	60,1	68,0	74,4
Norden	69,5	46,6	59,7	59,2	75,9
EU28/EØS	69,8	59,0	68,3	74,0	77,0
Resten av Europa	72,8	55,7	70,2	74,9	76,4
Afrika	56,8	35,7	55,2	63,3	71,4
Asia	56,6	32,4	55,7	65,2	71,5
Sør- og Mellom-Amerika	73,5	51,3	67,3	74,5	79,6

Kilde: WORK31 <https://www.nordicstatistics.org/>

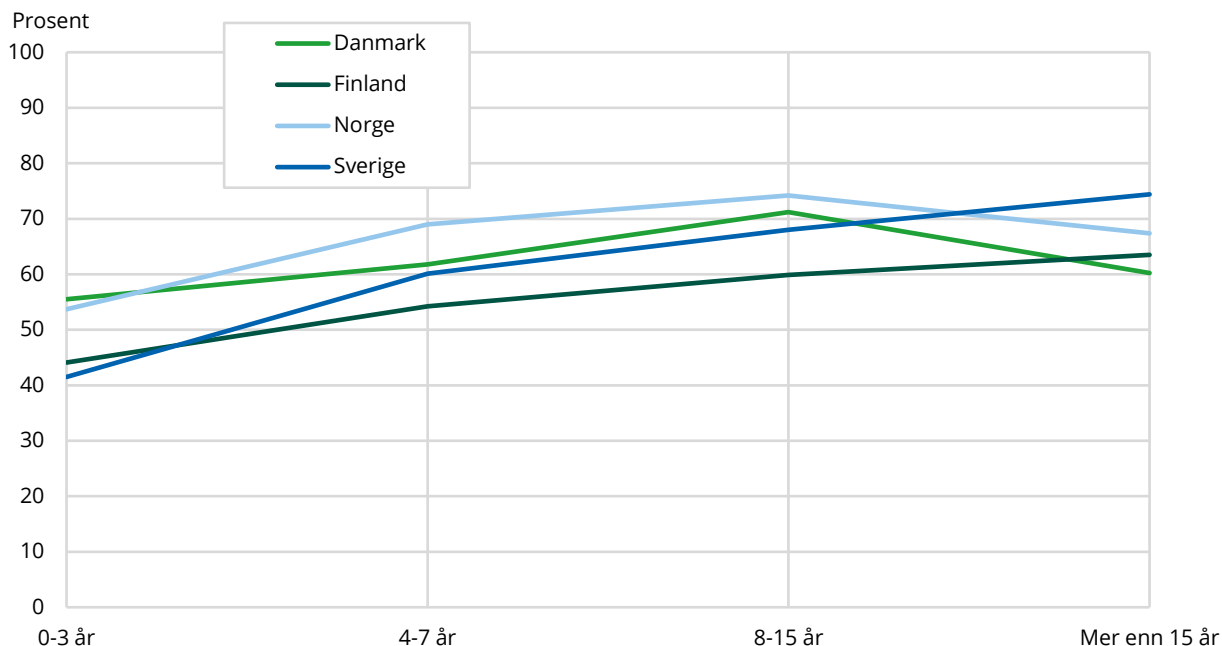
For innvandrere med 4-7 års botid er mønsteret i noen grad det samme, men forskjellene blir mindre tydelige (tabell 5.3 og vedleggstabell A6). Nå er sysselsettingen i Norge nær 10 prosentpoeng høyere enn i de andre landene for innvandrere fra alle verdensregionene unntatt Afrika. Oppgangen i sysselsetting fra botidsgruppe 0-3 år til 4-7 år er meget stor i de fleste tilfeller, fra 7 prosentpoeng i Danmark til hele 20 for Sverige. Forskjeller landene imellom i sysselsetting for dem med kort botid, kan skyldes blant annet ulikheter i introduksjonsprogrammets utforming (Hernes og Tronstad 2014, Tronstad, 2016).

Fra 4-7 års til 8-15 års botid øker sysselsettingen med mellom 5 og 10 prosentpoeng i landene, mest i Danmark. Likevel er sysselsettingsprosenten for innvandrere med 8-15 års botid høyest i Norge. Fortsatt er det fleste grupper som har høyest sysselsetting i Norge, men for de fleste viktige innvandringsland i Afrika og Asia tar nå Sverige over. Sysselsettingen er lavest i Finland for innvandrere fra nesten alle regioner og land. Dette gjelder også innvandrere fra Russland, som er en stor og veletablert gruppe i Finland.

For innvandrere med mer enn 15 års botid i Sverige er sysselsettingen klart høyere enn i gruppen 8-15 års botid. Det er interessant å kunne se at det i Sverige er ganske små forskjeller i sysselsettingen mellom innvandrerne med mer enn 15 års botid fra de enkelte verdensregionene. For de andre landene og i alle varighetsgrupper er det mye større forskjeller mellom innvandrere fra de ulike regionene. Det kunne vært verd videre analyser for å finne forklaringen på at alle grupper innvandrere med lang botid i Sverige har omtrent lik sysselsetting, uansett bakgrunn. Oppgangen er størst for så ulike grupper som kvinner og menn fra Norden og kvinner fra Afrika.

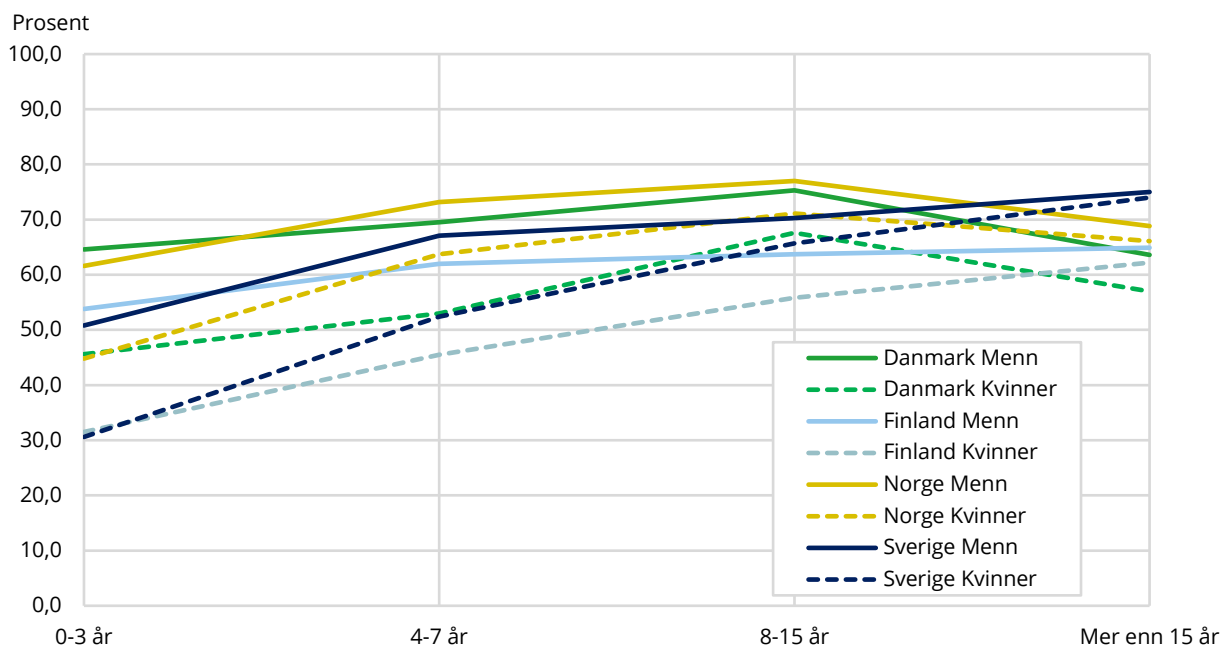
Også for Finland øker sysselsettingen med botid helt til 15+. I Danmark og Norge er det betydelig nedgang i sysselsettingen fra 8-15 til 15+ års botid, med 11 prosentpoeng i Danmark og 7 i Norge. Den utflatingen som Hernes et al. (2019) finner fram mot 8 års botid i Norge, avløses av nedgang i sysselsettingen når botiden øker ytterligere. Men i våre data blir det nedgang i sysselsettingen også for Danmark. Oppgangen i Sverige fortsetter så lenge vi kan følge botiden. Nedgangen i Danmark og særlig i Norge er noe større for menn enn for kvinner (figur 5.4). Innvandrere i Finland med mer enn 15 års botid har kommet opp på et noe høyere sysselsettingsnivå enn tilsvarende gruppe i Danmark. Med få unntak (Norden og enkelte EU-land) er sysselsettingen klart høyest i Sverige for innvandrere med lang botid fra alle land og regioner. Lavest sysselsetting blant dem med mer enn 15 års botid i Sverige har innvandrere fra Pakistan og Somalia med 63 prosent (vedleggstabell A6). Dette er likevel høyere sysselsetting enn gjennomsnittet for alle med 4-7 års botid.

Figur 5.3. Andel sysselsatte innvandrere i de nordiske landene etter botid. Prosent. 2018

Kilde: WORK31 <https://www.nordicstatistics.org/>

Figur 5.4. Andel sysselsatte innvandrere i de nordiske landene etter botid og kjønn. Prosent. 2018

Kilde: WORK31 <https://www.nordicstatistics.org/>

I alle landene er forskjellen mellom menns og kvinners sysselsetting størst de første årene etter innvandringen. Så øker sysselsettingen med botid, og raskere for kvinner enn for menn (figur 5.4). For dem med lenger enn 15 års botid, er kjønnsforskjellene i sysselsetting minst.

Selv om sysselsettingen øker mye med botid, er det gjennomgående innvandrere fra de samme landene som har høyest og lavest sysselsetting enten vi ser på lange eller korte botider. For innvandrere fra Afrika og Asia er det uansett somalierne som har lavest sysselsetting, og høyst sysselsetting har ofte de fra Filippinene eller India. Jo lenger botid gruppene har, jo mindre forskjeller mellom opprinnelsesland og -regioner blir det i sysselsettingen. Dette gjelder også for

land innen samme verdensregion. Det er ser altså ut som om uansett utgangspunkt, etter lang botid blir ikke sysselsettingsforskjellene så store.

Sysselsettingsprosentens utvikling med botid henger i noen grad sammen med innvandringens sammensetning, det er ulike innvandrergupper som dominerer i de ulike botidsgruppene. For eksempel er arbeidsinnvandring mye vanligere i Norge enn i de tre andre landene. Arbeidsinnvandrerne reiser ofte hjem etter noen års opphold, og arbeidsinnvandringen fikk et omfang av betydning først fra 2006. Dermed er det mange flere arbeidsinnvandrere (som jo har høy sysselsetting) med kort enn med lang botid. Men det er også slik at for mange grupper arbeidsinnvandrere synker sysselsettingen med økende botid ut over 6-8 år (Bratsberg et al., 2017).

5.4. Innvandringsgrunn, sysselsetting og botid.

Som diskutert i kap. 2.5 og 4.4, er data om innvandringsgrunn i databasen svært mangelfulle. Fordelingen mellom innvandringsgrunner (tabell 2.8) er nå et stykke på vei sammenliknbar for de skandinaviske landene, men tabellene i basen som viser fordelingen av utdanning og sysselsetting mellom de ulike innvandringsgrunnene, er ikke det. Dette er det mulig å rette i eventuelle senere oppdateringer av basen. Siden tabellgrunnlaget for sysselsetting etter innvandringsgrunn (basens WORK32 <https://www.nordicstatistics.org/>) er såpass forskjellig i Norge og Sverige, og mangler for Danmark, velger vi å ikke gi noen tabell.

Siden flyktninger og deres familier i svært stor grad blir i det landet de får beskyttelse i (kap. 4.4), skal vi likevel se litt på hvordan sysselsettingen blant flyktninger og deres familieinnvandrere er i Norge og Sverige, og hvordan den endrer seg med botid i. Flyktningene og deres familie har lavere sysselsetting i Norge (58 prosent) enn i Sverige (63 prosent), og forskjellen er stor mellom menn og kvinner i begge landene, mer enn 10 prosentpoeng når vi ser alle flyktninger og deres familiegjenforente under ett. Også innenfor hver varighetsgruppe er sysselsettingen høyere i Sverige. Når vi tidligere har sett at innvandrere med kort botid har klart høyere sysselsetting i Norge (og Danmark) enn i Sverige, må det altså skyldes arbeidsinnvandrerne og deres familietilknyttede. For flyktningene er forskjellen er noe mindre for kvinner enn for menn.

Sysselsettingen for flyktninger og deres familietilknyttede stiger med botiden helt til 15+ i Sverige, mens toppen i Norge nås for botid 8-15 år for menn, og er et par prosentpoeng lavere for botid mer enn 15 år. For kvinner er det fortsatt økning. Vi så i kap. 5.3 at sysselsettingen øker mer med botiden i Sverige enn i Norge. Imidlertid, om vi ser bare på flyktninger og deres familietilknyttede er forskjellene mindre. Det store unntaket er for flyktninger med mer enn 15 års botid, i Sverige har disse en sysselsetting om lag 12 prosentpoeng høyere enn i Norge. For begge land gjelder at forskjellene i sysselsetting mellom menn og kvinner er svært stor i grupper med kortere botid enn 15 år, og at forskjellene er nesten helt forsvunnet ved mer enn 15 års botid. Nærmere analyser både av at sysselsettingsforskjellen mellom menn og kvinner blir borte ved lang botid, og av den betydelige forskjellen i sysselsettingsnivå mellom Norge og Sverige krever mer detaljerte data enn det den nordiske databasen har. Forskjellene kan henge sammen med ulike integreringstiltak overfor flyktninger, og de kan også skrive seg fra ulik sammensetning av flyktninggruppene etter landbakgrunn og botid i de to landene.

5.5. Oppsummering av yrkesdeltaking

Innvandrerne har 10-25 prosentpoengs lavere sysselsetting enn den øvrige befolkningen. Etterkommerne har høyere sysselsetting enn innvandrerne, men når ikke nivået til den øvrige befolkningen. For nesten alle grupper innvandrere har kvinner betydelig lavere sysselsetting enn menn. For de fleste landene har Finland lavest sysselsetting, og så Danmark. Norge og Sverige har høyere sysselsetting, Norge for dem som kommer fra arbeidsinnvandrerland, Sverige for dem fra

flyktningsland. For etterkommerne med bakgrunn fra de fleste regioner har kvinner en noe høyere sysselsetting enn menn.

Sammenhengen mellom botid og sysselsetting er ulik landene mellom. Innvandrere med kort botid har høyere sysselsetting i Danmark enn i andre land, men veksten i sysselsetting her er langsom med økende botid, og den synker mye for dem med lang botid. For Norge er det også en viss nedgang for dem med lengst botid. I Finland og Sverige vokser sysselsettingen med økende botid for alle grupper. For dem med 8-15 års botid er sysselsettingen likevel høyere i Norge enn i Sverige for de fleste grupper, men for dem med mer enn 15 års botid er sysselsettingen i Sverige klart høyest i alle grupper. Forskjellen i sysselsetting mellom innvandrere fra ulike deler av verden, blir klart mindre med økende botid.

Arbeidsinnvandrerne er en grunn til at sysselsettingen blant innvandrere i Norge er så høy, men det er svært liten andel arbeidsinnvandrere blant innvandrere som har bodd i landet i mer enn 15 år. Nedgangen med økende botid er klart større for menn enn for kvinner i Norge, igjen en sammenheng med at andelen arbeidsinnvandrere synker, og at andelen menn blant dem er høy.

6. Hva med dem som er hverken i arbeid eller utdanning?

- Andelen blant 20-29-åringene som er hverken i arbeid, opplæring eller utdanning (NEET) er lik i de nordiske landene. Det er ikke stor forskjell mellom innvandrerne heller, men deres nivå er over det dobbelte av den øvrige befolkningens.
- Andelen NEET er høyest for innvandrere fra Afrika, så dem fra Asia, og mye høyere blant kvinner enn blant menn.
- Etterkommerne har mye lavere andel i NEET enn innvandrerne, for alle grupper. Blant dem er andelen klart størst blant menn.
- Etterkommere fra Bosnia-Hercegovina og Vietnam har lavere andel NEET enn den øvrige befolkningen i Norge og Sverige.
- Somaliske etterkommere har høyeste andeler, men med stor nedgang fra 2016.

I sammenheng med integrering er det etter hvert større oppmerksomhet om dem som faller utenfor både utdanning, opplæring og arbeid enn om den rene arbeidsledigheten. Forkortelsen NEET (Not in Education, Employment, or Training) brukes om denne gruppen også på norsk (tabell 1 i Grini og Pettersen, 2021). Dette kjennemerket gir et mer nyansert bilde enn bare å se på dem som er under utdanning, er i arbeid eller eventuelt er arbeidsløse som separate grupper. Vi ser derfor litt nærmere på dem som er hverken i arbeid eller utdanning, og mener at dette gir et bedre bilde av sosiale forskjeller enn det analyser av arbeidsledigheten gjør.

Dataene står i tabell LABO30 (<https://www.nordicstatistics.org/>), som er grunnlaget for tabell 6.1. Tallene omfatter bare personer i alderen 20-29 år. Bevelander et al. (2014) har tall for alle i yrkesaktiv alder, og viser at andelen NEET stiger mye med økende alder for innvandrerne. I LABO30 er det ikke oppgitt tall for Island, og det mangler tall for andre innvandrere i Danmark enn dem som kommer fra Resten av Europa, fra Afrika og fra Asia. Ellers er det tall i LABO30 for innvandrere og etterkommere fra de vanlige verdensregionene, og fra de 20 mest relevante innvandringsland for Norden.

Forskjellen mellom landene når det gjelder andelen NEET i den øvrige befolkningen, er ikke så veldig stor. I figur 6.1 er bildet av Norge og Sverige svært likt, og Finlands tall er litt høyere i alle grupper. Lavest er andelen NEET i den øvrige befolkningen i Sverige og Norge med 12 prosent, så Danmark med 15 prosent og Finland med 16. I Danmark er andelen ett prosentpoeng høyere blant kvinner enn blant menn, i Finland og Sverige er andelen NEET et par prosentpoeng lavere for kvinner enn for menn, mens andelen er lik for de to kjønn i Norge. For alle landene er andelen 1-2 prosentpoeng lavere i 2018 enn i 2016.

Tabell 6.1. Andel NEET blant innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning i alder 20-29 år i 4 nordiske land, etter kjønn og verdensdel. Prosent. 2018

	Danmark			Finland			Norge			Sverige		
	Total	Menn	Kvinner	Total	Menn	Kvinner	Total	Menn	Kvinner	Total	Menn	Kvinner
Øvrig befolkning	15,2	14,8	15,6	16,1	17,2	15,0	12,4	12,6	12,2	11,8	12,7	10,9
Innvandrere i alt	.	.	.	35,7	30,9	41,1	30,9	26,5	35,5	30,7	26,6	35,3
Norden	.	.	.	32,3	29,1	37,3	20,4	20,5	20,3	28,3	31,5	26,2
EU/EØS	.	.	.	30,8	27,8	33,9	29,7	27,3	32,2	30,5	30,1	31,0
Resten av Europa	25,8	20,4	31,6	31,3	25,4	36,5	23,8	20,7	26,4	23,4	19,4	27,1
Afrika	39,2	34,2	45,2	46,1	40,1	53,4	37,8	32,6	44,0	34,4	29,5	40,0
Asia	37,2	29,2	44,8	37,1	31,8	43,7	32,7	24,4	41,0	31,4	25,5	38,8
Nord-Amerika og Oseania	.	.	.	37,4	29,1	47,1	37,4	37,1	37,6	36,4	35,9	36,8
Sør-og Mellom-Amerika	.	.	.	34,2	31,6	37,3	31,1	27,5	34,1	24,6	22,0	27,3
Etterkommere i alt	22,6	24,4	20,8	25,6	27,1	24,1	17,1	18,4	15,8	16,6	19,1	13,9
Norden	21,8	22,8	20,6	30,2	32,9	27,5	16,3	18,0	14,3	18,5	20,8	16,0
EU/EØS	18,8	20,0	17,6	23,3	23,0	23,6	18,1	19,2	16,9	19,1	20,7	17,3
Resten av Europa	19,6	20,6	18,4	23,1	23,3	22,8	16,2	18,2	14,2	13,9	16,1	11,7
Afrika	28,8	35,4	22,0	34,1	40,3	27,5	22,8	26,5	18,7	22,4	27,8	16,5
Asia	22,4	23,6	21,2	21,6	20,5	22,8	15,7	16,2	15,2	14,9	16,9	12,8
Nord-Amerika og Oseania	22,5	21,6	23,3
Sør-og Mellom-Amerika	24,2	21,5	22,7	20,2	17,7	20,5	14,7

Kilde: LABO30 <https://www.nordicstatistics.org/>

6.1. Innvandrerne

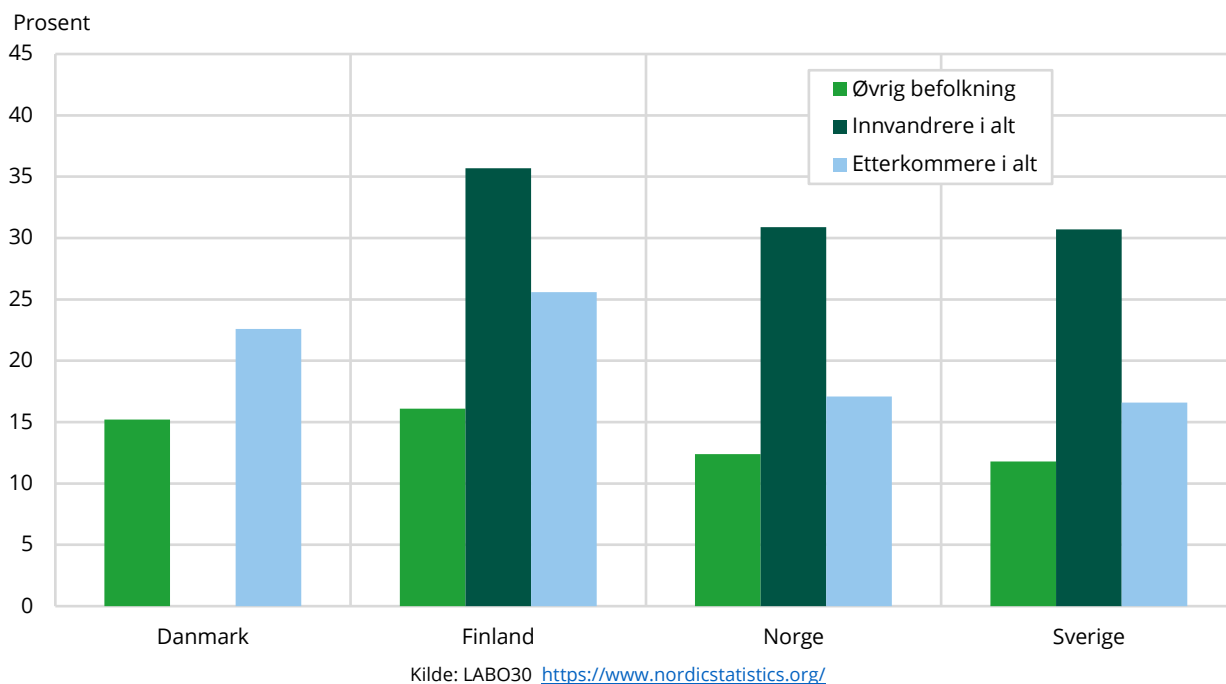
Innvandrerne i alderen 20-29 år under ett har ganske like tall i Norge og Sverige, 31 prosent kommer i gruppen NEET, i Finland 36 prosent (tabell 6.1 og figur 6.1). Alle tre landene har 10 prosentpoeng flere kvinner enn menn i NEET. Det at innvandrerkvinner har klart høyere andel i NEET enn det menn har, henger nok sammen med at innvandrerkvinner har betydelig flere familieoppgaver enn menn. De som ikke var aller yngst ved innvandringen har kanskje aldri hatt muligheten i arbeidsmarkedet, og kan være preget av kjønnsrollemønsteret i de landene de kom fra. Vi skal senere se at andelen NEET blant etterkommere er mye lavere for kvinner enn for menn.

Innvandrere i alderen 20-29 år fra de andre nordiske landene har ulikt mønster. Andelen NEET er 20 prosent i Norge og i nærheten av 30 prosent i Sverige og Finland (tabell 6.1). I Finland er andelen NEET blant innvandrere fra Norden 8 prosentpoeng høyere blant kvinner enn blant menn, i Sverige er andelen 5 prosentpoeng lavere blant kvinner. For EU-innvandrere ligger andelen NEET på 30 prosent i alle tre landene. Andelen NEET blant innvandrere fra Afrika ligger mellom 34 prosent i Sverige og 47 prosent i Finland. Det vil altså si at mellom en tredel og halvparten av innvandrerne fra Afrika i alderen 20-29 år var hverken i arbeid eller utdanning i de fire store nordiske landene. Det er stor forskjell mellom kjønnene for innvandrere fra Afrika, mer enn 10 prosent flere kvinner enn menn i NEET i alle landene. Innvandrere fra Asia har lavere andel NEET enn dem fra Afrika, men nivået er likevel høyt, mellom tre og fire av ti. Kjønnsforskjellen er stor og konsistent, og enda større for innvandrere fra Asia enn fra Afrika.

Tallene for enkeltland vil i varierende grad være preget av tilfeldigheter, men noen fellestrekk er det (tallene er ikke vist her, men står i LABO30). Andelen NEET blant innvandrere fra Syria i alderen 20-29 år var svært høy (mellom $\frac{2}{3}$ og $\frac{3}{4}$ for alle fire land) i 2016, fordi det i 2016 var så mange nyankomne blant syrerne. Allerede i 2018 hadde den sunket mye, særlig for menn. Somaliere har også høye andeler NEET, særlig for kvinner. Deres andel i NEET hadde også sunket mye fra 2016 til

2018. Blant innvandrerkvinner fra Pakistan er andelen NEET over 50 prosent i alle landene. Dette er kvinner som sjelden kommer til Norden hvis de ikke skal etablere familie her, svært ofte med en med pakistansk bakgrunn. En stor andel av dem er i småbarnfasen mens de er i 20-årene. Innvandrere fra tidligere flyktningeland, særlig Bosnia-Hercegovina og i noe mindre grad Vietnam har lave andeler NEET i alle landene. Innvandrer menn fra Afghanistan har svært lave andeler i NEET både i Danmark, Norge og Sverige, mens kvinnene herfra har høye andeler NEET.

Figur 6.1. Andel ikke i utdanning, opplæring eller arbeid (NEET) blant innvandrere og etterkommere i alder 20-29 år i 4 nordiske land. Prosent. 2018

6.2. Etterkommerne

Etterkommerne har mye lavere NEET-andeler enn innvandrerne i nesten alle grupper som lar seg sammenlikne, men mønsteret er likevel ganske likt. Grupper hvor andelen NEET er høy blant innvandrerne, har ofte også relativt høye andeler blant etterkommerne. Høyest andel NEET blant etterkommere 20-29 år gamle er det i Finland, lavest i Sverige og Norge (figur 6.1). I disse to landene er andelen NEET blant etterkommerne bare vel halvparten av andelen blant innvandrerne, men etterkommerne har likevel 5 prosentpoeng høyere andel enn den øvrige befolkningen.

De laveste andelenene finner vi blant etterkommere med bakgrunn fra Europa utenfor EØS, og fra Asia. Etterkommere med bakgrunn fra Norden og EØS har også gjennomgående lave andeler. Alle grupper av etterkommere i tabell 6.1 har høyere andel NEET enn resten av befolkningen, men for kvinnelige etterkommere i Sverige med bakgrunn fra Europa utenfor EØS, er forskjellen bare ett prosentpoeng. I alle fire landene er andelen NEET høyest blant etterkommere med bakgrunn i Afrika (tabell 6.1). Forskjellen fra andre etterkommere er særlig stor for menn.

I alle grupper etterkommere er andelen NEET klart høyere blant menn enn blant kvinner, altså det motsatte av det vi fant blant innvandrerne. Det er mulig dette sier noe viktig om endringer i kjønnsrollemønstre fra innvandrerne til etterkommerne. Andelen NEET blant kvinner med bakgrunn i Afrika er om lag 20 prosentpoeng lavere blant etterkommere enn blant innvandrere. Størst er forskjellen i Sverige, med 23 prosentpoeng (40 mot 17). Her var altså to av fem innvandrerkvinner fra Afrika utenfor både arbeid og utdanning, mens det gjaldt bare én av seks blant etterkommerne.

Om vi sammenlikner tallene fra 2016 (Østby og Aalandslid, 2020), ser vi at det har vært nedgang på noen prosentpoeng i andelen NEET i de aller fleste gruppene.

Det er få enkeltland hvor vi finner mange nok etterkommere i alderen 20-29 år til at alle de store nordiske landene kan gi tall for dem (tabell LABO30, <https://www.nordicstatistics.org/>). De laveste andelene NEET finner vi blant etterkommere med bakgrunn fra Bosnia-Hercegovina og Vietnam. Som vi så, også innvandrerne fra disse landene kom bedre ut enn andre. Etterkommerkvinner med bakgrunn fra Bosnia-Hercegovina og Vietnam i Norge og Sverige har lavere andel NEET enn den øvrige befolkningen i landene, det samme gjelder alle etterkommere med bakgrunn fra Vietnam i Finland. Dessuten har etterkommere med bakgrunn fra Tyrkia lave andeler NEET i Sverige. Også blant etterkommerne er det somalierne som har høyest andel NEET blant de land vi kan gi tall for, men tallene er langt lavere i 2018 enn i 2016. Vi sa tidligere at etterkommere har lavere andel NEET enn tilsvarende grupper av innvandrere. Dette gjelder for etterkommere fra Somalia bare i Norge, i de andre landene har de høyere andel (omkring fem prosentpoeng) enn det innvandrerne har.

Referanser

- Aalandslid, V. et al. (2019): New comparative data on migrants and their integration in the Nordic countries. Presentasjon ved Nordisk Statistikermøte i Helsinki, 2019. Hentet fra: <https://nsm2019.fi/papers-and-presentations.html> 2. Processing and Analysing/ Fruitfull multinational cooperation
- Bevelander, P. et al. (2014): *Scandinavia's Population Groups Originating from Developing Countries: Change and Integration*. Current Themes in IMER Research Number 14. Malmö Universitet. Hentet fra: <http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/15796/CT%2014.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Finnes også som TemaNord 2013:561: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:700578/FULLTEXT01.pdf>
- Bratsberg, B., Raaum, O. & Røed, K. (2017): *Immigrant labour market integration across admission classes*. TemaNord 2017:520. Nordisk Ministerråd. Hentet fra: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1090694/FULLTEXT01.pdf>
- Brochmann, G. et al. (2012): *Immigration policy and the Scandinavia welfare state, 1945-2010*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. Hentet fra: <https://doi.org/10.1057/9781137015167>
- Dalgard, A. B. (red) (2018): *Levekår blant norskfødte med innvandrerforeldre i Norge 2016*. Rapporter 2018/20. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/levekår-blant-norskfødte-med-innvandrerforeldre-i-norge-2016>
- Danmarks statistik (2019): *Indvandrere i Danmark 2019*. Hentet fra: <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29446&sid=indv2019>
- Grimi, K. H., & Pettersen, M. (2021): Få voksne i jobb i lavinntektshushold med barn. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/fa-voksne-i-jobb-i-lavinntektshushold-med-barn>
- Gulbrandsen, F., Kulasingam, A. S., Molstad, C. S. & Steinkellner, A. (2021): *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldres fordeling på kommunenivå*. Rapporter 2021/8. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/446654?_ts=178440e5408
- Hernes, V., Arendt, J. N., Joona, P. A. & Tronstad, K. R. (2019): *Nordic integration and settlement policies for refugees*. TemaNord 2019:529. Nordic Council of Ministers. Hentet fra: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1306724/FULLTEXT01.pdf>
- Hernes, V. & Tronstad, K.R. (2014): *Komparativ analyse av introduksjonsprogram i Norge, Sverige og Danmark*. NIBR-Rapport 2014:19. Hentet fra: <http://www.hioa.no/extension/hioa/design/hioa/images/nibr/files/filer/2014-19.pdf>
- Kirkeberg, M. I. (red) (2019): *Norskfødte med innvandrerforeldre – hvordan går det med dem?* Rapporter 2019/21. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/norskfødte-med-innvandrerforeldre-hvordan-gar-det-med-dem>
- Kulasingam, A. S. (2021): Norskfødte med innvandrerforeldre. Kap. 5 i Gulbrandsen et al. (2021).
- Lundström, K. (2019): *Integration – En beskrivning av läget i Sverige*. Statistiska Centralbyrån. Hentet fra: https://www.scb.se/contentassets/6834eab09f2c4758bb3fd9c015e765a8/le0105_2019a01_br_be57br1901.pdf
- MIPEX (2020): *Migration Policy Index 2020*. Se Solano & Huddlestone (2020).

- Olsen, B. & Bye, K. S. (2021): *Personer 16-39 år med innvandrerbakgrunn i arbeid og utdanning 2020*. Rapporten 2021/40. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/personer-16-39-ar-med-innvandrerbakgrunn-i-arbeid-og-utdanning-2020/_attachment/inline/81d9c0e8-0c39-4712-9191-aeafb4a94871:1dc9b310a2a29eb4f99fc88b1426ed46e2c860f7/RAPP2021-40.pdf
- Pettersen, S. V. & Østby, L. (2013): Innvandrere i Norge, Sverige og Danmark. *Samfunnsspeilet* 5/2013. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-i-norge-sverige-og-danmark>.
- Solano, G. & Huddleston, T. (2020): *Migrant Integration Policy Index 2020*. MIPEX.EU. Hentet fra: <https://www.migpolgroup.com/wp-content/uploads/2021/02/Solano-Giacomo-Huddleston-Thomas-2020-Migrant-Integration-Policy-Index-2020.pdf>
- Statistisk sentralbyrå. (2021): Innvandrere etter innvandringsgrunn. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn/artikler/Koronapandemien-la-en-sterk-demper-p%C3%A5-innvandringen-i-fjor>
- Staver, A. B., Brekke, J-P & Sørholt, S. (2019). *Scandinavia's segregated cities – policies, strategies and ideals*. NIBR Report 2019:8. Hentet fra: <https://fagarkivet.oslomet.no/en/item/scandinavia-s-segregated-cities-policies-strategies-and-ideals>
- Tronstad, K. R. (2016): *Integrering i Skandinavia*. IMDi-rapport 2016. Hentet fra: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/arsrapporter-og-styrende-dokumenter/arsrapport-2015/imdi-rapport-2016-integrering-i-skandinavia.pdf>
- UN (2021): Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration. Report of the Secretary-General to The General Assembly. Hentet fra: <https://reliefweb.int/report/world/global-compact-safe-orderly-and-regular-migration-report-secretary-general-a76642>
- Østby, L. (2017): Arbeidsinnvandrere – fra hovedstadsfenomen til vanlig syn over hele landet. *Samfunnsspeilet* 3/2017. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/arbeidsinnvandrere-fra-hovedstadsfenomen-til-vanlig-syn-i-hele-landet>
- Østby, L. & Aalandslid, V. (2020): *Innvandring og innvandrere i Norden – En komparativ analyse*. Rapporten 2020/40. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/435597?_ts=17574699570

Vedlegg A: Tabeller

Tabell A1 Innvandring til de fem nordiske landene, etter statsborgerskap. 1990-2020

	Danmark		Finland		Island		Norge		Sverige	
	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger
1990	21 000	19 715	7066	6492	2055	1111	9800	15694	6728	53320
1991	21 445	22 122	5763	13238	2281	1708	10209	16074	5805	43926
1992	21 893	21 484	4204	10350	1980	979	9581	17162	5814	39534
1993	22 921	20 479	3921	10874	1749	949	9416	22295	7037	54835
1994	23 984	20 977	3978	7633	1796	880	9044	17867	8864	74734
1995	24 042	39 145	4877	7345	1929	938	9196	16482	9808	36079
1996	22 918	31 527	5755	7539	2406	1258	9211	17196	10577	29318
1997	22 694	27 411	5417	8147	2584	1406	9931	22026	11399	33419
1998	22 542	28 830	5852	8340	2788	1774	9957	26747	13690	35701
1999	22 353	27 883	6807	7937	2867	1918	9612	32230	15266	34573
2000	22 105	30 810	7785	9110	2741	2462	8757	27785	16030	42629
2001	22 330	33 654	7918	11037	2487	2515	8852	25412	16678	44117
2002	22 181	30 597	8141	9971	2360	1855	9334	30788	16484	47603
2003	22 062	27 692	8406	9432	2351	1353	9170	26787	15807	47988
2004	21 990	27 870	8822	11511	2838	2512	8618	27864	14448	47580
2005	22 469	29 989	8611	12744	3093	4680	8793	31355	13932	51297
2006	22 469	34 281	8583	13868	2762	7070	8351	37425	15352	80398
2007	22 067	42 702	8525	17504	3228	9318	8276	53498	15949	83536
2008	22 781	50 981	9208	19906	2817	7471	8140	58821	17853	83318
2009	22 411	46 032	8612	18087	2385	3392	8504	56682	18517	83763
2010	21 530	47 670	7424	18212	2637	2988	8787	65065	19765	79036
2011	21 264	48 858	9065	20416	2824	2754	8739	70759	20615	75852
2012	21 879	50 633	7944	23334	3130	2827	8558	70012	20462	82597
2013	22 223	56 995	8068	23873	3139	3932	8855	66934	20484	95361
2014	22 016	65 547	7860	23647	2640	4348	8601	61429	20866	106100
2015	22 549	76 323	7332	21414	2498	4963	8208	59068	20372	113868
2016	22 186	72 179	7631	27274	3099	7859	8292	58508	20019	142986
2017	21 937	67 445	8062	23735	3171	11758	8418	49774	19513	124976
2018	21 902	65 427	7960	23146	2738	11537	8079	44406	18171	114431
2019	21 275	62 643	8580	24178	2460	9546	7583	44570	17570	98235
2020	21 696	48 644	9638	23260	2667	7562	7257	30818	11660	70858

 Kilde: MIGR01 <https://www.nordicstatistics.org/>

Tabell A2 Sum innvandringer 1990-2020 til hvert nordisk land fra enkeltland, og totalt

Innvandringer fra:	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Total
Total	1895319	668471	195894	1437587	2534985	6732256
Danmark	..	11150	33276	88079	108198	
Færøyene	40442	..	1745	2045	0	
Grønland	79068	..	513	746	0	
Finland	13388	..	1438	20631	95387	
Island	38181	1374	..	20640	17527	
Norge	91662	17180	15086	..	147836	
Sverige	106451	99220	16238	169315	..	
Estland	6326	74390	457	9012	11322	101507
Latvia	15264	3802	3301	16359	11638	50364
Litauen	35496	2430	7559	56419	19617	121521
Belgia	17539	4374	748	6301	12799	41761
Kypros	1379	824	98	809	2509	5619
Frankrike	48696	8818	2589	20454	32660	113217
Hellas	11013	4337	455	7847	31413	55065
Nederland	29013	6091	1562	17681	26032	80379
Irland	9337	2821	458	3174	8105	23895
Italia	37119	8138	1902	12413	30240	89812
Luxembourg	4593	1115	864	814	2541	9927
Malta	1073	539	76	425	1694	3807
Polen	81133	7342	39592	140228	92256	360551
Portugal	9879	2017	3505	7033	6650	29084
Slovakia	7903	886	1499	6918	3156	20362
Slovenia	1599	290	249	692	1690	4520
Spania	53715	16532	3301	30416	42377	146341
Storbritannia	112371	23763	6545	54347	88048	285074
Tsjekkia	8426	1557	2138	3795	5511	21427
Tsjekkoslovakia	597	203	70	130	350	1350
Tyskland	125423	21651	7002	52698	80839	287613
Øst-Tyskland (tidligere DDR)	35	..	0	17	0	
Ungarn	13820	4423	1036	6037	15354	40670
Østerrike	9387	2373	714	3680	8348	24502
Sveits	18928	5469	911	6563	15537	47408
Bulgaria	18600	3301	799	9853	12619	45172
Romania	53849	4920	2577	19896	33540	114782
Tyrkia	31490	14367	177	18229	63034	127297
Russland	12894	64765	881	23996	30327	132863
Sovjetunionen	860	7810	59	531	0	9260
Hviterussland	1349	947	91	1476	3894	7757
Ukraina	29689	6779	609	7261	12185	56523
Andre Europa	46137	13401	3901	56384	145557	265380
USA	127474	21848	9797	54002	84235	297356
Canada	19051	4577	1968	9383	13151	48130
Andre Amerika	45734	9902	2607	35107	76839	170189
Etiopia	6062	4856	164	15069	33247	59398
Marokko	5299	2591	300	5455	9884	23529
Somalia	15354	10018	54	28549	56068	110043
Andre Afrika	61004	24263	2528	73965	146777	308537
Afghanistan	10250	4746	153	14722	41451	71322
Bangladesh	3346	3405	55	2030	12316	21152
Filippinene	22968	5599	2770	31110	15740	78187
India	34683	11843	655	22151	50957	120289
Irak	18225	16701	317	25780	124831	185854
Iran	16596	8013	253	14611	71723	111196

Innvandringer fra:	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Total
Japan	10932	3646	433	4480	11675	31166
Kina	42913	17202	2145	19648	56958	138866
Libanon	13345	1855	62	9867	33568	58697
Pakistan	19212	4284	225	21989	25478	71188
Sri Lanka	5428	1138	173	8336	4901	19976
Syria	37769	5132	363	21602	167915	232781
Thailand	23615	14287	1832	27805	51260	118799
Vietnam	9452	8156	988	9381	15648	43625
Andre Asia	61549	20720	1912	48513	110935	243629
Oseania	39286	5921	1375	11285	23631	81498
Statsløse	577	0	19	
Ukjent	21071	8331	744	19844	74988	124978

Kilde: MIGR01 <https://www.nordicstatistics.org/>

Tabell A3 Utvandring fra de fem nordiske landene , etter statsborgerskap. 1990-2020

	Danmark		Finland		Island		Norge		Sverige	
	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger	Nasjonal statsborger	Utenlandsk statsborger
1990	23528	8855	5539	938	2806	1041	14016	9768	8957	16239
1991	22167	10462	4867	1117	1995	987	9881	8357	9734	15011
1992	22557	9358	4570	1485	1775	1438	8744	8057	12582	13144
1993	22350	9994	4887	1518	2016	885	8452	10451	15039	14835
1994	23819	10891	7138	1534	2657	779	9892	9583	16915	15746
1995	23521	11109	7441	1516	3566	719	10320	8992	18573	15411
1996	24355	12957	7578	3009	3444	664	10558	10032	19426	14458
1997	24336	14057	8272	1582	3158	763	11223	10034	23240	15303
1998	24693	15647	9126	1691	3021	661	10876	12005	24381	14136
1999	25098	16242	9966	2000	2709	954	10152	12690	22123	13581
2000	26887	16530	10183	4128	2679	810	11923	14931	21515	12573
2001	26688	17292	10996	2157	2959	1075	11093	15216	19439	12702
2002	25731	17750	10134	2757	3380	1110	10675	12273	18813	14196
2003	25272	18194	9805	2278	2964	873	10327	14345	19889	15134
2004	25936	19081	9470	4186	3276	1544	9415	13856	20565	16021
2005	26249	19620	9737	2632	2975	938	9081	12628	22266	15852
2006	26339	20447	9394	2713	3042	1535	9563	12490	24875	20033
2007	24150	18558	9330	3113	3395	4019	8798	13324	24990	20428
2008	23437	24734	9161	4496	3294	5850	8457	15158	26052	19242
2009	21528	30460	8114	4037	4851	5761	8168	18381	20883	18357
2010	21871	30226	8782	3123	4340	3419	9010	22496	26792	22061
2011	22864	32918	9326	3334	4135	2847	9583	22883	27506	23673
2012	22348	32559	9619	4226	4066	2210	9929	21298	25116	26631
2013	22343	34073	9658	4235	3175	2298	10680	25036	26112	24603
2014	21690	37536	10015	5471	3400	2475	8555	23320	24861	26376
2015	21831	34509	10879	5426	3763	2247	10090	27384	24497	31333
2016	21544	39534	11710	6372	3245	3644	9994	30730	22425	23453
2017	21006	43745	10167	6806	2819	3870	10220	26623	22248	23372
2018	20909	47736	11538	7603	2803	4916	9856	24526	22884	24097
2019	20127	54470	10036	7227	2635	4410	9256	17570	22407	25311
2020	15871	43549	8529	6555	2161	5828	6884	19860	15538	33399

Kilde: MIGR02 <https://www.nordicstatistics.org/>

Tabell A4 Sum utvandring 1990-2020 fra hvert nordisk land til enkelte land, og totalt

Utvandring til:	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Total
Total	1414718	370148	159085	783224	1198422	3925597
Danmark	..	12477	37883	87156	102644	
Færøyene	34276	..	1638	1714	0	
Grønland	64297	..	460	..	0	
Finland	11385	..	1375	16736	99785	
Island	33106	1391	..	14957	15505	
Norge	88255	20001	20263	..	164322	
Sverige	107658	94277	17579	146631	..	
Estland	4117	23175	281	2078	3776	33427
Latvia	8673	910	1204	2489	2462	15738
Litauen	19187	714	3152	8325	3156	34534
Belgia	15367	5509	660	4803	11517	37856
Kypros	1030	707	108	538	2062	4445
Frankrike	40437	8630	1932	13452	26114	90565
Hellas	6831	2275	179	1857	15165	26307
Nederland	22821	6942	1599	10124	17091	58577
Irland	8143	3094	444	1822	6139	19642
Italia	24846	5038	1376	4851	12942	49053
Luxembourg	4471	1806	806	753	3194	11030
Malta	1199	742	76	374	2265	4656
Polen	39465	3243	19696	25846	20120	108370
Portugal	6103	1762	2190	2218	6959	19232
Slovakia	4251	381	1013	2620	1112	9377
Slovenia	999	153	178	176	745	2251
Spania	44996	17542	2732	20904	35035	121209
Storbritannia	109250	29058	6520	47413	89664	281905
Tsjekkia	6003	1124	1324	1676	2820	12947
Tsjekkoslovakia	453	131	46	90	320	1040
Tyskland	99919	23458	6277	25755	53749	209158
Øst-Tyskland (tidligere DDR)	27	..	0	11	0	
Ungarn	7430	2323	555	1831	5976	18115
Østerrike	7886	2734	692	2420	7330	21062
Sveits	19259	7703	1054	5370	17037	50423
Bulgaria	6135	931	259	1328	2148	10801
Romania	19256	777	592	2715	5466	28806
Tyrkia	14108	1614	86	4192	8424	28424
Russland	5631	7952	368	3166	4608	21725
Sovjetunionen	324	258	16	151	0	749
Hviterussland	532	85	32	223	293	1165
Ukraina	16226	480	176	753	1115	18750
Andre Europa	10838	1265	1474	12422	12728	38727
USA	121250	25284	10191	45517	93272	295514
Canada	16880	4794	2081	7455	12799	44009
Andre Amerika	27513	3403	1276	12467	29515	74174
Etiopia	1371	271	83	2107	1845	5677
Marokko	1932	429	95	1663	1577	5696
Somalia	5438	1358	2	1826	3624	12248
Andre Afrika	32363	3517	1471	17622	21365	76338
Afghanistan	756	106	10	256	548	1676
Bangladesh	1472	239	36	959	1842	4548
Filippinene	8232	517	558	4287	2682	16276
India	19002	3958	319	5842	16253	45374
Irak	3682	724	42	2973	11973	19394
Iran	4098	387	70	1323	6953	12831

Utvandringer til:	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Total
Japan	9209	2543	353	2931	9608	24644
Kina	25797	5783	1463	4535	20008	57586
Libanon	5306	172	29	1003	6230	12740
Pakistan	8061	349	132	6529	3829	18900
Sri Lanka	1505	157	65	1675	972	4374
Syria	2007	81	19	586	1900	4593
Thailand	11033	2230	457	5555	11287	30562
Vietnam	3412	574	115	997	1618	6716
Andre Asia	40818	8077	1408	20303	34287	104893
Oseania	36775	6533	1411	9047	25503	79269
Statsløse	226	0	0	
Ukjent	111390	7980	1104	145562	115144	381180

Kilde: MIGR02 <https://www.nordicstatistics.org/>

Tabell A5 Sum nettoinnvandring¹ 1990-2020 for hvert nordisk land fra enkelte land, og totalt

Nettoinnvandring fra:	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Total
Total	480601	298323	36809	654363	1336563	2806659
Danmark	..	-1327	-4607	923	5554	
Færøyene	6166	..	107	331	0	
Grønland	14771	..	53	..	0	
Finland	2003	..	63	3895	-4398	
Island	5075	-17	..	5683	2022	
Norge	3407	-2821	-5177	..	-16486	
Sverige	-1207	4943	-1341	22684	..	
Estland	2209	51215	176	6934	7546	68080
Latvia	6591	2892	2097	13870	9176	34626
Litauen	16309	1716	4407	48094	16461	86987
Belgia	2172	-1135	88	1498	1282	3905
Kypros	349	117	-10	271	447	1174
Frankrike	8259	188	657	7002	6546	22652
Hellas	4182	2062	276	5990	16248	28758
Nederland	6192	-851	-37	7557	8941	21802
Irland	1194	-273	14	1352	1966	4253
Italia	12273	3100	526	7562	17298	40759
Luxembourg	122	-691	58	61	-653	-1103
Malta	-126	-203	0	51	-571	-849
Polen	41668	4099	19896	114382	72136	252181
Portugal	3776	255	1315	4815	-309	9852
Slovakia	3652	505	486	4298	2044	10985
Slovenia	600	137	71	516	945	2269
Spania	8719	-1010	569	9512	7342	25132
Storbritannia	3121	-5295	25	6934	-1616	3169
Tsjekkia	2423	433	814	2119	2691	8480
Tsjekkoslovakia	144	72	24	40	30	310
Tyskland	25504	-1807	725	26943	27090	78455
Øst-Tyskland (tidligere DDR)	8	..	0	6	0	0
Ungarn	6390	2100	481	4206	9378	22555
Østerrike	1501	-361	22	1260	1018	3440
Sveits	-331	-2234	-143	1193	-1500	-3015
Bulgaria	12465	2370	540	8525	10471	34371
Romania	34593	4143	1985	17181	28074	85976
Tyrkia	17382	12753	91	14037	54610	98873
Russland	7263	56813	513	20830	25719	111138
Sovjetunionen	536	7552	43	380	0	8511
Hviterussland	817	862	59	1253	3601	6592
Ukraina	13463	6299	433	6508	11070	37773
Andre Europa	35299	12136	2427	43962	132829	226653

Nettoinnvandring fra:	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Total
USA	6224	-3436	-394	8485	-9037	1842
Canada	2171	-217	-113	1928	352	4121
Andre Amerika	18221	6499	1331	22640	47324	96015
Etiopia	4691	4585	81	12962	31402	53721
Marokko	3367	2162	205	3792	8307	17833
Somalia	9916	8660	52	26723	52444	97795
Andre Afrika	28641	20746	1057	56343	125412	232199
Afghanistan	9494	4640	143	14466	40903	69646
Bangladesh	1874	3166	19	1071	10474	16604
Filippinene	14736	5082	2212	26823	13058	61911
India	15681	7885	336	16309	34704	74915
Irak	14543	15977	275	22807	112858	166460
Iran	12498	7626	183	13288	64770	98365
Japan	1723	1103	80	1549	2067	6522
Kina	17116	11419	682	15113	36950	81280
Libanon	8039	1683	33	8864	27338	45957
Pakistan	11151	3935	93	15460	21649	52288
Sri Lanka	3923	981	108	6661	3929	15602
Syria	35762	5051	344	21016	166015	228188
Thailand	12582	12057	1375	22250	39973	88237
Vietnam	6040	7582	873	8384	14030	36909
Andre Asia	20731	12643	504	28210	76648	138736
Oseania	2511	-612	-36	2238	-1872	2229
Statsløse	351	0	19	
Ukjent	-90319	351	-360	-125718	-40156	-256202

¹ Nettoinnvandring til landet i tabellhodet fra landet i forspalten.

Kilde: MIGR03 <https://www.nordicstatistics.org/>

Tabell A6 Andel sysselsatte innvandrere fra utvalgte land i 4 nordiske land, etter botid. Prosent. 2018

	Total (0-15+ år)	0-3 år	4-7 år	8-15 år	15+ år
Danmark					
Polen	74,6	74,6	74,0	77,0	70,0
Romania	73,6	72,2	73,2	76,8	73,4
Litauen	76,6	74,4	74,4	78,4	83,2
Storbritannia	68,8	59,6	63,2	71,2	76,4
Tyskland	67,4	47,2	62,2	76,0	76,8
Russland	62,6	52,0	51,0	63,8	69,6
Bosnia-Hercegovina	56,4	66,4	65,8	67,6	55,4
Somalia	39,4	30,6	35,6	42,2	39,8
Tyrkia	57,0	55,6	60,6	67,2	55,8
Afghanistan	52,8	30,0	46,6	59,0	54,2
Filippinene	71,2	77,8	46,0	72,4	79,8
India	65,6	57,8	68,8	75,8	71,0
Irak	43,6	31,0	43,2	47,0	43,8
Iran	54,4	39,4	53,6	58,2	57,2
Kina	59,6	38,8	59,2	70,8	72,0
Pakistan	57,2	42,6	56,0	66,8	57,4
Syria	39,2	26,6	45,0	54,4	38,2
Thailand	72,4	51,4	72,8	81,0	71,6
Vietnam	68,0	45,8	64,0	72,8	69,0
USA	52,6	35,0	52,6	62,0	73,4
Finland					
Polen	65,3	62,9	60,3	68,8	72,4
Romania	63,0	61,8	59,3	64,3	69,5
Litauen	66,4	64,1	64,7	66,3	75,3

	Total (0-15+ år)	0-3 år	4-7 år	8-15 år	15+ år
Storbritannia	64,5	56,1	59,7	65,9	72,4
Tyskland	65,4	60,3	59,2	66,4	71,6
Russland	52,4	41,8	42,5	54,7	65,2
Bosnia-Hercegovina	66,4	52,2	58,3	69,5	73,6
Somalia	33,8	6,1	23,4	34,8	45,0
Tyrkia	53,5	40,8	46,7	57,9	57,2
Afghanistan	35,2	11,8	28,6	50,2	51,2
Filippinene	75,1	66,0	76,0	81,2	78,8
India	59,2	61,8	56,6	55,9	64,8
Irak	28,2	13,7	24,3	38,0	43,7
Iran	47,9	31,7	44,8	50,9	55,7
Kina	52,4	48,4	48,7	52,5	61,6
Pakistan	53,5	47,7	56,3	55,1	54,2
Syria	14,9	6,0	22,3	47,3	53,3
Thailand	55,0	23,8	47,1	63,0	63,7
Vietnam	57,7	48,6	57,2	60,0	63,3
USA	52,0	49,0	45,3	50,9	65,4
Norge					
Polen	76,9	74,6	74,5	80,1	73,8
Romania	70,0	64,6	68,3	76,9	79,6
Litauen	77,0	74,6	74,8	81,5	84,9
Storbritannia	75,0	63,0	71,4	81,4	79,0
Tyskland	79,4	59,2	78,2	83,5	83,8
Russland	67,1	47,5	67,7	66,8	74,3
Bosnia-Hercegovina	72,4	73,5	80,9	79,3	70,9
Somalia	41,4	16,3	37,9	45,0	44,8
Tyrkia	55,5	47,5	64,0	66,5	52,2
Afghanistan	59,2	27,7	54,0	68,0	61,8
Filippinene	72,1	41,2	82,3	85,3	79,2
India	64,8	48,5	70,8	79,6	70,9
Irak	50,6	30,5	46,7	51,1	53,1
Iran	59,3	37,3	62,1	64,3	61,7
Kina	62,1	39,3	61,7	69,7	73,2
Pakistan	55,1	45,9	56,4	61,0	54,8
Syria	30,1	24,7	49,2	55,2	48,6
Thailand	68,8	46,7	72,6	76,7	68,7
Vietnam	65,3	46,8	65,7	71,6	66,0
USA	65,2	46,0	70,9	72,5	73,8
Sverige					
Polen	73,2	65,6	71,7	76,8	75,1
Romania	69,6	58,2	69,0	73,3	78,2
Litauen	69,6	60,9	70,5	75,8	82,2
Storbritannia	70,8	59,7	67,0	71,9	81,3
Tyskland	68,2	48,1	64,1	73,6	80,7
Russland	67,1	45,0	64,0	70,5	77,2
Bosnia-Hercegovina	78,5	63,4	75,0	79,3	79,9
Somalia	47,9	20,5	39,1	52,4	64,3
Tyrkia	66,2	46,6	61,0	70,3	69,5
Afghanistan	51,6	19,7	59,6	68,5	73,0
Filippinene	72,8	42,8	69,7	81,6	82,2
India	52,4	39,4	67,4	70,4	76,7
Irak	58,5	29,1	45,7	58,6	68,0
Iran	67,7	34,8	61,0	69,1	74,9
Kina	54,1	34,6	53,5	61,1	74,4
Pakistan	51,1	37,4	47,4	62,3	64,2
Syria	41,0	29,0	51,8	65,6	72,0
Thailand	69,7	35,7	65,2	75,6	78,3
Vietnam	67,2	46,9	59,4	67,5	75,9
USA	63,3	49,5	60,7	67,0	77,3

Kilde: WORK31 <https://www.nordicstatistics.org/>

Figurregister

Figur 2.1.	Innvandrere i de nordiske landene etter botid. Relative tall. 1.1.2019	21
Figur 3.1.	Inn- og utvandring for hvert av de nordiske landene, 1990-2020.....	31
Figur 3.2.	Relativ nettomigrasjon for landene. Prosent. 1990-2020	38
Figur 4.1.	Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i videregående og høyere utdanning. Prosent. 2018.	42
Figur 5.1.	Andel sysselsatte innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning i alder 20-64 år i 4 nordiske land. Prosent. 2018	50
Figur 5.2.	Andel sysselsatte innvandrere og etterkommere i alder 20-64 år i 4 nordiske land, fra utvalgte verdensregioner. Prosent. 2018	50
Figur 5.3.	Andel sysselsatte innvandrere i de nordiske landene etter botid. Prosent. 2018	55
Figur 5.4.	Andel sysselsatte innvandrere i de nordiske landene etter botid og kjønn. Prosent. 2018	55
Figur 6.1.	Andel ikke i utdanning, opplæring eller arbeid (NEET) blant innvandrere og etterkommere i alder 20-29 år i 4 nordiske land. Prosent. 2018	60

Tabellregister

Tabell 2.1.	Innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning, etter alder. Absolutte og relative tall. 1.1. 2019.....	11
Tabell 2.2.	Innvandrere og etterkommere etter verdensregion, og etter annet nordisk land. 1.1. 2019	13
Tabell 2.3.	Innvandrere og etterkommer i Norden, etter verdensregion, og etter annet nordisk land. Norden i alt. 1.1. 2019	13
Tabell 2.4.	Innvandrere og etterkommere fra utvalgte ikke-nordiske land. 1.1. 2019	15
Tabell 2.5.	Innvandrere og etterkommere fra utvalgte ikke-nordiske land, sum for Norden. 1.1. 2019	16
Tabell 2.6.	Innvandrere i de fem nordiske landene, etter botid. 1.1. 2019.....	22
Tabell 2.7.	Innvandrere fra noen store enkeltland i de nordiske landene, etter botid. Prosent. 1.1. 2019.....	23
Tabell 2.8.	Bosatte innvandrere (bosatt etter 1996) som ved innvandringen ikke var EØS-borgere, etter innvandringsgrunn ¹ . 1.1. 2019.....	24
Tabell 3.1.	Årlig innvandring til de fem nordiske landene, 1990-2020	28
Tabell 3.2.	Utvandring fra hvert av de nordiske landene. 1990-2020.....	32
Tabell 3.3.	Årlig nettomigrasjon for de fem nordiske landene. 1990-2020	36
Tabell 4.1	Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i videregående og høyere utdanning, etter alder. Prosent. 2018	41
Tabell 4.2	Andel innvandrere og etterkommere i videregående utdanning etter kjønn og verdensregion. Prosent. 2018	42
Tabell 4.3	Andel innvandrere* og etterkommere 16-29 år i videregående utdanning, fra utvalgte land. Prosent. 2018.....	43
Tabell 4.4	Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i høyere utdanning, etter verdensdel. Prosent. 2018.....	44
Tabell 4.5	Andel innvandrere og etterkommere 16-29 år i høyere utdanning, fra utvalgte land. Prosent. 2018.....	45
Tabell 4.6.	Andel elever som ikke hadde fullført videregående skole i løpet av fem år etter skolestart. Prosent. 2013-2018	46
Tabell 4.7.	Innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning i alder 25-64 år etter høyeste fullførte utdanning. Prosent. 2018	46
Tabell 5.1.	Andel sysselsatte innvandrere og etterkommere i alder 20-64 år, etter verdensregion og kjønn. Prosent. 2018	49
Tabell 5.2.	Andel sysselsatte innvandrere og etterkommere i alder 20-64 år fra utvalgte land. Prosent. 2018.....	51
Tabell 5.3.	Andel sysselsatte innvandrere etter botid. Prosent. 2018	53
Tabell 6.1.	Andel NEET blant innvandrere, etterkommere og øvrig befolkning i alder 20-29 år i 4 nordiske land, etter kjønn og verdensdel. Prosent. 2018	59
Tabell A1	Innvandring til de fem nordiske landene, etter statsborgerskap. 1990-2020	64
Tabell A2	Sum innvandring 1990-2020 til hvert nordisk land fra enkeltland, og totalt	65
Tabell A3	Utvandring fra de fem nordiske landene , etter statsborgerskap. 1990-2020	66
Tabell A4	Sum utvandring 1990-2020 fra hvert nordisk land til enkelte land, og totalt	67
Tabell A5	Sum nettoinnvandring ¹ 1990-2020 for hvert nordisk land fra enkelte land, og totalt.....	68
Tabell A6	Andel sysselsatte innvandrere fra utvalgte land i 4 nordiske land, etter botid. Prosent. 2018	69